

Befolkningens holdninger og handlinger i relation til personer med handicap

Rapport

Ankestyrelsen og
Det Centrale Handicapråd

1	Forord	4
2	Opsummering	5
3	Indledning	6
3.1	Baggrundsviden	6
3.2	Undersøgellesdesign	8
4	Kort om metode	10
4.1	Dataindsamling	10
4.2	Statistiske analyser	11
5	Holdninger og handlinger i arbejdslivet	12
5.1	Mange ser udfordringer for personer med handicap ifm. jobvaretagelse	13
5.2	Samarbejde og økonomi opfattes som udfordringer for at få et job	18
5.3	Åbenhed over for samarbejde med en person med et af de tre handicap	19
5.4	Mange mener, at personer med handicap har mindre chance for at få job	22
5.5	Fysiske forhold og socialt miljø er de største begrænsninger for arbejde	27
6	Holdninger og handlinger i uddannelse	30
6.1	Få ser problemer for personer med handicap i relation til uddannelse	31
6.2	Samarbejde og fysiske forhold anses som udfordringer for uddannelse	33
6.3	Studerende vil gerne arbejde i gruppe med en person med handicap	34
6.4	De fleste undervisere er villige til at tilpasse undervisningen	38
6.5	Personer med psykisk handicap begrænses ift. det sociale og faglige miljø	39
7	Holdninger og handlinger i foreningsliv og socialt liv	42
7.1	Personer med handicap mindre foreningsaktive end personer uden handicap	43
7.2	Større bekymringer om samarbejdsøvelser end en restauranttur med venner	48
7.3	Fysiske og sociale forhold begrænser mest	53
8	Holdninger til andres og egen situation	56
8.1	Forskellige tendenser i holdningen til sandsynlighed for jobsamtale	56
8.2	Personer med handicap har ringere muligheder for at få job	60
8.3	Flere udfordringer mht. uddannelse for personer med kognitivt handicap	61
8.4	Dårligere muligheder for fritidsaktiviteter for folk med bevægelsehandicap	62
8.5	Forskellige tendenser i holdninger til muligheder for sociale aktiviteter	63
9	Lovgivning og retfærdig behandling	64
9.1	Mange har ikke viden om lovgivning	64
9.2	Flere personer med handicap føler sig uretfærdigt behandlet	67
10	Overordnede resultater om befolkningens holdninger	69
10.1	Befolkningen ser flest udfordringer for døve personer	69
10.2	Arbejdslivet har de største barrierer	69
10.3	Samarbejde, økonomi og fysiske behov er udfordringer	70
10.4	Alder og kendskab til en person med handicap påvirker holdninger	70
11	Empiri og metode	72
11.1	Design af spørgeskemaet	72
11.2	Distribution af invitationer	73
11.3	Respondenter	74
11.4	Analysemetode	78
12	Referencer	79

Udgiver: Ankestyrelsen og Det Centrale Handicapråd
ISBN nr.: 978-87-7811-317-7

Kontakt: Ankestyrelsen
7998 Statsservice
Telefon: 33 41 12 00
www.ast.dk

Forfattere: Lise Hagelund, Henrik Holm Jensen,
Mette Bøgelund og Agnete Nielsen

Incentive, Holte Stationsvej 14, 1., DK-2840 Holte

Dato: Oktober 2015

T: (+45) 61 333 500, E: kontakt@incentive.dk

Version: 1

www.incentive.dk

1 Forord

Viden flytter holdninger

Af Social- og indenrigsminister Karen Ellemann

Mennesker med handicap skal have et liv med selvværd, anerkendelse og muligheder for at deltage i samfundets fællesskaber. Desværre oplever vi nogle gange, at holdninger står i vejen - både blandt mennesker med og uden handicap.

Når en arbejdsgiver ser begrænsninger frem for potentialer, når fællesskabet på studiet eller i en forening ikke inddrager en person, der er anderledes, eller når akavede øjeblikke i relation til andre opstår i hverdagen - så kan vi gøre det bedre. Men det er også et problem, når en person med handicap ikke tror på sig selv eller på andres velvilje.

Et af de bedste redskaber til at ændre folks holdninger er viden og det er netop, hvad denne undersøgelse viser. De følgende sider rummer interessante informationer om danskernes holdninger og handlinger i forhold til mennesker med handicap, og undersøgelsen viser, hvor lidt oplysning der skal til for at nedbryde vores fordomme.

Meninger er ikke noget, der er lette at måle og fremlægge som brugbare resultater. Derfor ligger der også et stort arbejde bag rapporten, som Ankestyrelsen og Det Centrale Handicapråd har samarbejdet om. Jeg er sikker på, at den indsamling af viden vil vise sig brugbar, for vi kommer ikke langt, hvis vi vil skabe forbedringer på baggrund af mavefornemmelser eller fordomme om fordomme.

Rapporten her understreger, at det er muligt at flytte holdninger og skabe flere positive møder mellem mennesker med og uden handicap.

God læselyst!

2 Opsummering

Denne rapport viser resultater fra en undersøgelse af befolkningens holdninger og handlinger i relation til personer med handicap. Vi har indsamlet svar i et elektronisk spørgeskema fra 7.643 danskere om deres holdninger til personer med handicap på en lang række områder herunder arbejdsliv, uddannelse, socialt liv og oplevelse af diskrimination. Konkret bad vi befolkningen om at forholde sig til en person, som enten har ADHD, er døv eller sidder i kørestol.

Undersøgelsen viser, at befolkningen mener, at der er flest udfordringer for en person med et af de tre handicap, når det kommer til arbejdsliv sammenlignet med uddannelse eller social liv. Eksempelvis mener 73 pct. af befolkningen, at en person med et af de tre handicap har dårligere muligheder end en person uden et handicap for at få et arbejde. Befolkningen vurderer, at de største udfordringer på arbejdsmarkedet er omkring samarbejde med fx kollegaer/samarbejdspartnere og potentielle økonomiske udgifter for arbejdspladsen. Spørger man personer, der selv har et handicap, mener de, at samarbejde er en af de mindste begrænsninger for at deltage i arbejdslivet. Personer med handicap oplever til gengæld, at fysiske forhold, mangel på fleksibilitet på arbejdsmarkedet og vanskeligheder ved at deltage i det sociale miljø er nogle af de største begrænsninger for dem i forhold til arbejdslivet.

Af de tre typer handicap, vi præsenterede for befolkningen, opfattes de største udfordringer i forbindelse med døve personer. Eksempelvis er 36 pct. af danskere i arbejde meget i tvivl eller svarer nej, hvis de bliver spurgt om, de vil arbejde sammen med en døv person, mens omkring 25 pct. er i tvivl eller svarer nej til en person med ADHD eller en, som sidder i kørestol. Samme tendens ser man hos unge under uddannelse i deres vurdering af gruppearbejde med en person med et af de tre handicap.

I forhold til foreningsliv og socialt liv viser undersøgelsen, at der er flere, der bekymrer sig, når de skal være sammen med en person med et af de tre handicap i en situation, hvor de laver samarbejdsøvelser til et spejdermøde, end hvis det er en situation, hvor man spiser ude og skal til et underholdningsarrangement. Det, som flest danskere bekymrer sig om i de to situationer, er besværligheder med fysiske forhold og samarbejde eller deltagelse i det sociale fællesskab.

Undersøgelsen er suppleret af en række statistiske analyser for at se, hvilke karakteristika der påvirker befolkningens holdninger til personer med et af de tre handicap. Analyserne viser overordnet, at alder og kendskab til en person med et handicap påvirker holdningerne til de fleste af de områder, vi har undersøgt. Typen af ens eget job påvirker holdninger og handlinger i arbejdslivet. Til gengæld påvirker det ikke ens holdninger til en person med et af de tre handicap, hvorvidt man selv har et handicap.

3 Indledning

Ankestyrelsen og Det Centrale Handicapråd har bedt Incentive om at kortlægge den danske befolknings holdninger og handlinger i relation til mennesker med handicap. Kortlægningen har særligt fokus på at afdække barrierer for personer med handicap på arbejdsmarkedet, uddannelsesområdet og i foreningslivet.

Både internationale og nationale studier har dokumenteret negative holdninger og adfærd, der kan betegnes som diskriminerende, over for mennesker med handicap. Denne undersøgelse bygger oven på den eksisterende viden på området, og den har til formål at afdække, om der diskrimineres og i givet fald hvorfor. Undersøgelsen bidrager dermed med ny viden og nye metoder til afdækning af holdninger i relation til handicap.

I denne rapport gennemgår vi indledningsvis den eksisterende litteratur på området, som er baggrunden for undersøgelsen og har givet inspiration til, hvordan den er blevet designet. Vi beskriver kort de vigtigste resultater fra tidligere undersøgelser og redegør for, hvordan de danner grundlag for spørgsmålene i vores spørgeskema.

Vi redegør kort for metoden bag spørgeskemaundersøgelsen i kapitel 4, herunder hvordan de konkrete spørgsmål er udviklet, hvordan vi har inviteret respondenter til undersøgelsen, samt hvordan vi afslutningsvis har analyseret resultaterne. I kapitel 11 uddyber vi metoden og beskriver respondenternes sammensætning.

I kapitel 5-9 præsenterer vi de vigtigste resultater og konklusioner¹. Kapitel 10 er en opsamling over de primære fund fra undersøgelsen.

Derudover har vi udarbejdet et brugervenligt regneark med alle undersøgelsens resultater. Regnearket kan rekvireres hos Ankestyrelsen, kontaktperson Malene Damgaard.

3.1 Baggrundsviden

I dette afsnit gennemgår vi først den eksisterende viden, der findes på området, og derefter beskriver vi, hvordan resultaterne bruges som springbræt til spørgeskemaundersøgelsen. Den eksisterende viden er grundlaget for at udvælge en række temaer, som nærværende undersøgelse beskæftiger sig med. Derudover er den eksisterende viden vejledende for, hvordan spørgeskemaundersøgelsen er designet.

Den viden, undersøgelsen bygger på, kommer fra:

- + Danske undersøgelser, som dokumenterer forskelle i holdninger og handlinger mellem personer med handicap og personer uden handicap.

¹ Farverne i figurerne gennem rapporten har kontrastforhold, der overholder standarden WCAG 2.0 på AAA-niveau. WCAG (Web Content Accessibility Guidelines) er en international standard for tilgængelighed. AAA-niveau er det højeste niveau.

- + Danske og internationale studier, der undersøger befolkningens holdninger til personer med handicap, med henblik på beskrivelse af *designet* i disse undersøgelser.

Vi har inddelt litteraturen i tre temaer:

- 1) Diskrimination af personer med handicap på arbejdsmarkedet og i uddannelse
- 2) Diskrimination af personer med handicap i foreningsliv og socialt liv
- 3) Holdninger til personer med handicap

Diskrimination af personer med handicap på arbejdsmarkedet og i uddannelse

Rapporten "Handicap og beskæftigelse" belyser udviklingen på det danske arbejdsmarked for personer med og uden handicap i perioden 2002-2012 (Møller Kjeldsen et al., 2013). Rapporten viser, at der er stor forskel i beskæftigelsen for personer med handicap og personer uden handicap. Blandt personer uden handicap er cirka 78 pct. i arbejde, mens det kun gælder for cirka 44 pct. blandt personer med handicap i 2012.

Rode Larsen og Høgelunds rapport "Handicap, uddannelse og beskæftigelse" (2014) fokuserer på beskæftigelse og uddannelse blandt personer med handicap i Danmark. Rode Larsen og Høgelund konkluderer, at andelen af personer, som har en kompetencegivende uddannelse, er lavere blandt personer med handicap end blandt personer uden handicap. Rapporten viser også, at typen af handicap har stor indflydelse på tilknytningen til arbejdsmarkedet.

Diskrimination af personer med handicap i foreningsliv og socialt liv

Rapporten "Hverdagsliv og levevilkår for mennesker med funktionsnedsættelse" (Damgaard et al., 2013) viser, at personer med et fysisk handicap hyppigere deltager i foreningslivet end personer uden handicap. Dette gælder dog ikke foreningssport, hvor alle personer med alle typer af handicap var underrepræsenteret.

Rapporten konkluderer afslutningsvis, at et handicap øger sandsynligheden for at blive diskrimineret. Forskelsbehandlingen afgrænser sig ikke blot til handicapet, men det omhandler også diskrimination på andre områder for eksempel deres alder eller køn.

Holdninger til personer med handicap

Det kan være vanskeligt at afdække menneskers holdninger til personer med handicap. Det kan blandt andet skyldes det, der kaldes '*social desirability bias*'. Begrebet beskriver en tendens til, at respondenter i spørgeskemaer underrapporterer socialt uønskede eller uacceptable holdninger og samtidig overrapporterer socialt ønskelige holdninger (Krumpal, 2011).

På trods af disse udfordringer undersøger Olsen i "Holdninger til handicappede" (2000), hvilke karakteristika der er korreleret med folks holdning til personer med handicap. I studiet finder Olsen, at kvinder i gennemsnit er mere positivt indstillet over for personer med handicap end mænd. Derudover finder han, at geografi, alder og uddannelse er korreleret med personers holdning til handicap. Holdningen til personer med handicap afhænger desuden af typen af handicap. Olsen fremhæver eksempelvis, at folk er mest positive over for at arbejde sammen med en kørestolsbruger og mindst positive over for et samarbejde med en person med et psykisk handicap.

En australsk litteraturgennemgang viser, at unge og personer med mere uddannelse har mere positive holdninger til personer med handicap (Thompson et al., 2011). De finder desuden, at personligt kendskab til personer med handicap gennem familierelationer, venskaber eller kollegiale relationer er

relateret til mere positive holdninger over for personer med handicap. En lignende tendens ses blandt børn (MacMillan et al., 2014).

Staniland gennemførte en spørgeskemaundersøgelse i 2009 og finder, at folks holdning til personer med handicap afhænger af typen af handicap (2010). Personer med psykisk handicap var den gruppe, der var flest fordomme overfor. Studiet viser desuden, at holdningen hos det enkelte individ afhænger af køn, alder og uddannelsesniveau.

I 2014 udgav en engelsk handicaporganisation, SCOPE, en rapport om den engelske befolknings holdninger til personer med handicap (Aiden & McCarthy, 2014). De undersøger blandt andet interaktionen mellem personer med handicap og personer uden handicap, og de ser, at der er store barrierer mellem de to grupper. De finder, at to ud af tre af englænderne finder det ubehageligt at snakke med en person med handicap, og at 20 pct. af de 18-34 årige bevidst har undgået en samtale med en person med handicap.

Det irske National Disability Authority (NDA) fremhæver blandt andet i deres litteraturgennemgang om holdninger til handicap, at personer med handicap sommetider har negative holdninger over for andre personer med handicap (Hannon, 2007).

3.2 Undersøgellesdesign

Udvælgelse af temaer til spørgeskemaundersøgelsen

Litteraturen, som vi bl.a. nævnte ovenfor, anvender vi som inspiration for dette projekt, og analysen er en uddybning og nuancering af den eksisterende viden.

Tidligere undersøgelser dokumenterer som nævnt, at færre personer med handicap end personer uden handicap gennemfører en kompetencegivende uddannelse, der kan give bedre adgang til arbejdsmarkedet. Vi ønsker derfor at belyse, hvilke barrierer der kan være for personer med handicap for at gennemføre en uddannelse. Samtidig ønsker vi at afdække, om der er forskel på, hvilke barrierer personer med handicap selv mener, der er, i forhold til den opfattelse, som personer uden handicap har.

Fra andre rapporter finder vi ligeledes, at der er forholdsmæssigt flere personer uden handicap i job end personer med handicap, ligesom vi finder indikationer af, at arbejdsgivere ikke altid mener, de er tilstrækkeligt forberedt til at ansætte en person med et handicap. Derfor ønsker vi at belyse, hvilke typer af barrierer der er for personer med handicap i forhold til at komme ind på og være inkluderet på arbejdsmarkedet. Hvordan vurderer personer med ansættelseskompetence en kandidat med handicap over for en kandidat uden handicap? Og hvordan vil personer uden handicap reagere på et tilbud om at arbejde sammen med en person med handicap? Gennem sådanne afdækninger er det muligt at sige noget om omfanget af fordomme og diskrimination over for personer med handicap på arbejdsmarkedet.

Et andet forhold er, at personer med handicap ikke i så høj grad er medlemmer af forenings- og fritidslivet som personer uden handicap. Vi ønsker derfor med vores egen analyse at forstå, hvorfor det forholder sig sådan. Hvilke typer af barrierer er der for personer med handicap i foreningslivet? Og hvordan begrundes personer med handicap selv deres manglende deltagelse?

Spørgeteknikker til at afklare holdninger i relation til handicap

I mange af de nævnte studier finder man, at der er forskel på fordomme og diskrimination afhængigt af typen af handicap. Det er gennemgående, at personer med psykiske handicap har større udfordringer

end personer med andre typer af handicap. Derfor ønsker vi med denne undersøgelse at afdække denne forskel.

Andre studier har benyttet nogle cases, som respondenterne skulle forholde sig til. De har præsenteret forskellige typer handicap for respondenterne og bedt dem forholde sig til en række spørgsmål netop i forhold til disse typer handicap. Denne tilgang bruger vi også i vores studie. Både for at gøre handicap konkret og dermed skabe mere ensartede billeder hos respondenterne, og for at afklare, om der er forskel på respondenternes svar, når de præsenteres for personer med forskellige typer af handicap.

I undersøgelsen har vi randomiseret respondenterne til at blive præsenteret for ét af tre typer handicap. Det vil sige, at vi tilfældigt har tildelt hver tredje respondent ét af de tre typer handicap, som de har besvaret hele spørgeskemaet ud fra. I undersøgelsen er handicapgrupperne repræsenteret ved personer med ADHD, døve personer og personer, der sidder i kørestol.

4 Kort om metode

Her beskriver vi kort den metode, der er benyttet til analysen. I kapitel 11 beskriver vi metoden bag spørgeskemaundersøgelsen grundigere.

4.1 Dataindsamling

Undersøgelsen af befolkningens holdninger og handlinger i relation til personer med handicap er baseret på en spørgeskemaundersøgelse blandt den voksne befolkning i Danmark mellem 18 og 70 år. Spørgeskemaundersøgelsen fokuserer på oplevede og forventede holdninger og diskrimination i relation til arbejde, uddannelse og foreningsliv.

Invitationer til undersøgelsen blev sendt til et repræsentativt udsnit af den danske befolkning på 40.339 personer mellem 18 og 70 år på baggrund af et udtræk fra CPR-registret. De fik via e-boks tilsendt et brev med en unik webadresse for online-spørgeskemaet samt et login til skemaet. Respondenter, der ikke anvender e-boks, fik et brev med information om, hvordan de kunne besvare undersøgelsen. Undersøgelsen er baseret på 7.643 respondenter og svarprocenten er dermed på 19 pct. Gennem denne rapport antager vi, at besvarelsene er tilnærmelsesvis repræsentative for den danske befolkning og betegner derfor respondenternes svar som "befolkningens" eller "danskernes" svar.

Forskelle i holdninger og handlinger til forskellige typer handicap undersøger vi ved at præsentere respondenterne for tre forskellige typer af handicap. Hvert handicap er vist til en tredjedel af respondenterne. De udvalgte cases beskriver en af tre store grupper af handicap – bevægelsehandicap, kommunikationshandicap og kognitive handicap. Vi har derfor udviklet beskrivelser af en person med ADHD, en døv person og en person, der sidder i kørestol. Beskrivelserne indeholder dels informationer om helbredstilstanden for de tre typer, dels information om hjælpemidler eller behandlingsmuligheder for personerne, der kan reducere barrierer i mødet med samfundet. Respondenterne er blevet randomiseret til at besvare hele spørgeskemaet med udgangspunkt i én enkelt af de tre cases.

Nedenstående er de beskrivelser, som respondenterne blev præsenteret for i relation til de tre typer handicap:

- + *"Forestil dig en person med ADHD. Mennesker med ADHD kan være uopmærksomme, hyperaktive og handle impulsivt. Ud over dette fungerer mennesker med ADHD som alle andre."*
- + *"Forestil dig en person, der er døv. Personen bruger tegnsprog og kan støtte sig til mundaflæsning. Personen kan bruge sin stemme i visse situationer, men udtrykker sig mest på skrift. Ud over denne sprogforskel, fungerer personen som enhver anden."*
- + *"Forestil dig en person, der sidder i kørestol. Denne person har været ude for en ulykke og er blevet ude af stand til at gå. For at komme rundt bruger personen derfor kørestol. Ud over dette handicap fungerer personen som enhver anden - det vil sige, at overkrop, arme, hænder og hoved fungerer fint."*

4.2 Statistiske analyser

Der er udført logistiske regressionsanalyser for at undersøge, hvilke baggrundsvariable der påvirker respondenternes svar på de forskellige spørgsmål. I denne type analyse ser man på, om svarene på et spørgsmål afhænger af forskellige karakteristika ved respondenterne.

Følgende variable er medtaget i *alle* analyserne (arbejdsliv, uddannelse og socialt liv):

- + Baggrundsvariable: Køn, alder, uddannelsesniveau
- + Kendskabsvariable: Om respondenterne har et handicap eller kender én med et handicap
- + Hvilket af de tre typer handicap, der spørges ind til

I analyserne vedrørende *arbejdsliv* har vi kontrolleret for om respondenterne:

- + Udfører hårdt fysisk arbejde
- + Arbejder med mennesker
- + Ofte i kontakt med andre end kollegaer
- + Er offentligt eller privat ansat
- + Har ansættelseskompetence
- + Underviser

I analyserne vedrørende *uddannelse* har vi kontrolleret for om respondenterne:

- + Har arbejdet i gruppe med en person med handicap

I analyserne vedrørende *socialt liv* har vi kontrolleret for om respondenterne:

- + Er i arbejde
- + Er studerende

5 Holdninger og handlinger i arbejdslivet

I dette kapitel afdækker vi holdninger og handlinger i relation til personer med handicap i arbejdslivet blandt den danske befolkning. Tidligere undersøgelser viser, at der er stor forskel i beskæftigelsen for personer med handicap og personer uden handicap. "Handicap og beskæftigelse" viser, at ca. 78 pct. af personer uden handicap er i arbejde, mens det kun er 44 pct. for personer med handicap i 2012 (Møller Kjeldsen et al., 2013). Undersøgelser viser desuden, at beskæftigelsesfrekvensen afhænger af typen af handicap, hvor personer med et kommunikationshandicap eksempelvis har større tilknytning til arbejdsmarkedet end personer med et psykisk handicap.

Resultater fra denne undersøgelse ligeledes, at der er stor forskel i beskæftigelsesfrekvensen for personer med og uden handicap. I spørgeskemaundersøgelsen er 69 pct. af personerne uden handicap i arbejde, mens 42 pct. af personerne med handicap er i arbejde. For personer med et selv vurderet større handicap er kun 20 pct. i arbejde. Der er altså en højere andel, der er i beskæftigelse blandt personer uden handicap, end der er blandt personer med handicap.

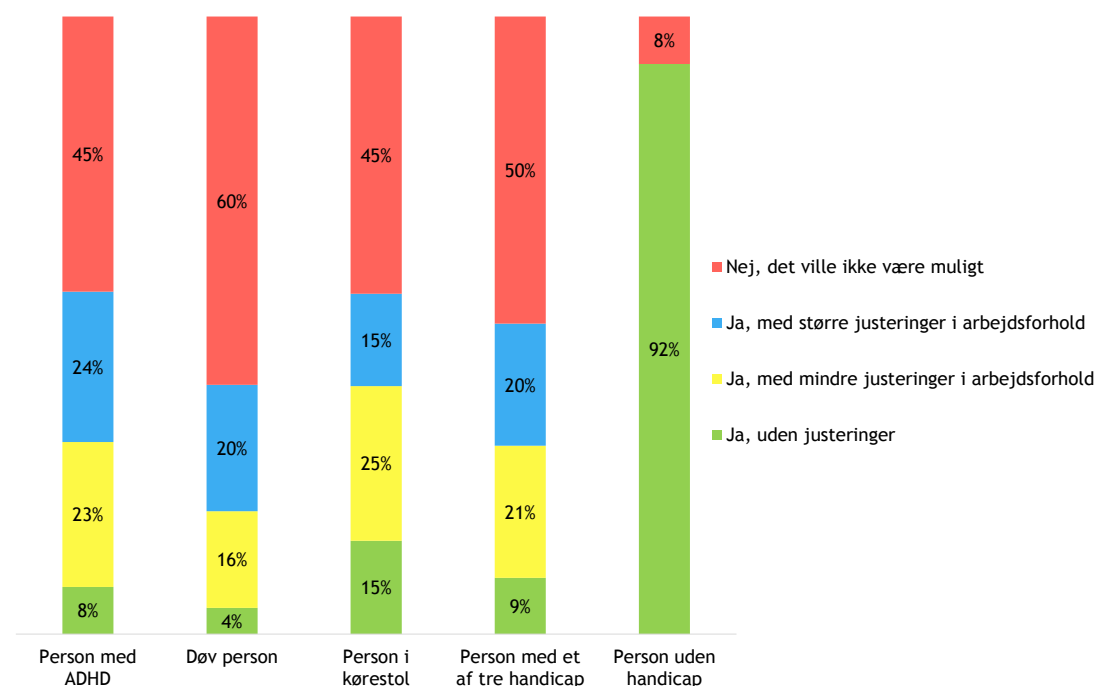
I de følgende afsnit beskriver vi resultaterne vedrørende arbejdslivet. Det drejer sig blandt andet om, hvorvidt man mener, at en person med et af de tre handicap kan varetage ens job, om effekten af at give information om støtte og hjælpemidler, og om, hvilke barrierer der er størst for personer med handicap i arbejdslivet. Desuden beskriver vi holdninger til at arbejde sammen med og ansætte en kollega med et af de tre handicap. Analyserne i dette kapitel er baseret på personer, som er i arbejde.

5.1 Mange ser udfordringer for personer med handicap ifm. jobvaretagelse

Figur 1 viser befolkningens holdning til, om deres job kan varetages af en person med et af de tre typer handicap, som minder om dem selv med hensyn til uddannelse, erfaring, alder og køn. Til sammenligning viser figuren ligeledes holdningen til, at om deres job kan varetages af en person, der minder om en selv, men som ikke har et handicap.

Figur 1. Jobvaretagelse

Ville en person, der har ADHD/er døv/sidder i kørestol, som minder om dig selv med hensyn til uddannelse, erfaring, alder og køn, kunne varetage dit job efter en oplæringsperiode?

Personer i arbejde
N=4853

Figuren viser, at 45 pct. mener, at deres job ikke kan varetages af en person i kørestol eller en person med ADHD, mens 60 pct. mener, at deres job ikke kan varetages af en døv person. I forhold til om ens job kan varetages *uden justeringer* af en person med et af de tre handicap, vurderer danskere, at det er nemmest for en person i kørestol og sværest for en døv person.

Samlet set svarer 50 pct., at en person med et af de tre handicap ikke kan varetage deres job. Helt anderledes svarer de, hvis man spørger dem, om deres job kan varetages af en person, der ikke har et handicap, og som derudover minder om dem selv. Til dette spørgsmål er det kun 8 pct., der svarer, at det ikke er muligt. Befolkningen er dermed langt mere tilbøjelig til at mene, at en anden person ikke kan varetage deres job, hvis den pågældende har et af de tre handicap.

Handicaptype, jobtype samt alder påvirker holdningen til jobvaretagelse

Vi har set nærmere på gruppen, der svarer nej til, at deres job kan varetages af en person med et af de tre handicap. Vi har lavet en statistisk undersøgelse af, hvilke karakteristika der er signifikante for, om

man svarer nej til, at ens job kan varetages af en person med et af de tre handicap. Detaljerede resultater findes i bilag 1.

Tabel 1 viser resultaterne fra den statistiske analyse. Her ses det, sandsynligheden for, at man svarer nej *ikke* er signifikant forskellig for henholdsvis mænd og kvinder, personer med og uden handicap og personer med og uden kendskab til en person med handicap. Uddannelsesniveau, ansættelseskompetence, og om man er offentligt eller privat ansat er heller ikke signifikant.

Derimod er alder signifikant. Jo ældre man er, jo større er sandsynligheden for, at man svarer nej. Derudover påvirkes sandsynligheden for at sige nej af, hvilke aktiviteter man udfører på sit arbejde. Personer, der i høj eller nogen grad udfører hårdt fysisk arbejde eller arbejder med mennesker, har større sandsynlighed for at svare nej til, at deres job kan varetages af en person med et af de tre handicap. Det samme gælder for personer, der har kontakt med andre end kollegaer dagligt eller næsten dagligt.

Tabel 1. Faktorer, som har indflydelse på, om man svarer nej til, at ens job kan varetages af en person med et af de tre handicap.

	Signifikant	Sådan påvirker faktoren
Alder	☒	Ældre personer mener i højere grad, at deres job ikke kan varetages af en person med et af de tre handicap.
Køn	☐	
Typen af handicap	☒	Befolkningen svarer i højere grad, at deres job ikke kan varetages af en døv person.
Har handicap	☐	
Har kendskab til én med handicap	☐	
Har kollega med handicap	☐	
Uddannelsesniveau	☐	
Ansættelseskompetence	☐	
Offentligt/privat ansat	☐	
Underviser	☐	
Type job:		
Hårdt fysisk arbejde	☒	Personer, der har et job, hvor de udfører hårdt fysisk arbejde, mener i højere grad, at deres job ikke kan varetages af en person med et af de tre handicap.
Arbejder med mennesker	☒	Personer, der har et job, hvor de arbejder med mennesker, mener i højere grad, at deres job ikke kan varetages af en person med et af de tre handicap.
Kontakt med andre end kollegaer	☒	Personer, der har et arbejde, hvor de ofte er i kontakt med andre end kollegaer, mener i højere grad, at deres job ikke kan varetages af en person med et af de tre handicap.

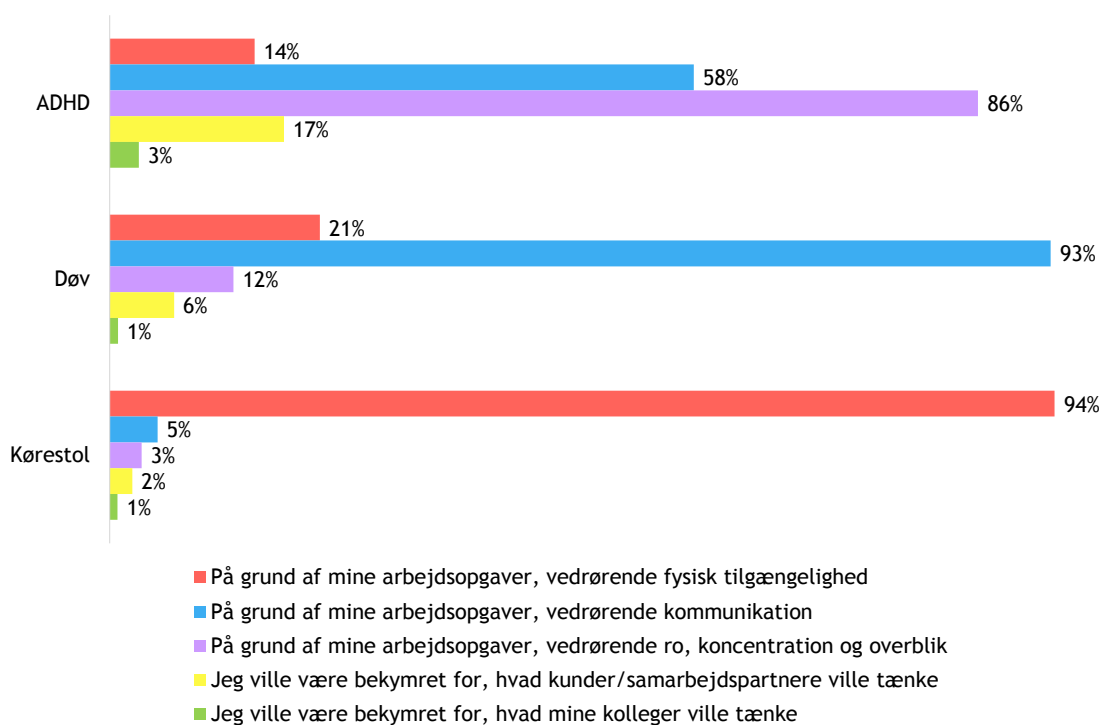
*Logistisk regression baseret på personer i arbejde
N=4853*

Årsager til manglende evne til jobvaretagelse er knyttet til typen af handicap

Figur 2 viser årsager til, at man ikke mener, at ens job kan varetages af en person med et af de tre handicap.

Figur 2. Årsager til indstilling til jobvaretagelse

Hvorfor kan en person med et af de tre handicap ikke passe dit job?

Personer i arbejde, der ikke mener, at deres job kan varetages af en person med et af de tre
N=2413

I forhold til personer med ADHD mener flest, at de ikke kan varetage jobbet på grund af arbejdsopgaver vedrørende kommunikation og vedrørende ro, koncentration og overblik. I forhold til døve personer, er det arbejdsopgaver vedrørende kommunikation, befolkningen mener, er den største udfordring. Flest mener, at deres job ikke kan varetages af en person i kørestol på grund af arbejdsopgaver vedrørende fysisk tilgængelighed.

Information om hjælpemidler og støtte påvirker holdninger

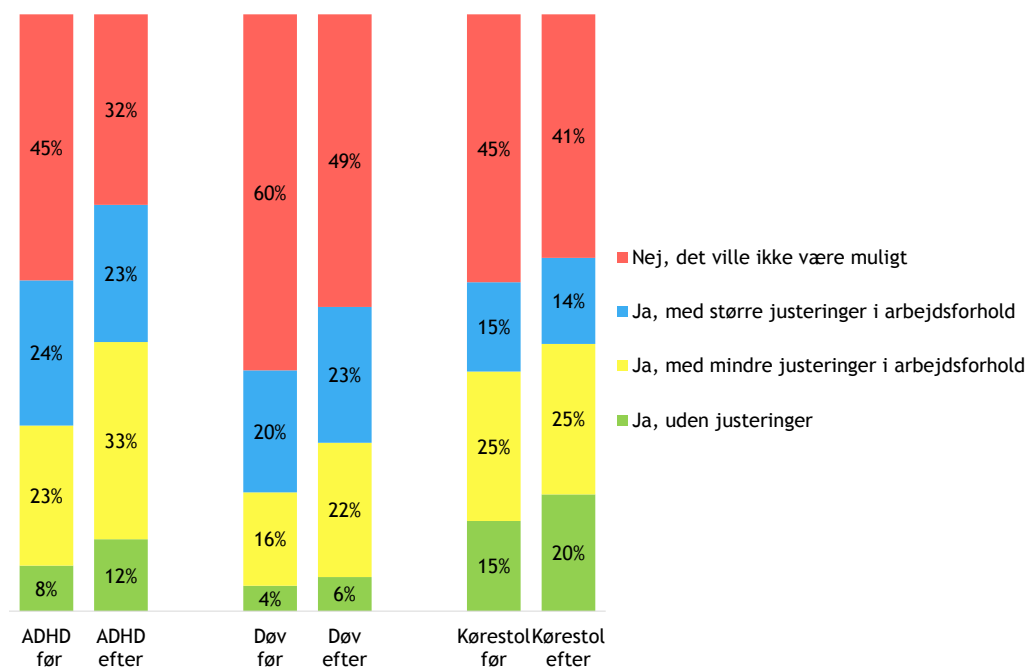
Personer med et af de tre beskrevne handicap har nogle muligheder for at modtage hjælpemidler og støtte, så de nemmere kan varetage et arbejde. Nedenstående er de beskrivelser af disse muligheder, som de blev præsenteret for befolkningen:

- + ”Mennesker med ADHD kan få hjælp i form af bl.a. medicin og samtaleterapi. Medicinen kan mindske uopmærksomhed, hyperaktivitet og impulsivitet.”
- + ”Døve får en række hjælpemidler, som kan benyttes på arbejdspladsen, fx tegnsprogstolk op til 20 timer om ugen. Til kommunikationen med kollegaer benyttes som regel mail, chat og sms.”
- + ”En kørestolsbruger kan sagtens køre bil uden hjælp. Når man ansætter en kørestolsbruger, får arbejdspladsen støtte til at installere fx ramper på arbejdspladsen og til handicapvenlig indretning i øvrigt (fx handicaptoliet). Han eller hun kan derfor selv komme rundt på arbejdspladsen.”

Figur 3 viser befolkningens vurdering af, om deres job kan varetages af en person med et af de tre typer handicap, efter de har fået information om hjælpemidler og støttemuligheder. Til sammenligning præsenteres befolkningens vurdering, inden de ikke fik denne information.

Figur 3. Jobvaretagelse med og uden information

Med den viden, du har nu, ville en person, som har ADHD/er døv/sidder i kørestol, og som minder om dig selv med hensyn til uddannelse, erfaring, alder og køn, kunne varetage dit job?

Personer i arbejde
N=4853

Uden uddybende viden om hjælpemidler og støtte er der samlet set 50 pct., der mener, at deres job ikke kan varetages af en person med et af de tre handicap. Denne andel falder efter informationen til

41 pct. Den mindste ændring er i forhold til personer i kørestol, hvor andelen af personer, der ikke mener, at deres job kan varetages af en anden, kun falder med 4 pct.-point efter, de har fået information. I forhold til døve personer og personer med ADHD falder andelen, der ikke mener, at deres job kan varetages af en person med et af de to handicap med henholdsvis 11 og 13 pct.-point. Informationen betyder altså større åbenhed i befolkningen og bevirker, at flere danskere mener, at deres job kan varetages af personer med et af de tre handicap. Dette gælder særligt, når det drejer sig om døve personer og personer med ADHD.

Efter information om hjælpemidler og støttemuligheder er der signifikant *mindre* sandsynlighed for, at kvinder ikke mener, at deres job kan varetages af en person med et af de tre handicap. Kvinder reagerer altså mere på informationen end mænd. Derudover er det de samme faktorer som før informationen, der har en signifikant betydning for, om man svarer nej, det vil sige: type handicap, alder, om man laver hårdt fysisk arbejde, om man arbejder med mennesker, og om man ofte har kontakt med andre end kollegaer.

Tabel 2. Faktorer, som har indflydelse på, om man svarer nej til, at ens job kan varetages af en person med et af de tre handicap efter information om hjælpemidler og støtteordninger.

	Signifikant	Sådan påvirker faktoren
Alder	☒	Ældre personer mener i højere grad, at deres job ikke kan varetages af en person med et af de tre handicap.
Køn	☒	Kvinder mener i mindre grad, at deres job ikke kan varetages af en person med et af de tre handicap.
Typen af handicap	☒	Befolkningen svarer i højere grad, at deres job ikke kan varetages af en døv person.
Har handicap	☐	
Har kendskab til én med handicap	☐	
Har kollega med handicap	☐	
Uddannelsesniveau	☐	
Ansættelseskompetence	☐	
Offentligt/privat ansat	☐	
Underviser	☐	
Type job:		
Hårdt fysisk arbejde	☒	Personer, der har et job, hvor de udfører hårdt fysisk arbejde, mener i højere grad, at deres job ikke kan varetages af en person med et af de tre handicap.
Arbejder med mennesker	☒	Personer, der har et job, hvor de arbejder med mennesker, mener i højere grad, at deres job ikke kan varetages af en person med et af de tre handicap.
Kontakt med andre end kollegaer	☒	Personer, der har et arbejde, hvor de ofte er i kontakt med andre end kollegaer, mener i højere grad, at deres job ikke kan varetages af en person med et af de tre handicap.

Logistisk regression baseret på personer i arbejde

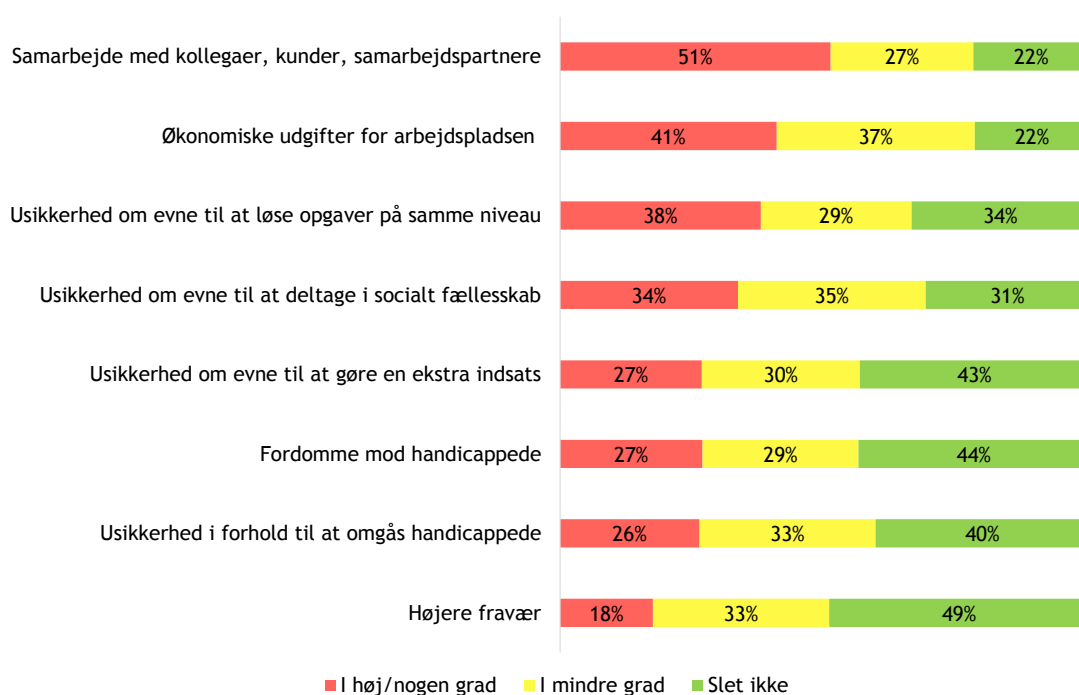
N=4853

5.2 Samarbejde og økonomi opfattes som udfordringer for at få et job

Figur 4 viser befolkningens opfattelse af, hvad der i almindelighed er en udfordring for, at en person med et af de tre handicap kan få et job.

Figur 4. Udfordringer for at få et job

Hvad er efter din opfattelse i almindelighed en udfordring for, at en person med ADHD/der er døv/der sidder i kørestol kan få et job?

Personer i arbejde
N=4853

Figuren viser, at de forhold, som befolkningen *især* ser som en udfordring, er samarbejde med fx kollegaer, potentielle økonomiske udgifter og usikkerhed om personens evne til at løse arbejdsopgaver på samme niveau som andre.

De forhold, som befolkningen *mindst* ser som en udfordring, er højere fravær, usikkerhed i forhold til at omgås personer med et af de tre handicap og fordomme mod personer med handicap.

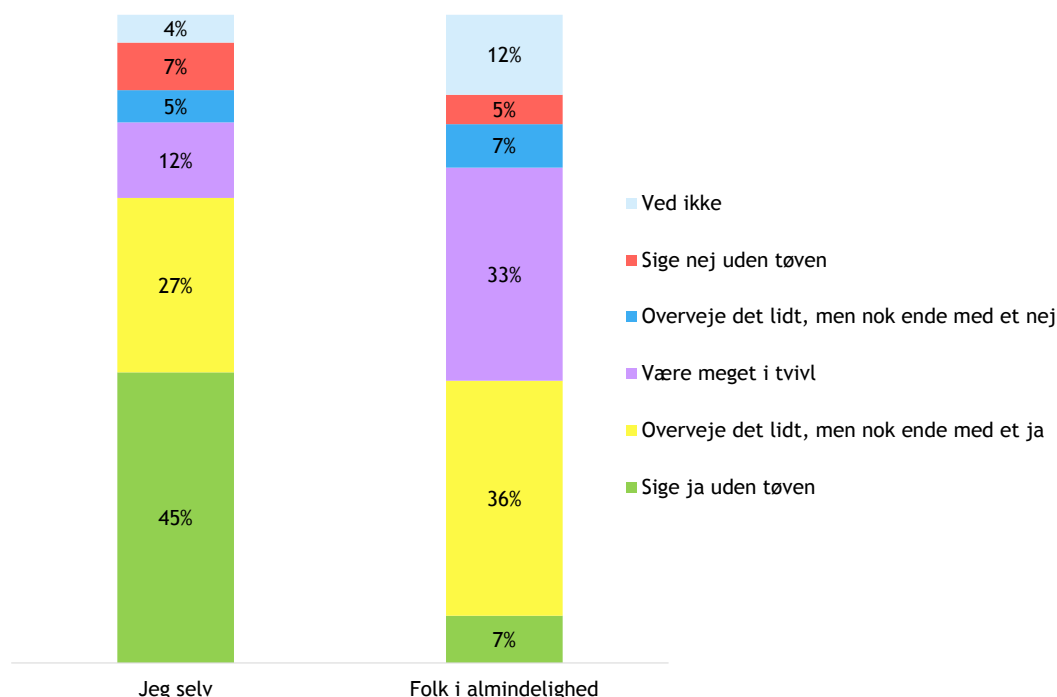
Ser man på hver enkelt af de tre handicap, ses samarbejde særligt som en udfordring for døve personer og personer med ADHD. Potentielle økonomiske udgifter ses særligt som en udfordring for personer i kørestol. Usikkerhed om personens evne til at løse arbejdsopgaver på samme niveau som andre, ses særligt som en udfordring for personer med ADHD.

5.3 Åbenhed over for samarbejde med en person med et af de tre handicap

Figur 5 viser, hvordan befolkningen i arbejde svarer, når man spørger til deres syn på at arbejde sammen med en person med et af de tre handicap med de rette uddannelsesmæssige evner og erfaring. Figuren viser desuden, hvordan de tror, folk i almindelighed ville svare på spørgsmålet.

Figur 5. Samarbejde på arbejdspladsen, generelt

Forestil dig, at du får tilbuddet om at arbejde sammen med en ny kollega. Personen har de rette uddannelsesmæssige evner og erfaring og har ADHD/er døv/sidder i kørestol. Hvad ville du svare til tilbuddet om at arbejde sammen med den nye kollega? Hvad tror du, folk i almindelighed ville svare?

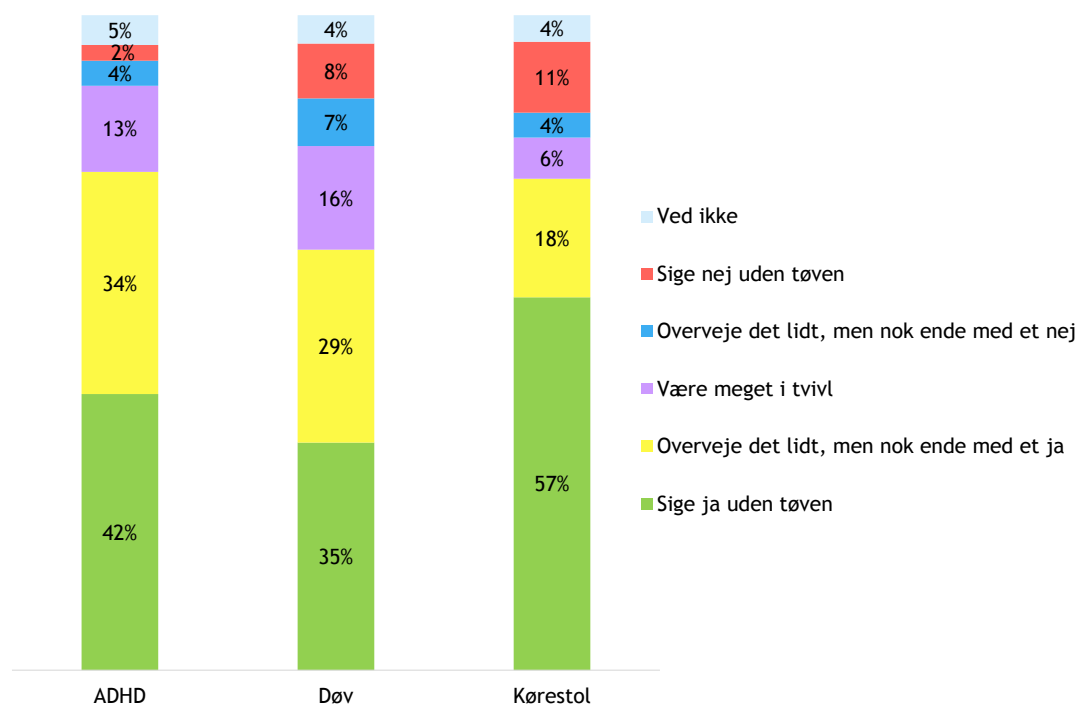
Personer i arbejde
N=4853

Figuren viser, at 45 pct. selv siger ja uden tøven, men at kun 7 pct. tror, at folk i almindelighed vil svare det samme. Der er altså en tendens til at tænke, at man selv er langt mere tilbøjelig til at svare ja end folk i almindelighed. Omvendt er der 12 pct., der selv siger nej, og 12 pct. der tror, at folk i almindelighed vil sige nej.

Figur 6 viser, hvordan befolkningen forholder sig til tilbuddet om at arbejde sammen med en person med hver af de tre handicap.

Figur 6. Samarbejde på arbejdspladsen, tre typer handicap

Forestil dig, at du får tilbuddet om at arbejde sammen med en ny kollega. Personen har de rette uddannelsesmæssige evner og erfaring og har ADHD/er døv/sidder i kørestol. Hvad ville du svare til tilbuddet om at arbejde sammen med den nye kollega?

Personer i arbejde
N=4853

Der er flest danskere, der siger ja (med eller uden tøven) til at samarbejde med en kollega, der sidder i kørestol eller har ADHD. Andelen, der siger nej til at arbejde sammen med en person med ADHD, er 6 pct., mens andelen, der ikke vil arbejde sammen med en person i kørestol eller en døv, er 15 pct.

Kendskab mindsker sandsynligheden for at sige nej til samarbejde

Samlet set er der 28 pct., der siger *nej* eller *ved ikke* til at få en kollega med et af de tre handicap. Vi har lavet en statistisk analyse af, hvilke karakteristika der er afgørende for, om man siger nej/ved ikke. Detaljerede resultater findes i bilag 1.

Tabel 3 viser, at der er signifikant forskel på sandsynligheden for at sige *nej* eller *ved ikke* alt efter, hvilket handicap der spørges ind til. Derudover *øger* følgende faktorer signifikant sandsynligheden for at svare nej/ved ikke: En højere alder, hvis man laver hårdt fysisk arbejde, hvis man ofte har kontakt med andre end kollegaer, hvis man er offentligt ansat, og hvis en del af ens job er at undervise.

Følgende faktorer *sænker* derimod signifikant sandsynligheden for, at man svarer nej/ved ikke: Hvis man har en kollega med et handicap, og hvis man har en ven/et familiemedlem med et handicap. Der er ikke signifikant forskel på svarene for personer, der har et handicap, og personer, der ikke har.

Tabel 3. Faktorer, som har indflydelse på, om man svarer nej/ved ikke til, om man vil samarbejde på arbejdspladsen med en person med et af de tre handicap.

	Signifikant	Sådan påvirker faktoren
Alder	☒	Ældre personer vil i højere grad svare nej til tilbuddet om at arbejde sammen med en person med et af de tre handicap.
Køn	☐	
Typen af handicap	☒	Befolkningen svarer i højere grad, at de vil svare nej til tilbuddet om at arbejde sammen med en person, der sidder i kørestol.
Har handicap	☐	
Har kendskab til én med handicap	☒	Personer, der har en ven eller et familiemedlem med et handicap, vil i mindre grad svare nej til tilbuddet om at arbejde sammen med en person, der har et af de tre handicap.
Har kollega med handicap	☒	Personer, der har en kollega med handicap, vil i mindre grad svare nej til tilbuddet om at arbejde sammen med en person, der har et af de tre handicap.
Uddannelsesniveau	☐	
Ansættelseskompetence	☐	
Offentligt/privat ansat	☒	Offentligt ansatte vil i højere grad svare nej til tilbuddet om at arbejde sammen med en person med et af de tre handicap.
Underviser	☒	Personer, der underviser, vil i højere grad svare nej til tilbuddet om at arbejde sammen med en person med et af de tre handicap.
Type job:		
Hårdt fysisk arbejde	☒	Personer, der har et arbejde, hvor de udfører hårdt fysisk arbejde, vil i højere grad svare nej til tilbuddet om at arbejde sammen med en person med et af de tre handicap.
Arbejder med mennesker	☐	
Kontakt med andre end kollegaer	☒	Personer, der har et arbejde, hvor de ofte er i kontakt med andre end kollegaer, vil i højere grad svare nej til tilbuddet om at arbejde sammen med en person med et af de tre handicap.

Logistisk regression baseret på personer i arbejde

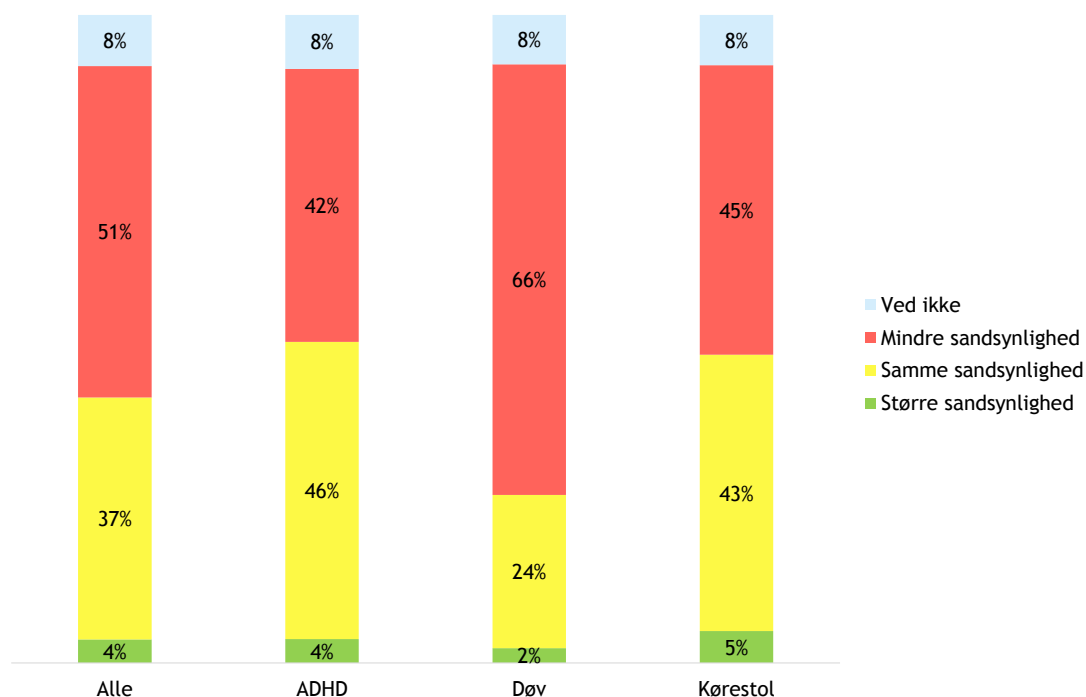
N=4853

5.4 Mange mener, at personer med handicap har mindre chance for at få job

Vi har spurgt befolkningen om, hvordan de ville reagere i en ansættelsessituation, hvis en ansøger var en person med et af de tre handicap. Figur 7 viser, hvordan danskere opfatter sandsynligheden for, at en person med rette kvalifikationer til en stilling, og et af de tre handicap, bliver kaldt til jobsamtale.

Figur 7. Jobsamtale, vurdering af tre typer handicap

Forestil dig, at du er med til at ansætte en person på din arbejdsplads. I har modtaget en ansøgning fra en person med ADHD/der er døv/der sidder i kørestol. Ansøgeren har de rette kvalifikationer til stillingen. Hvad er sandsynligheden for, at denne person bliver kaldt til samtale?

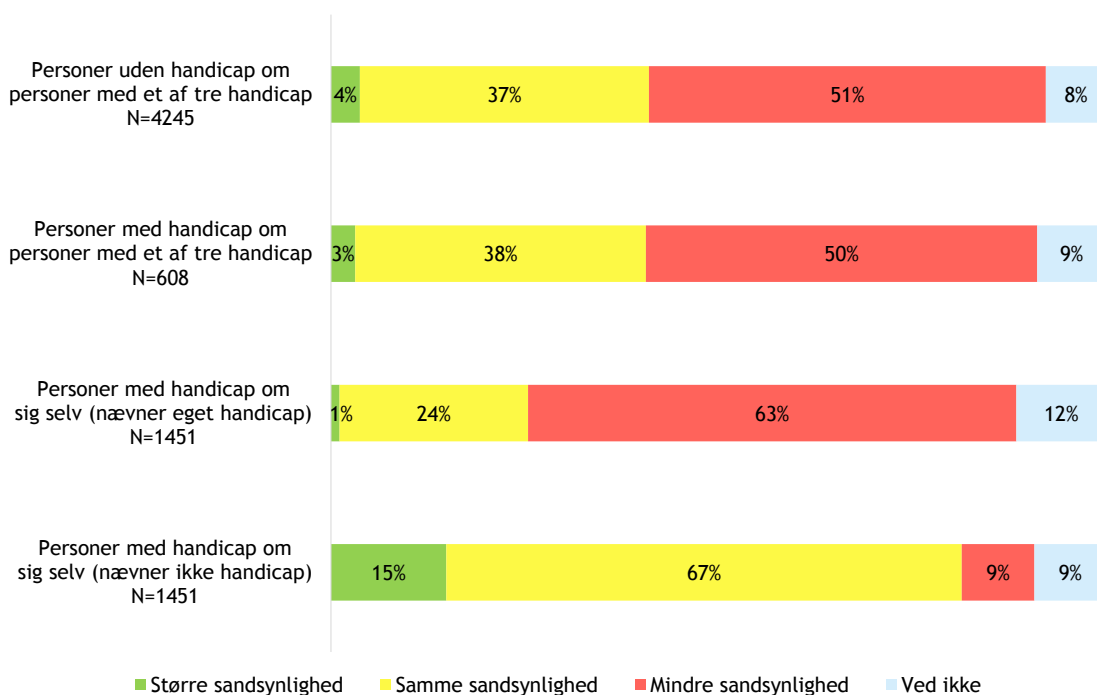
Personer i arbejde
N=4853

Samlet set mener 51 pct., at personer med et af de tre handicap har mindre sandsynlighed for at blive kaldt til jobsamtale. For en døv person er det 66 pct., der mener, at personen vil have lavere sandsynlighed for at blive kaldt til samtale.

Figur 8 viser, hvordan personer i arbejde henholdsvis med og uden handicap vurderer sandsynligheden for, at en person med et af de tre typer handicap bliver kaldt til samtale. Derudover viser figuren, hvordan personer med handicap vurderer sandsynligheden for, at de selv bliver kaldt til samtale afhængigt af, om de nævner eller ikke nævner deres handicap.

Figur 8. Jobsamtale, vurdering af andre og selvvurdering

Sandsynligheden for, at en person med et af de tre typer handicap bliver kaldt til samtale i forhold til en person uden handicap med de samme kvalifikationer.

Der er ikke forskel på, hvordan personer med og uden handicap i arbejde vurderer sandsynligheden for, at en person med et af de tre handicap kommer til jobsamtale. I begge grupper vurderer ca. 50 pct., at personer med et af de tre handicap har mindre sandsynlighed for at blive kaldt til samtale.

Når personer med handicap vurderer deres egen sandsynlighed for at blive kaldt til jobsamtale, ses et andet mønster. Hvis personer med handicap *ikke nævner* deres handicap i ansøgningen, er det kun 9 pct., der vurderer, at de har mindre sandsynlighed for at blive kaldt til samtale. Hvis de *nævner* deres handicap, mener 63 pct. dog, at de har mindre sandsynlighed for at komme til samtale. Personerne med handicap vurderer dermed deres egne chancer for at blive kaldt til samtale som ringere, end de vurderer chancen for personer med et af de tre handicap.

50 pct. mener, at personer med et af tre handicap har lavere sandsynlighed for ansættelse

Figur 9 viser, hvordan befolkningen henholdsvis med og uden handicap vurderer sandsynligheden for, at en person med et af de tre typer handicap bliver ansat efter at have været til jobsamtale. Derudover viser figuren, hvordan personer med handicap selv vurderer deres sandsynlighed for at blive ansat.

Figur 9. Ansættelse efter jobsamtale

Sandsynligheden for, at en person med ADHD/der er døv/der sidder i kørestol bliver ansat efter at have været til jobsamtale, i forhold til en person uden handicap med de samme kvalifikationer

Der er forskel på, hvordan personer med og uden handicap vurderer sandsynligheden for, at en person med et af de tre handicap bliver ansat efter en jobsamtale. I begge grupper svarer 51 pct., at en person med et af de tre handicap har mindre sandsynlighed for at blive ansat end personer uden handicap.

Når personer med handicap vurderer egne chancer, svarer 36 pct., at de har lavere sandsynlighed for at blive ansat. Personer med handicap vurderer dermed egne chancer som bedre, end de vurderer chancerne for personer med et af de tre handicap.

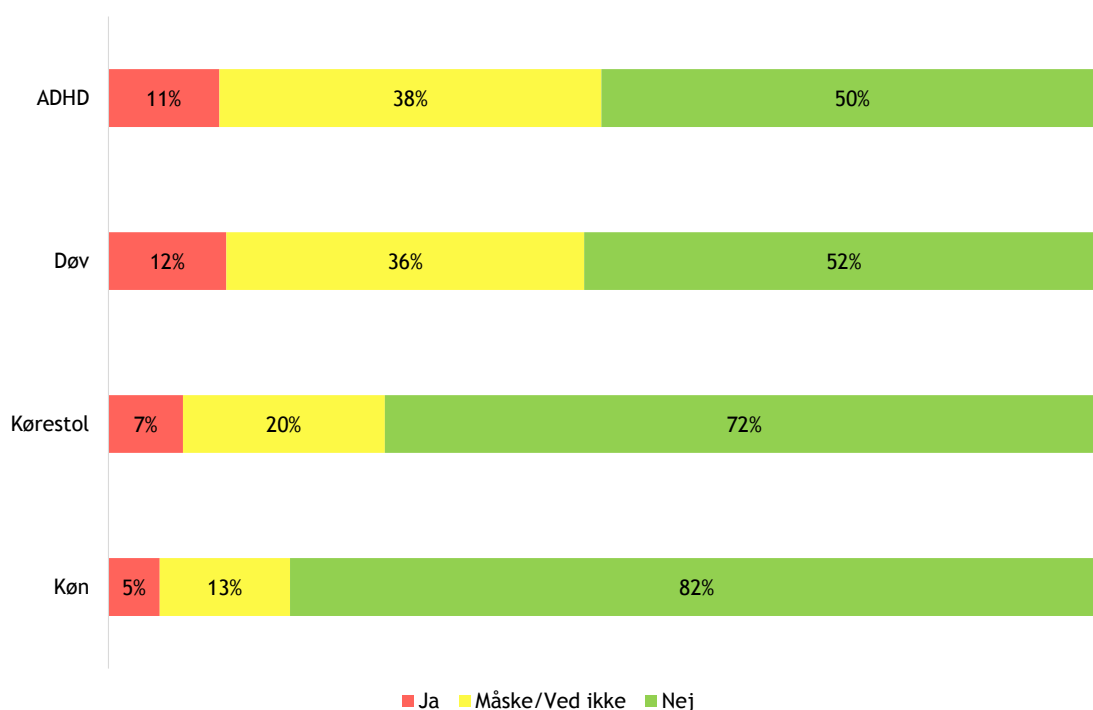
Sammenligner man figur 8 med figur 9, kan det ses, at personer med handicap vurderer egne chancer for at blive kaldt til samtale, hvis de nævner deres handicap som ringere, end de vurderer chancen for personer med et af de tre handicap. De vurderer derimod deres chancer for at blive ansat efter en samtale som bedre, end de vurderer chancen for personer med et af de tre handicap. I afsnit 8.1 uddyber vi disse resultater for hver af de tre typer handicap.

Få accepterer, at personer med et af de tre handicap har lavere sandsynlighed for ansættelse

Figur 10 viser, hvordan befolkningen forholder sig til, hvis en person med et af de tre handicap har mindre sandsynlighed for at blive ansat end en anden kandidat med samme kvalifikationer. Til sammenligning har vi spurgt, om det er acceptabelt, hvis en person med et bestemt køn har lavere sandsynlighed for at blive ansat.

Figur 10. Holdning til differentieret sandsynlighed for ansættelse

Er det efter din mening acceptabelt, hvis en person med ADHD/som er døv/som sidder i kørestol/med et bestemt køn har lavere sandsynlighed for at blive ansat end en anden kandidat med samme kvalifikationer?

Alle
N=7643

72 pct. mener *ikke*, det er acceptabelt, at en person i kørestol har lavere sandsynlighed for at blive ansat. Det er en mindre andel, der ikke mener, det er acceptabelt, at døve personer og personer med ADHD har lavere sandsynlighed for at blive ansat, henholdsvis 52 pct. og 50 pct. Spørges befolkningen til, om det er acceptabelt, at en person med et bestemt køn har lavere sandsynlighed for ansættelse, svarer 82 pct. nej.

Alder, type arbejde, type af handicap, køn og kendskab påvirker holdninger

Samlet set svarer 41 pct. ja, måske eller ved ikke til, at det er acceptabelt, at personer med et af de tre handicap har lavere sandsynlighed for at blive ansat. Vi har set nærmere på denne gruppe af personer og lavet en statistisk undersøgelse af, hvilke karakteristika der er signifikante for, om man siger *ja/måske/ved ikke*. Detaljerede resultater findes i bilag 1.

Tabel 4 viser, at der er signifikant *større* sandsynlighed for at svare *ja/måske/ved ikke*, jo ældre de er, hvis de laver hårdt fysisk arbejde, eller hvis de har kontakt med andre end kollegaer dagligt eller næsten dagligt.

Der er signifikant *mindre* sandsynlighed for, at man svarer *ja/måske/ved ikke*, hvis man er kvinde, eller hvis man har en ven eller et familiemedlem med et handicap. Der er desuden signifikant forskel på hvilket handicap, der spørges ind til. Der er signifikant mindre sandsynlighed for at svare *ja/måske/ved ikke*, hvis man spørges ind til en person i kørestol.

Tabel 4. Faktorer, som har indflydelse på, om man svarer *ja/måske/ved ikke* til, at det er acceptabelt, at en person med et af de tre handicap har lavere sandsynlighed for at blive ansat.

	Signifikant	Sådan påvirker faktoren
Alder	☒	Ældre personer svarer i højere grad, at det er acceptabelt, at en person med et af de tre handicap har lavere sandsynlighed for at blive ansat
Køn	☒	Kvinder svarer i mindre grad, at det er acceptabelt, at en person med et af de tre handicap har lavere sandsynlighed for at blive ansat
Typen af handicap	☒	Befolkningen svarer i mindre grad, at det er acceptabelt, at personer, der sidder i kørestol, har lavere sandsynlighed for at blive ansat
Har handicap	☐	
Har kendskab til én med handicap	☒	Personer, der har en ven eller familiemedlem med et handicap, svarer i mindre grad, at det er acceptabelt, at en person med et af de tre handicap har lavere sandsynlighed for at blive ansat
Har kollega med handicap	☐	
Uddannelsesniveau	☐	
Ansættelseskompetence	☐	
Offentligt/privat ansat	☐	
Underviser	☐	
Type job:		
Hårdt fysisk arbejde	☒	Personer, der har et arbejde, hvor de udfører hårdt fysisk arbejde, svarer i højere grad, at det er acceptabelt, at en person med et af de tre handicap har lavere sandsynlighed for at blive ansat
Arbejder med mennesker	☐	
Kontakt med andre end kollegaer	☒	Personer, der har et arbejde, hvor de ofte er i kontakt med andre end kollegaer, svarer i højere grad, at det er acceptabelt, at en person med et af de tre handicap har lavere sandsynlighed for at blive ansat

Logistisk regression baseret på alle respondenter

N=7643

5.5 Fysiske forhold og socialt miljø er de største begrænsninger for arbejde

Personer med handicap har en lavere beskæftigelsesfrekvens end personer uden handicap, 42 pct. af alle personer med handicap og 20 pct. af personer med større handicap er i arbejde. Blandt personer uden handicap er 69 pct. i arbejde.

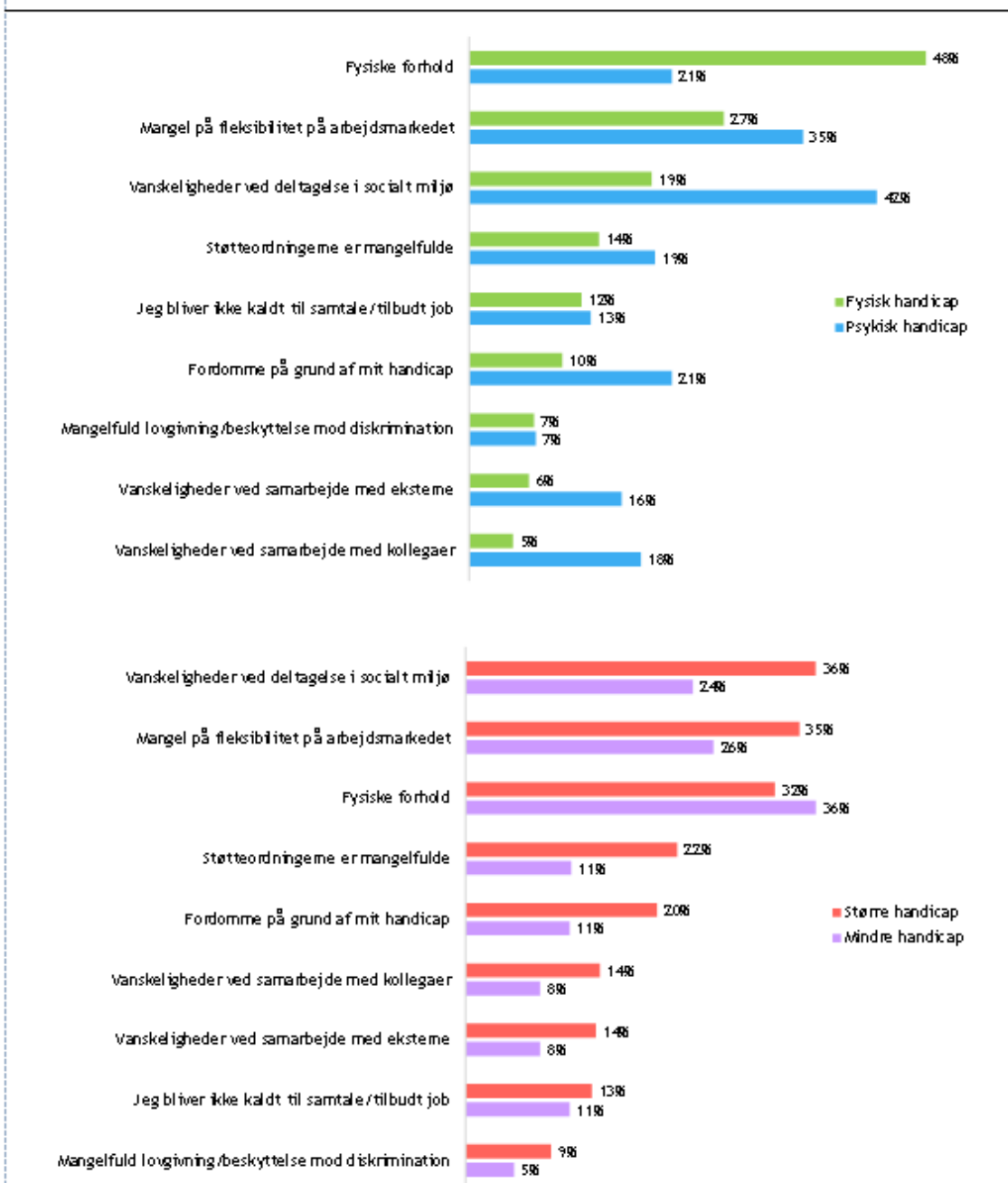
På en skala fra 1 til 10, hvor 10 er det bedste og 1 det ringeste, har personer med handicap desuden en lavere selv vurderet arbejdsevne. Samlet set vurderer alle personer med handicap deres egen arbejdsevne til i gennemsnit 5,5, mens personerne med større handicap vurderer deres egen arbejdsevne til 2,9. Til sammenligning vurderer personer uden handicap deres egen arbejdsevne til 8,3.

Ca. en tredjedel af alle personer med handicap føler, at deres handicap *i meget høj grad* eller *i høj grad* begrænser aktiviteter i forhold til arbejde. Der er også ca. en tredjedel, der svarer, at deres handicap *slet ikke* eller *i lav grad* begrænser dem.

Fejl! Henvissningskilde ikke fundet. viser de væsentligste årsager til, at man i *meget høj, høj eller ogen grad* vurderer sit handicap som begrænsende i forhold til arbejde opdelt efter, om handicappet er fysisk eller psykisk, og om det er et større eller mindre handicap. Bemærk, at nogle både har et fysisk og et psykisk handicap.

Figur 11. Begrænsninger for arbejde, type og størrelse af handicap

Hvordan begrænser dit/dine handicap dig i forhold til arbejde?

Personer med handicap, der oplever deres handicap som begrænsende ift. arbejde
N=790

Figuren viser, at ud af dem, der oplever deres handicap som begrænsende, mener cirka hver anden person med et fysisk handicap, at fysiske forhold er en begrænsning for arbejde. Det samme gør sig gældende for 21 pct. af personer med et psykisk handicap. Mere end dobbelt så mange med et psykisk handicap som med et fysisk handicap oplever begrænsninger ved deltagelse i det sociale miljø. Det er 42 pct. for personer med et psykisk handicap, hvilket er den største begrænsning for denne gruppe i forhold til arbejde.

Der er 21 pct. af personerne med psykisk handicap, der oplever, at de møder fordomme på grund af deres handicap i forbindelse med arbejdet. Det drejer sig om 10 pct. for personer med fysisk handicap.

Personer med større handicap oplever især vanskeligheder ved deltagelse i det sociale miljø og mangel på fleksibilitet på arbejdsmarkedet som barrierer.

Samarbejde med kollegaer og eksterne personer i forbindelse med arbejde nævnes som nogle af de mindste begrænsninger for personer med handicap. Som beskrevet i afsnit 5.2 er samarbejde til gengæld det forhold, som befolkningen samlet set vurderer, er den største udfordring for, at personer med et af de tre handicap kan få job.

Samlet set oplever kun få, at lovgivning/beskyttelse mod diskrimination er en begrænsning for arbejde.

6 Holdninger og handlinger i uddannelse

I dette kapitel beskriver vi den danske befolkningens holdninger og handlinger i relation til personer med handicap vedrørende uddannelse.

En tidligere undersøgelse viser, at børn i skolealderen er mere positive over for at sidde ved siden af et barn, der sidder i kørestol, end over for et barn med et psykisk handicap (Sandø et al., 2011). En anden undersøgelse viser, at færre personer med handicap tager har en kompetencegivende uddannelse sammenlignet med personer uden handicap (Rode Larsen & Høgelund, 2014).

Resultaterne fra denne undersøgelse viser ligeledes, at der er færre personer med handicap, der har en kompetencegivende uddannelse, end personer uden handicap. Andelen, der har en videregående uddannelse eller er faglærte, er 68 pct. for personer med handicap og 78 pct. for personer uden. For personer med større handicap har 62 pct. en uddannelse.

I dette kapitel afdækker vi mulige faktorer, som kan være årsagen til, at der er forskelle i uddannelsesfrekvensen for personer med og uden handicap, hvilket er et nyt videns bidrag i relation til handicap. Vi har bedt befolkningen om at tænke tilbage på deres nuværende eller seneste uddannelse.

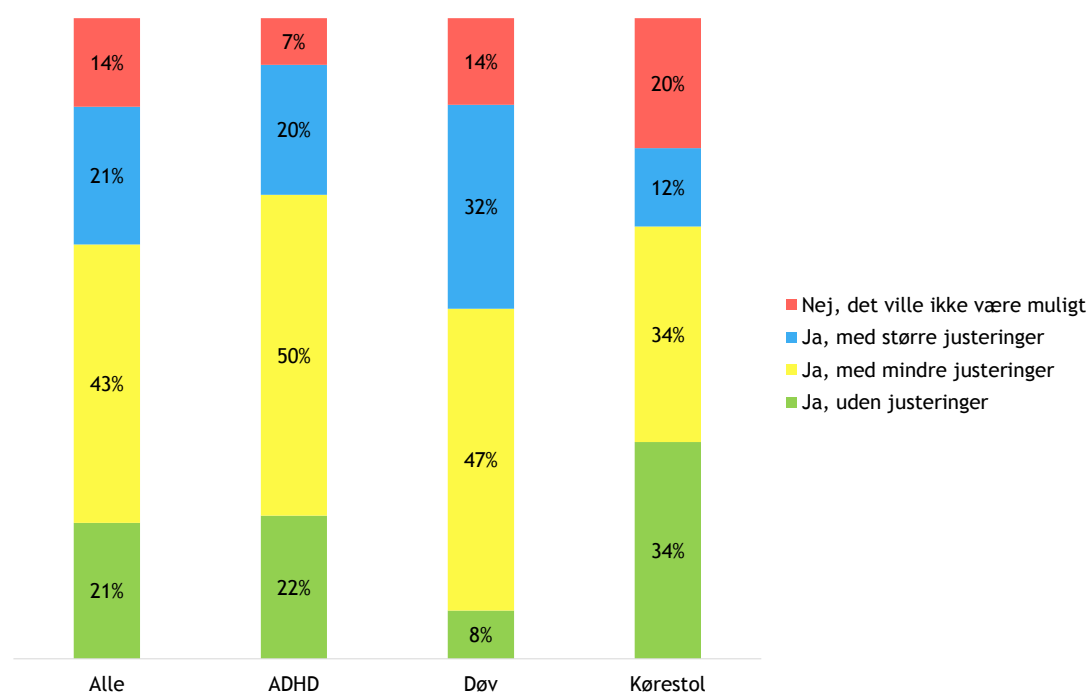
I de følgende afsnit beskriver vi resultaterne vedrørende uddannelse fra spørgeskemaundersøgelsen. Det drejer sig blandt andet om: befolkningens holdning til, om deres uddannelse kan gennemføres af en person med et af de tre handicap, om hvilke barrierer befolkningen vurderer, er de største i forhold til at gennemføre en uddannelse, og om gruppearbejde med personer med et af de tre handicap. Analyserne er baseret på personer, som er i uddannelse eller på et tidspunkt har gennemført en uddannelse.

6.1 Få ser problemer for personer med handicap i relation til uddannelse

Figur 11 viser befolkningens holdning til, om deres uddannelse kan gennemføres af en person med et af de tre handicap, som minder om sig selv med hensyn til alder og køn.

Figur 11. Gennemførelse af uddannelse

Ville en person med ADHD/som er døv/som sidder i kørestol, og som minder om dig selv med hensyn til alder og køn, kunne gennemføre din uddannelse?

Personer, som er i uddannelse eller har gennemført uddannelse
N=6258

Figuren viser, at 20 pct. ikke mener, at deres uddannelse kan gennemføres af en person i kørestol. 14 pct. mener ikke, at deres uddannelse kan gennemføres af en døv person, mens 7 pct. ikke mener, at deres uddannelse kan gennemføres af en person med ADHD. På trods af, at der er flest, der *ikke* mener, at deres uddannelse kan gennemføres af en person i kørestol, er der samtidig flest, der mener, at en person i kørestol kan gennemføre *uden justeringer* (34 pct.).

Samlet set mener 14 pct., at deres uddannelse *ikke* kan gennemføres af en person med et af de tre handicap. Blandt personer uden handicap mener 22 pct., at deres uddannelse kan gennemføres *uden justeringer* af en person med et af de tre handicap. Blandt personer med et handicap mener 17 pct. det samme.

I afsnit 5.1 viste vi, at mellem 41 og 50 pct. af befolkningen ikke mener, at deres job kan varetages af en person med et af de tre handicap. Der er altså flere, der ser udfordringer forbundet med personer med handicap i relation til arbejdsmarkedet end i relation til uddannelse.

Vi har lavet en statistisk undersøgelse af, hvilke karakteristika der er signifikante for, om man svarer, at ens uddannelse *ikke* kan gennemføres af en person med et af de tre handicap. Detaljerede resultater findes i bilag 1.

Tabel 5 viser, at der er signifikant forskel på befolkningens svar afhængigt af typen af handicap, der spørges om ind til. Der er desuden signifikant *større* sandsynlighed for, at man svarer, at det ikke er muligt, jo ældre man er, eller hvis man har længere uddannelse end en studentereksamen.

Der er signifikant *mindre* sandsynlighed for at svare, at det ikke er muligt, hvis man er kvinde, eller hvis man i løbet af sin studietid har arbejdet i gruppe med en person med handicap. Derimod er det *ikke* signifikant, hvorvidt man har et handicap, og hvorvidt man kender en person med handicap.

Tabel 5. Faktorer, som har indflydelse på, om man svarer nej til, at ens uddannelse kan gennemføres af en person med et af de tre handicap.

	Signifikant	Sådan påvirker faktoren
Alder	☒	Ældre personer mener i højere grad, at deres uddannelse ikke kan gennemføres af en person med et af de tre handicap.
Køn	☒	Kvinder mener i mindre grad, at deres uddannelse ikke kan gennemføres af en person med et af de tre handicap.
Typen af handicap	☒	Befolkningen svarer i højere grad, at deres uddannelse ikke kan gennemføres af en person i kørestol.
Har handicap	☐	
Har kendskab til én med handicap	☐	
Har arbejdet i gruppe med én med handicap	☒	Personer, der har arbejdet i gruppe med en person med handicap, mener i mindre grad, at deres uddannelse ikke kan gennemføres af en person med et af de tre handicap.
Uddannelsesniveau	☒	Faglærte eller personer med en videregående uddannelse mener i højere grad, at deres uddannelse ikke kan gennemføres af en person med et af de tre handicap.

Logistisk regression baseret på personer som er i uddannelse eller har gennemført uddannelse

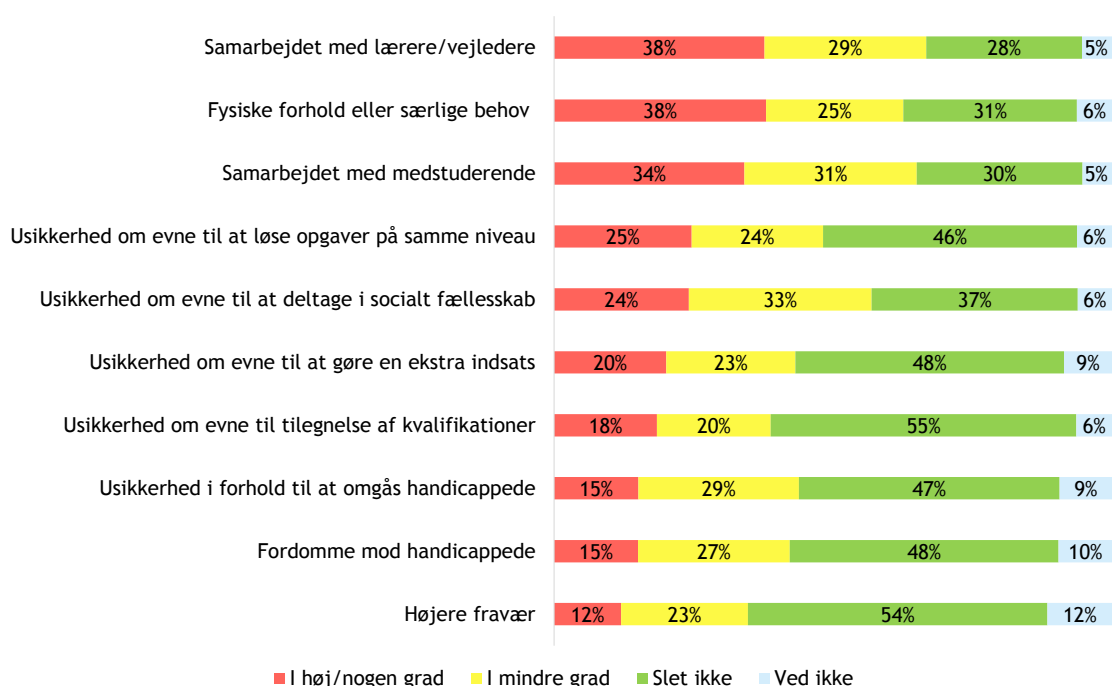
N=6258

6.2 Samarbejde og fysiske forhold anses som udfordringer for uddannelse

Figur 12 viser, hvilke udfordringer befolkningen mener er de største, hvis deres uddannelse skal gennemføres af en person med et af de tre handicap.

Figur 12. Udfordringer i forbindelse med uddannelse

I hvor høj grad vil følgende være en udfordring i forhold til at gennemføre uddannelsen?

Personer, som er i uddannelse eller har gennemført uddannelse
N=6258

Højere fravær, fordomme mod personer med handicap og usikkerhed i forhold til at omgås personer med handicap vurderes som de mindste udfordringer i relation til uddannelse af befolkningen i Danmark.

Hvorimod samarbejde med lærere, fysiske forhold, særlige behov samt samarbejdet med medstuderende er de udfordringer, befolkningen vurderer som de største, når det drejer sig om uddannelse.

For de enkelte typer handicap er det især samarbejdet med lærere, der opfattes som er en udfordring for døve personer. Desuden mener befolkningen, at for en person i kørestol kan der være en udfordring i forhold til fysiske forhold eller særlige behov, mens samarbejdet med medstuderende særligt opfattes som en udfordring for døve personer og personer med ADHD.

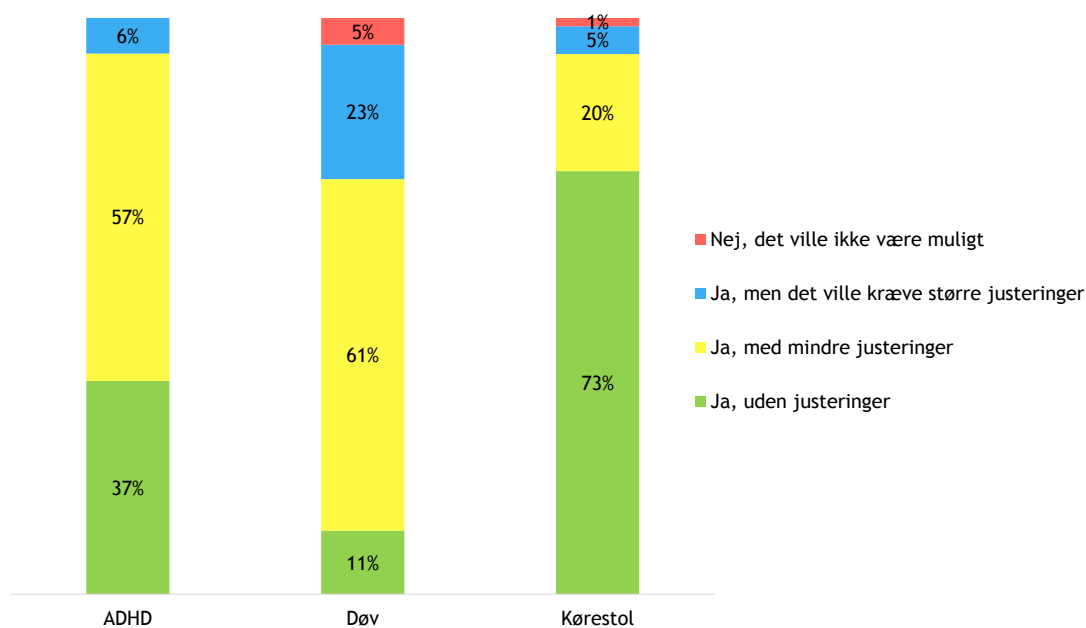
Hvis man sammenligner befolkningens vurdering af udfordringer på arbejdsmarkedet og i uddannelsessystemet, mener de, at samarbejde er den største udfordring i begge sammenhænge. Både i forhold til uddannelse og arbejdsliv opfattes højere fravær, fordomme mod personer med handicap og usikkerhed i forhold til at omgås personer med handicap som nogle af de *mindste* udfordringer.

6.3 Studerende vil gerne arbejde i gruppe med en person med handicap

Figur 13 viser, hvordan danskere, der er i uddannelse, svarer på spørgsmålet om, hvorvidt en person med et af de tre handicap potentielt kunne indgå på lige fod i deres gruppe på uddannelsen.

Figur 13. Grupperarbejde, potentiale

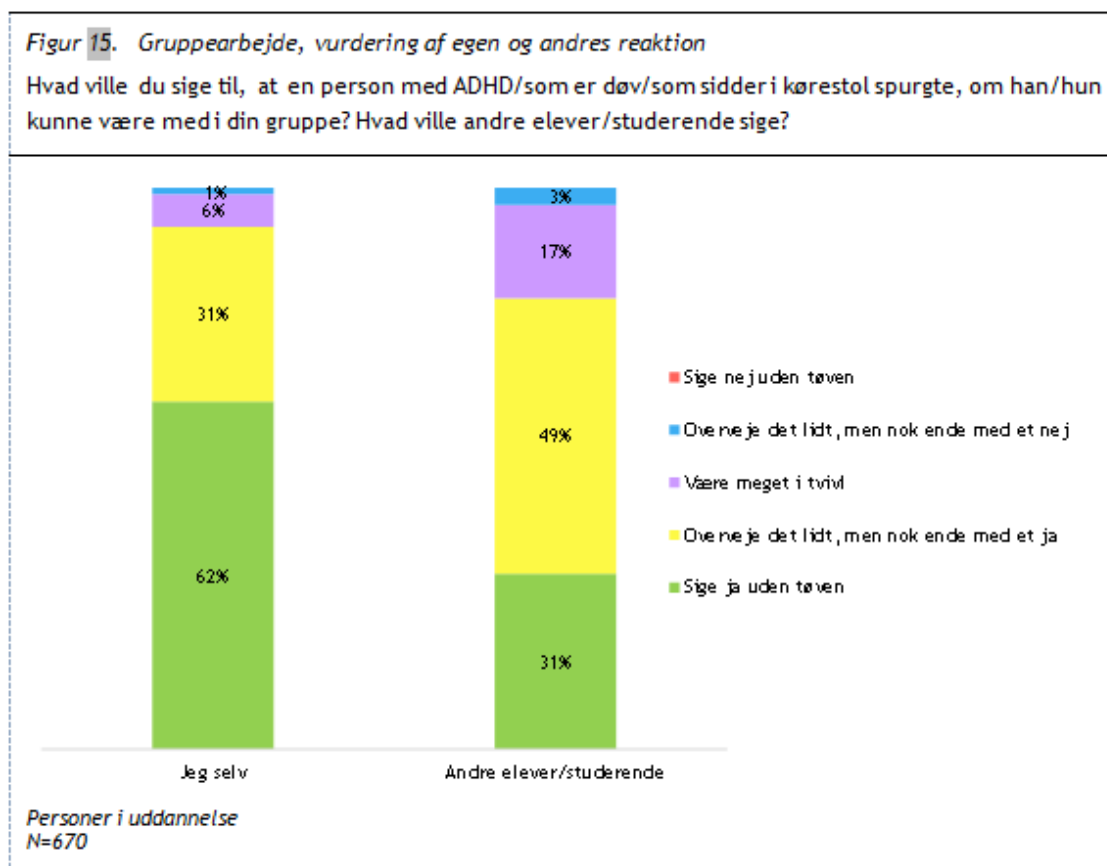
Forestil dig, at der i klassen/på holdet er en person, som har ADHD/er døv/sidder i kørestol, men som ellers minder om dig selv med hensyn til alder og køn. Tror du, at denne person kunne indgå på lige fod i din gruppe?

Personer i uddannelse
N=670

Figuren viser, at 73 pct. mener, at en person i kørestol kan indgå på lige fod i gruppearbejde uden justeringer. Spørger man ind til personer med ADHD og døve personer, mener henholdsvis 37 og 11 pct., at de kan indgå i gruppearbejde uden justeringer. Der er samlet set meget få, der vurderer, at personer med et af de tre handicap *ikke* kan deltage på lige fod i gruppearbejdet. Dette adskiller sig fra det lignende spørgsmål befolkningen blev stillet omkring arbejdsliv.

Mens figur 13 viser personer i uddannelses holdning til, om en person med et af de tre handicap potentielt kunne indgå i deres gruppe, viser **Fejl! Henvisningskilde ikke fundet.**, hvordan de vil sige, vis en person med et af de tre handicap faktisk spurgte, om de kunne være med i gruppen. Figuren viser desuden, hvad de tror, at *andre* elever/studerende i samme situation ville sige.

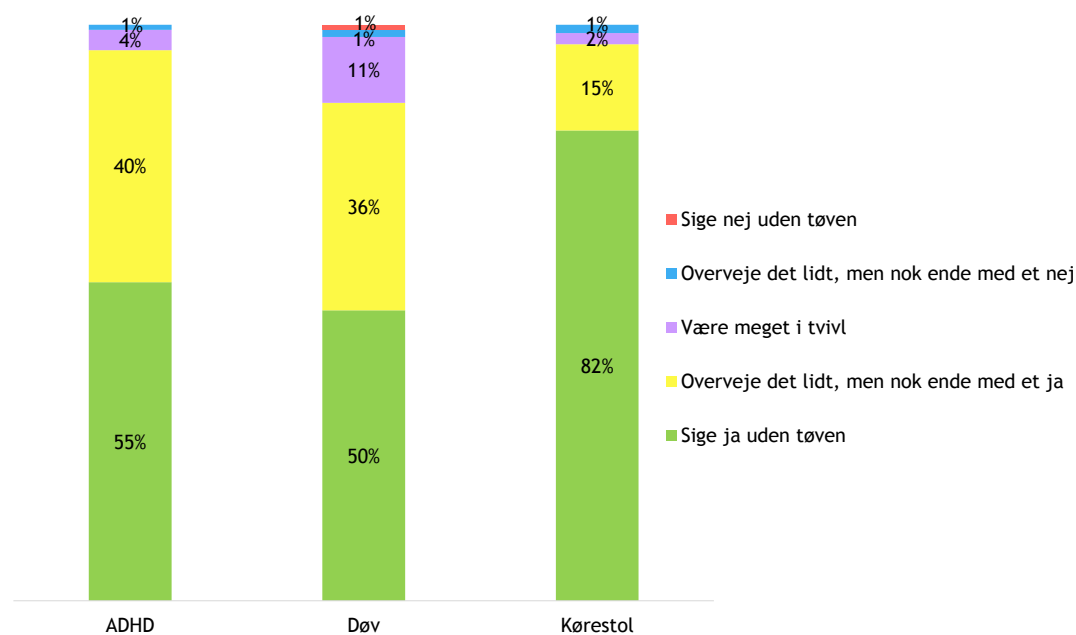

Som figuren viser, vurderer befolkningen sig selv som mere positive end andre elever/studerende. En lignende tendens viste vi i afsnit 5.3, hvor danskere i arbejde vurderer deres egen og andres holdning til at arbejde sammen med en kollega med et af de tre handicap. Dog svarer en langt større del af de studerende her, at de selv/andre vil svare ja, end personerne i arbejde gør. Befolkningen vurderer interaktionssituationer med personer med et af de tre handicap generelt mere positivt, end når det gælder interaktioner med handicap på arbejdsmarkedet. Det skal bemærkes, at de studerende i undersøgelsen i gennemsnit er 25 år gamle, mens personer i arbejde er 47 år gamle. Derfor kan forskellen mellem holdninger til uddannelse og arbejdsliv muligvis forklares ved aldersforskellen mellem grupperne, der er henholdsvis i uddannelse og arbejde.

Figur 14 viser forskellen på, hvordan befolkningen svarer i relation til hvert af de tre typer handicap.

Figur 14. Grupperarbejde, tre typer handicap

Hvad ville du sige til, at en person med ADHD/som er døv/som sidder i kørestol spurgte, om han/hun kunne være med i din gruppe?

Personer i uddannelse
N=670

Der er flere, der vil sige ja *uden tøven* til personer i kørestol (82 pct.), end til de andre typer handicap. 50 pct. vil sige ja uden tøven til en døv person, og 55 pct. vil sige ja uden tøven til en person med ADHD.

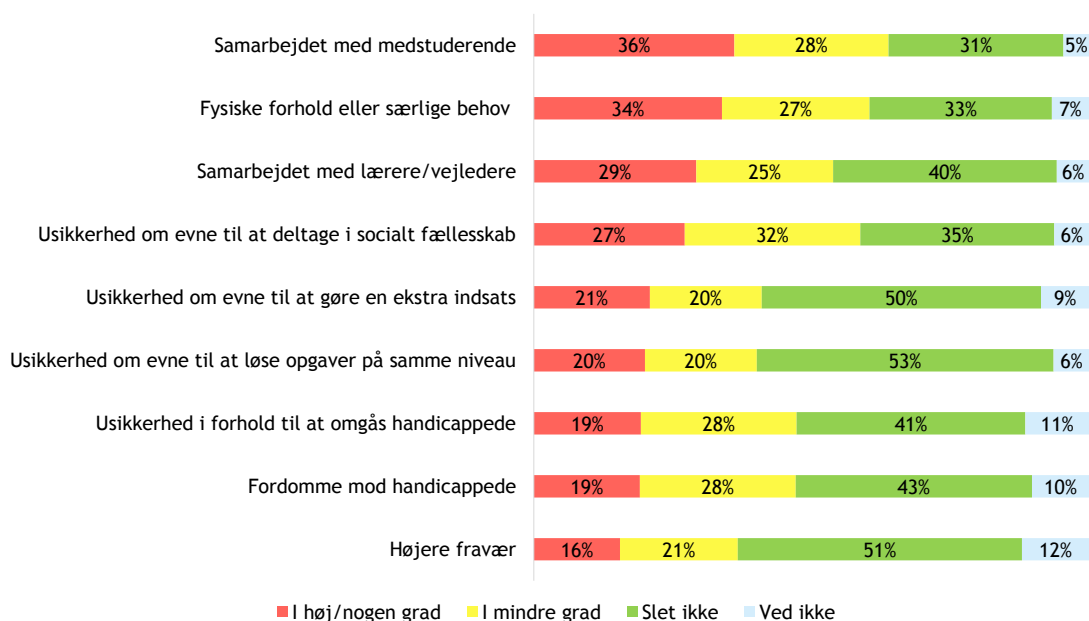
Samlet set er danskere i uddannelse altså mere tilbøjelige til at sige ja uden tøven i forhold til personer i kørestol. Dette stemmer overens med de tidligere undersøgelser, der viser, at børn i skolealderen er mere positive over for at sidde ved siden af et barn, der sidder i kørestol, end over for et barn med et psykisk handicap.

Samarbejde og fysiske forhold anses som de største udfordringer for gruppearbejde

Figur 15 viser, de største udfordringer for, at en person med et af de tre handicap kan deltage i gruppearbejde ifølge personer i uddannelse.

Figur 15. Udfordringer i forbindelse med gruppearbejde

Hvad er efter din opfattelse en udfordring for en person med ADHD/som er døv/som sidder i kørestol i forhold til at deltage i gruppearbejde på din uddannelse?

Personer i uddannelse
N=670

Figuren viser, at de forhold, som befolkningen *især* mener er udfordringer, er samarbejdet med medstuderende eller lærere, og at det kan være besværligt i forhold til fysiske forhold eller særlige behov.

De forhold, som befolkningen mener er de *mindste* udfordringer, er højere fravær, fordomme mod personer med handicap og usikkerhed i forhold til at omgås personer med handicap.

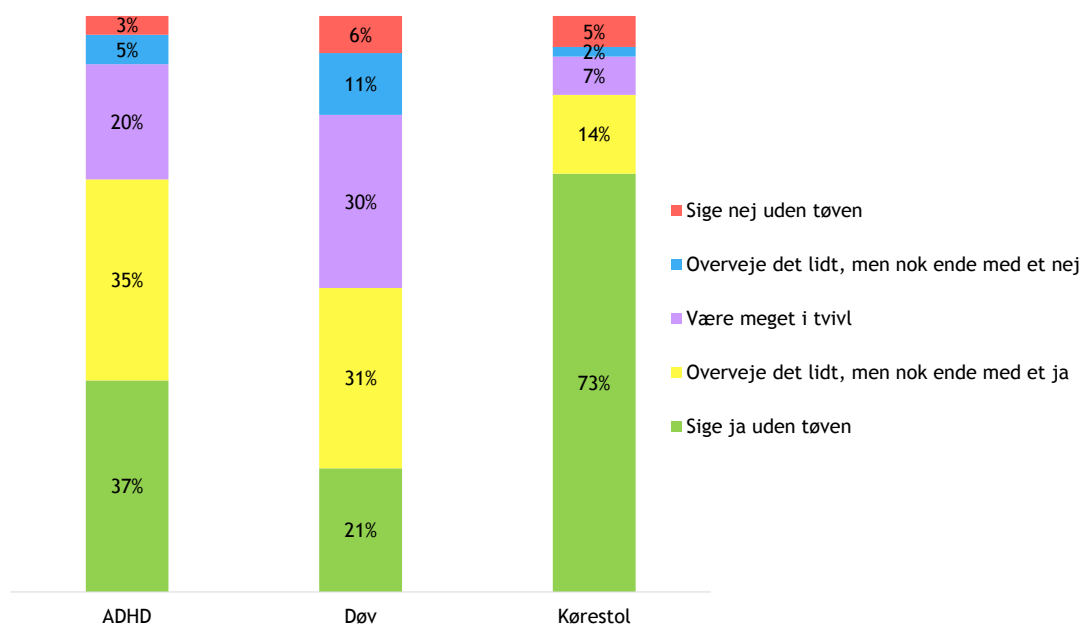
Samarbejdet med medstuderende og lærere ses som udfordringer for døve personer. Befolkningen ser en særlig en udfordring for personer i kørestol i, at det kan være besværligt i forhold til fysiske forhold eller særlige behov.

6.4 De fleste undervisere er villige til at tilpasse undervisningen

Figur 16 viser, hvordan danskere, der underviser, svarer, når de bliver spurgt, om en person med et af de tre handicap kan få samme udbytte af deres undervisning som andre elever.

Figur 16. Udbytte af typisk undervisningssituation

Tænk på din typiske undervisningssituation. Hvis du blev spurgt, om en person med ADHD/som er døv/som sidder i kørestol kunne få samme udbytte som de andre elever, hvad ville du så svare?

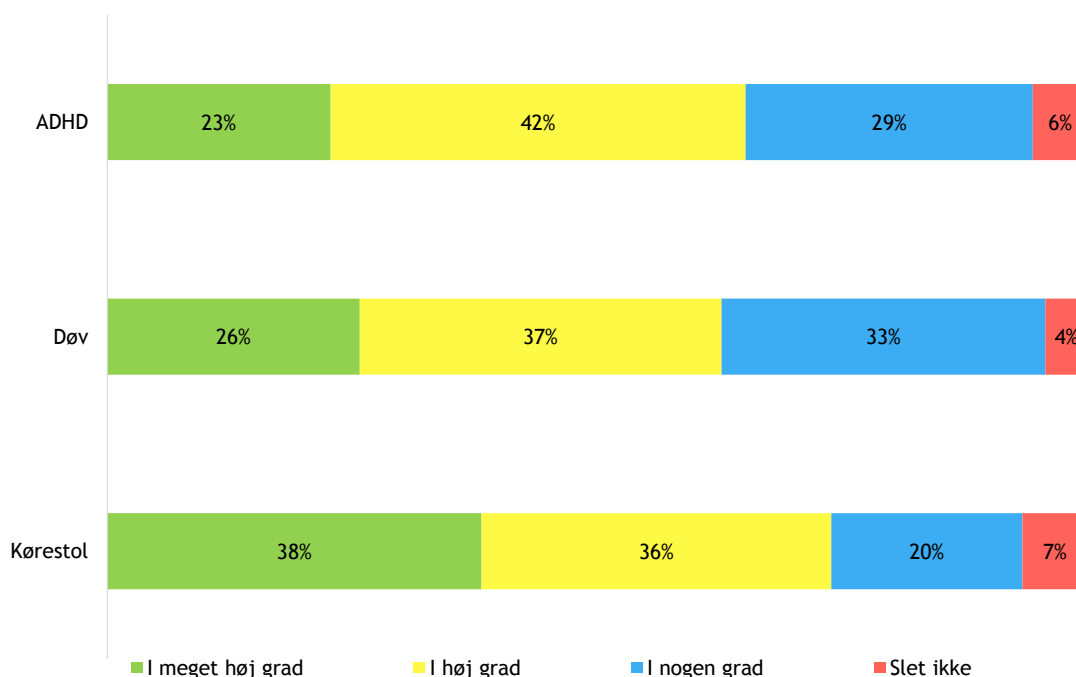
Personer, der underviser
N=689

Figuren viser, at flest undervisere vurderer, at personer i kørestol kan få samme udbytte af undervisningen som andre. Færrest undervisere vurderer, at personer, der er døve, kan få samme udbytte som andre elever i en typisk undervisningssituation.

Figur 17 viser undervisernes villighed til at ændre på deres undervisning for en elev med et af de tre handicap, sådan at vedkommende kan få samme udbytte som andre elever.

Figur 17. Villighed til at ændre undervisning

I hvor høj grad er du villig til at ændre på din undervisning, så personen kunne få samme udbytte som de andre elever?

Personer, der underviser
N=689

Det er meget få af underviserne, der svarer, at de slet ikke er villige til at ændre på deres undervisning; mellem 4 og 7 pct. for de forskellige typer handicap. Der er flere undervisere, der i meget høj grad villige til at ændre deres undervisning, så den tilpasses en person i kørestol end for de to andre typer handicap.

6.5 Personer med psykisk handicap begrænses ift. det sociale og faglige miljø

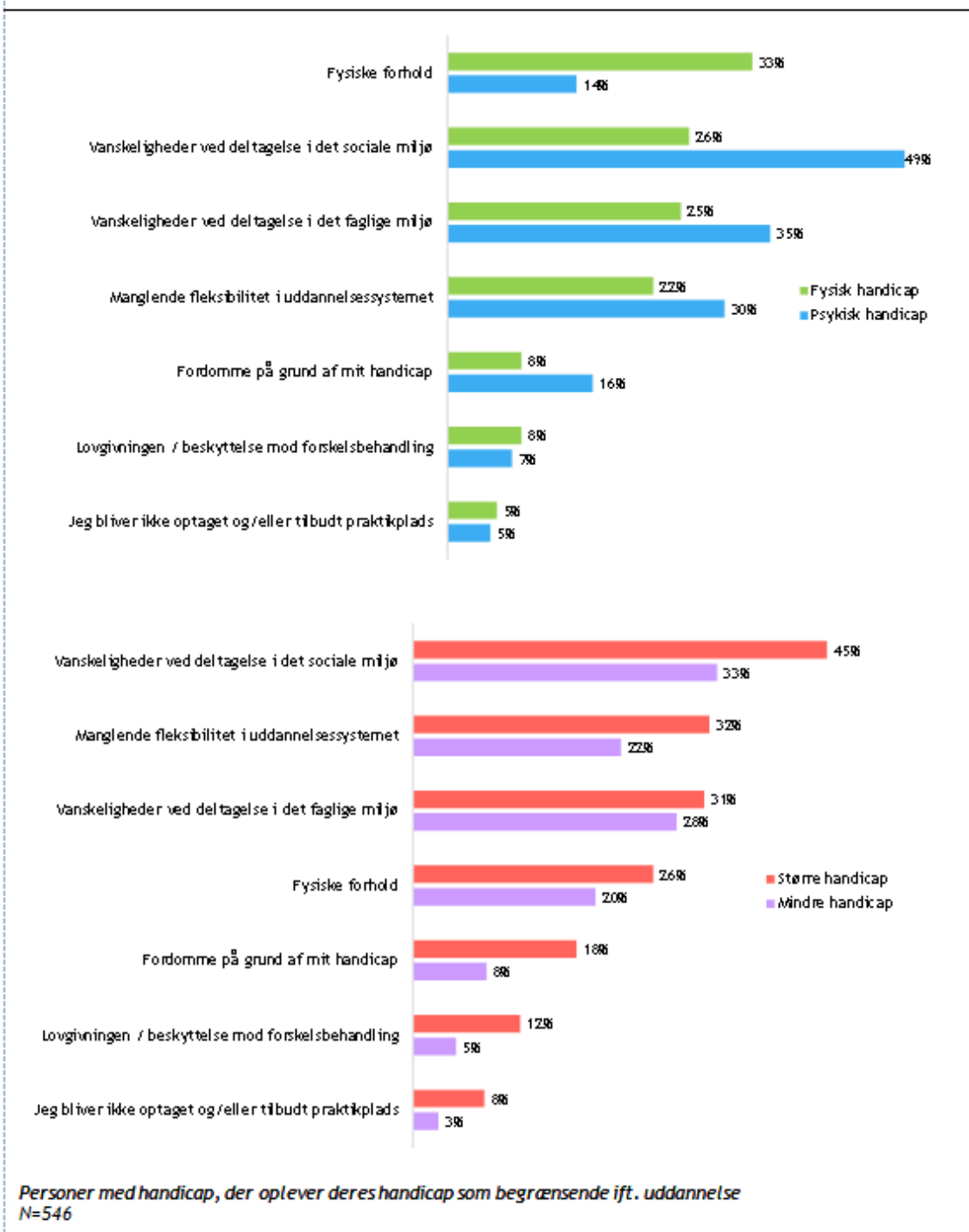
Personer med handicap har som tidligere nævnt en lavere uddannelsesfrekvens end personer uden handicap, nemlig 68 pct. for alle personer med handicap og 62 pct. for personer med større handicap. 78 pct. af personer uden handicap har en uddannelse.

23 pct. af alle personer med handicap føler, at deres handicap *i meget høj, høj eller nogen grad* begrænser deres aktiviteter i forhold til uddannelse. 43 pct. oplever omvendt, at deres handicap *slet ikke* eller *i lav grad* begrænser dem.

Fejl! Henvissningskilde ikke fundet. viser, hvad personer, der oplever, at deres handicap begrænser dem, angiver som årsager til denne begrænsning.

Figur 19. Begrænsninger for uddannelse, type og størrelse af handicap

Hvordan begrænser dit/dine handicap dig i forhold til uddannelse?

Figuren viser samme tendenser i forhold til, hvad der opleves som begrænsende, som vi fremhævede i forhold til arbejde i afsnit 5.5. I forhold til uddannelse opleves fysiske forhold som mest begrænsende for personer med et fysisk handicap. 33 pct. i denne gruppe oplever, at fysiske forhold er en begrænsning for deres uddannelse.

Næsten halvdelen af personer med et psykisk handicap oplever vanskeligheder ved deltagelse i det sociale miljø og omkring hver tredje oplever vanskeligheder ved deltagelse i det faglige miljø, mens det kun er cirka hver fjerde person med et fysisk handicap, der oplever vanskeligheder ved deltagelse i det sociale eller faglige miljø.

Kun få oplever, at lovgivning/beskyttelse mod forskelsbehandling er en begrænsning i relation til uddannelse.

7 Holdninger og handlinger i foreningsliv og socialt liv

I dette kapitel beskriver vi befolkningens holdninger og handlinger i relation til personer med handicap i foreningsliv og socialt liv. En tidligere undersøgelse viser, at personer med fysiske handicap i højere grad deltager i institutionaliserede aktiviteter i forhold til personer uden handicap, bortset fra foreningssport. Undersøgelsen viser desuden, at personer med handicap i mindre grad bruger tid på ikke-institutionaliserede aktiviteter såsom kulturelle begivenheder og aktiviteter med venner og bekendte (Damgaard et al., 2013).

Resultaterne fra denne undersøgelse viser, at personer med handicap i *sjældnere* kommer i en klub eller forening, som de betaler kontingent til. Blandt personer med handicap kommer 48 pct. *ikke* i en klub eller forening, mens dette gælder for 43 pct. af personerne uden handicap. For personer med større handicap er det 57 pct., der ikke kommer i en klub eller forening. Det er ikke helt klart, hvorfor vi finder en modsat tendens end de tidligere undersøgelser, men det kan muligvis skyldes operationalisering af handicap og foreningsliv. I denne undersøgelse finder vi dog også, at personer med og uden handicap bruger ca. lige mange timer på frivilligt arbejde og sociale aktiviteter i en gennemsnitlig uge.

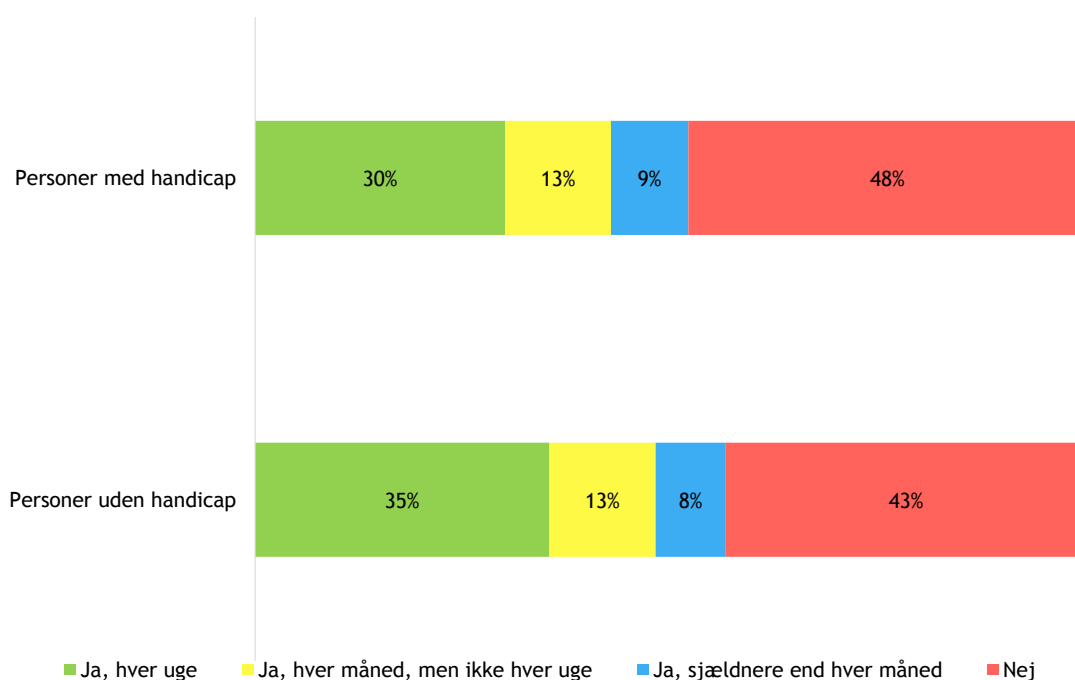
I dette kapitel afdækker vi, hvilke forskelle der er for personer med og uden handicap i deres foreningsliv og sociale liv. Det drejer sig blandt andet om årsager til manglende deltagelse i foreningsliv og om, hvilke udfordringer befolkningen ser for personer med handicap. Derudover belyser vi også befolkningens handlinger i relation til specifikke sociale situationer, hvor personer med et af de tre typer af handicap indgår.

7.1 Personer med handicap mindre foreningsaktive end personer uden handicap

Figur 18 viser forskellen i brugen af foreninger mellem personer med og uden handicap, defineret som en klub eller forening, der betales kontingent til.

Figur 18. Aktiv i foreningslivet

Kommer du jævnligt i en klub eller forening, som du betaler kontingent til?
For eksempel idræt/motion, hobby, spil, interesseforening osv.

Alle
N=7643

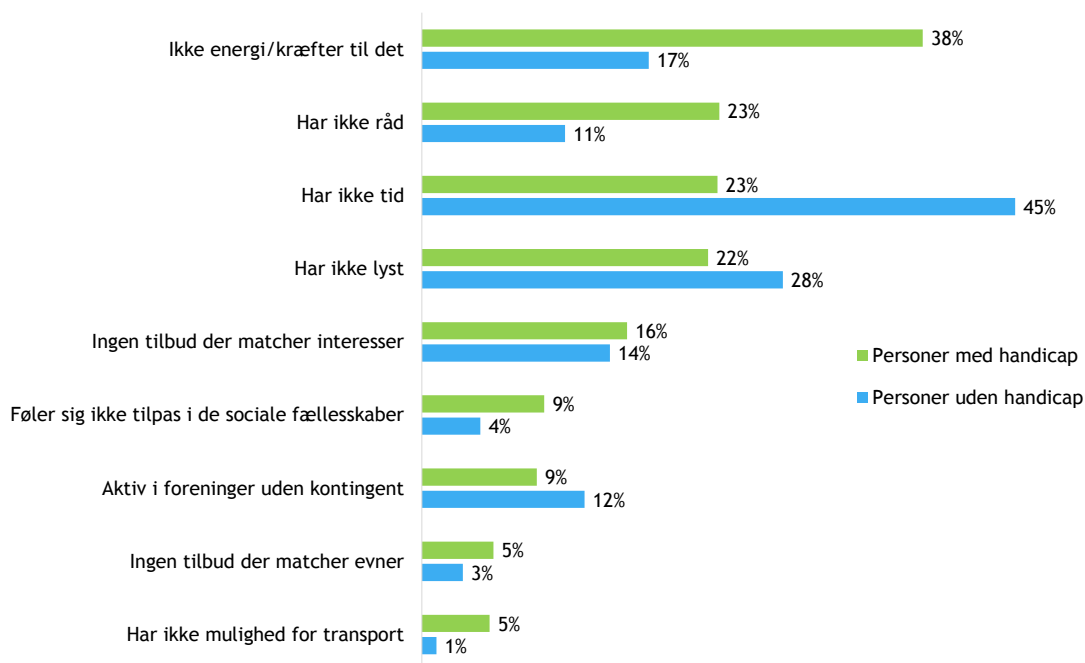
Figur 18 viser, at der er en anelse flere personer uden handicap, der kommer i en klub eller forening, som de betaler kontingent til henholdsvis 35 pct. og 30 pct. Omkring hver tiende person med eller uden handicap kommer i foreninger, hvor de ikke betaler kontingent.

11 pct. af personerne med handicap svarer desuden, at de er medlem af en handicapforening/handicapidrætsforening.

Af Figur 19 fremgår årsager til, at man ikke er aktiv i foreningslivet.

Figur 19. Årsager til ikke at være aktiv i foreningslivet

Hvorfor går du ikke til noget i en klub eller forening, som du betaler kontingent til?

Personer, der sjældent kommer i klub/forening
N=3382

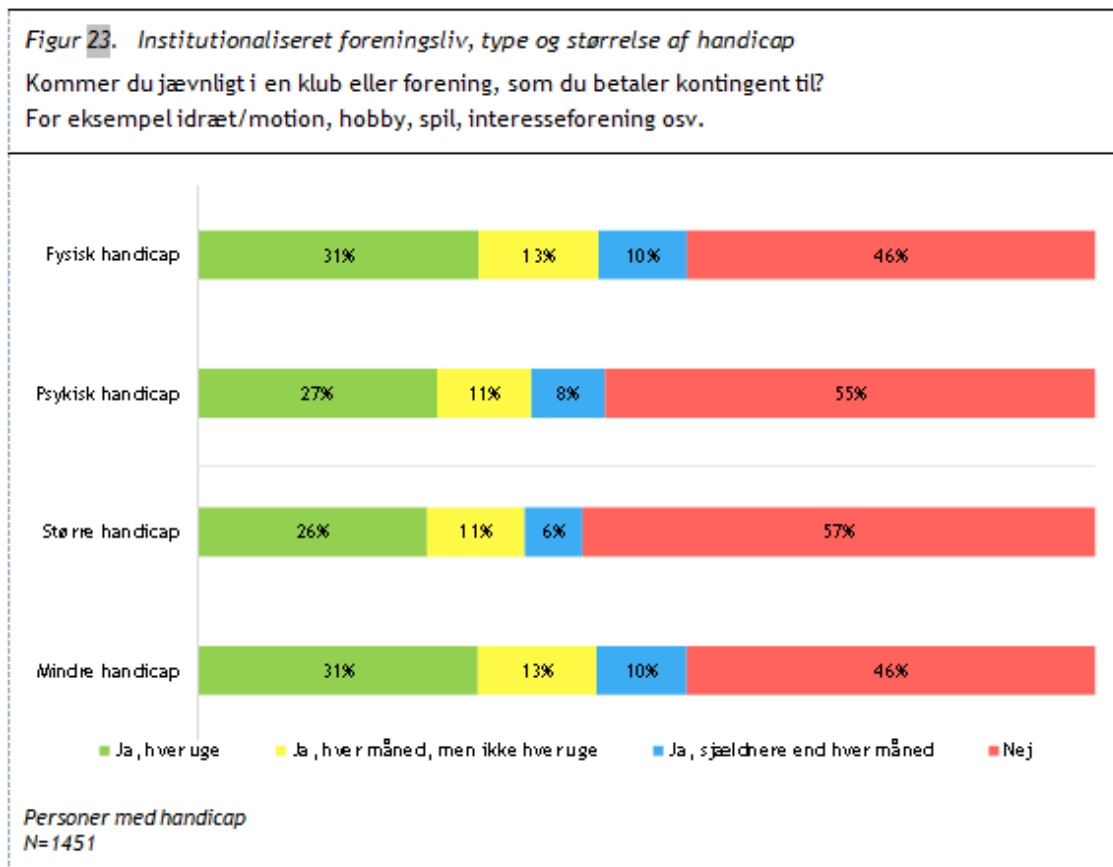
Den væsentligste årsag til, at personer med handicap kommer sjældent i en forening eller klub, er, at de ikke har energi/kræfter til det. Sådan har 38 pct. af personer med handicap, der ikke er aktive i foreningslivet, det. Cirka hver fjerde person med handicap, der kommer sjældent i en forening, har ikke råd til det.

Mens 45 pct. af personer uden handicap, der ikke kommer i en forening, svarer, at det skyldes manglende tid, gælder det 23 pct. af personerne med handicap.

Derudover svarer 23 pct. af både personer med og uden handicap, at de laver frivilligt arbejde. Begge grupper bruger gennemsnitligt 4,4 timer på frivilligt arbejde og ca. 12 timer på sociale aktiviteter i en gennemsnitlig uge.

Typen af handicap har betydning for at være aktiv i foreningslivet

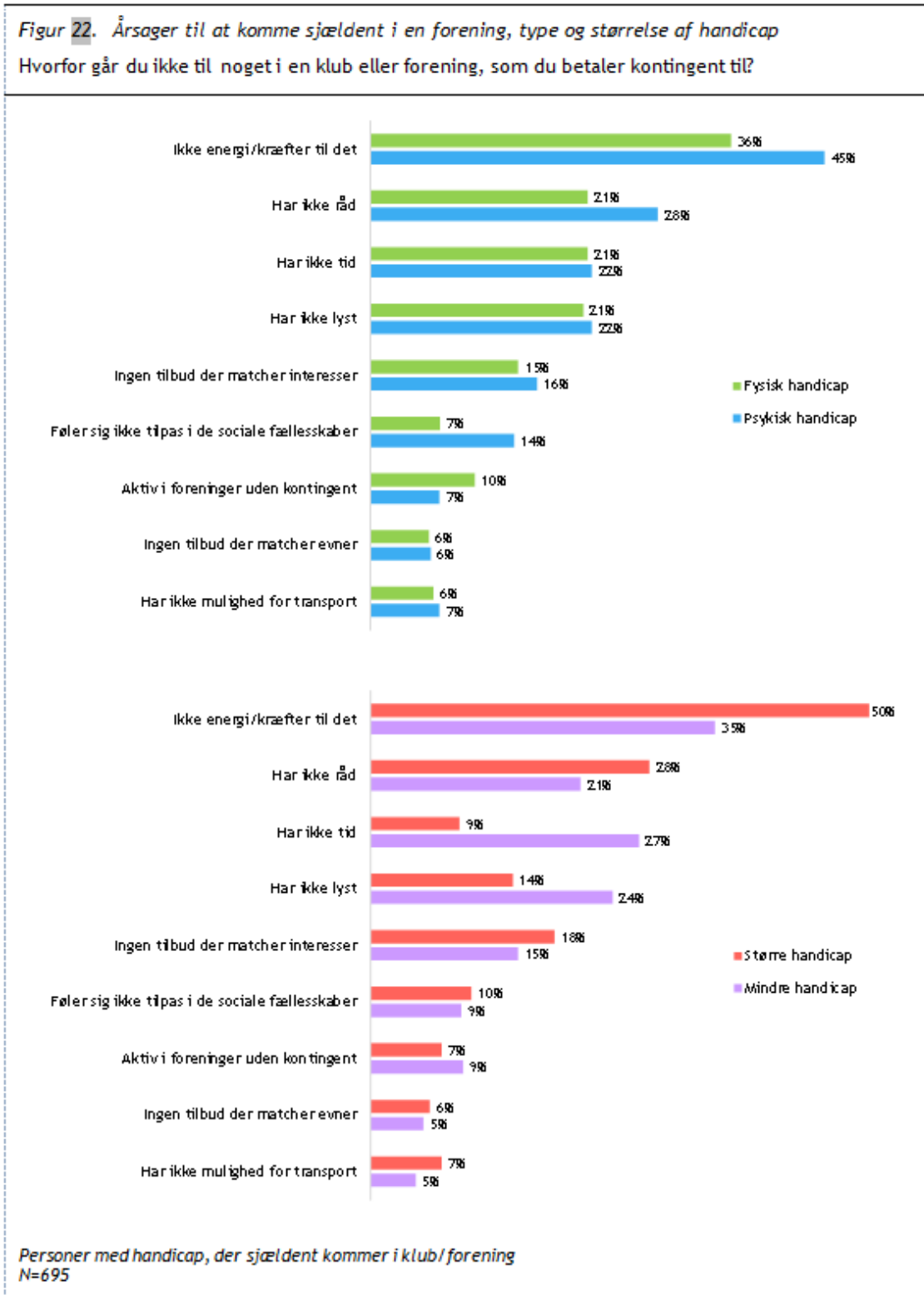
Fejl! Henvissningskilde ikke fundet. viser, hvor ofte personer med handicap kommer i en forening eller klub, som de betaler kontingent til, opdelt på typen af handicap. Det skal bemærkes, at grupperne ikke er udelukkende – det vil sige, at nogle personer både har et fysisk og et psykisk handicap.

Figur 23 viser, at der er færre personer, der har et psykisk handicap, der kommer i en forening eller klub, de betaler kontingent til. Det samme gælder personer, der har et større handicap.

Fejl! Henvissningskilde ikke fundet. viser, at der er færre personer, der har et psykisk handicap, der kommer i en forening eller klub, de betaler kontingent til. Det samme gælder personer, der har et større handicap.

Af Fejl! Henvisningskilde ikke fundet. fremgår årsager til ikke at være aktiv i foreningslivet opgjort på ype og størrelse af handicap.

I figur 24 fremgår det, at der er 45 pct. af danskere med et psykisk handicap, der ikke kommer i en forening på grund af mangel på energi/kræfter til det. Det samme gør sig gældende for 36 pct. af danskere med et fysisk handicap. Der er ligeledes flere personer med et psykisk handicap, der ikke har råd til at komme i foreninger/klubber end personer med et fysisk handicap. Det gælder for henholdsvis 28 pct. og 21 pct. af dem, der sjældent kommer i en forening.

Der er flere, der sjældent kommer i klubber eller foreninger, hvor de skal betale kontingent, hvis de har et større handicap. I **Fejl! Henvisningskilde ikke fundet.** ses det, at halvdelen af de personer med et større handicap, der ikke kommer i foreninger, ikke har energi/kræfter til det, mens det gælder for cirka en tredjedel af personer med et mindre handicap. Der er færre med et større handicap, der angiver, at det er på grund af tid og lyst til at være aktiv i en forening eller klub. Dette kan tyde på, at personer med større handicap i højere grad føler sig begrænset af deres handicap i forhold til at være aktive i foreningslivet.

7.2 Større bekymringer om samarbejdsøvelser end en restauranttur med venner

I spørgeskemaundersøgelsen har vi beskrevet to fiktive situationer. Den ene situation handler om deltagelse i foreningslivet, og den anden situation er et eksempel på en situation i det sociale liv. Begge situationer omhandler interaktion med personer med handicap. Det vi har spurgt til er:

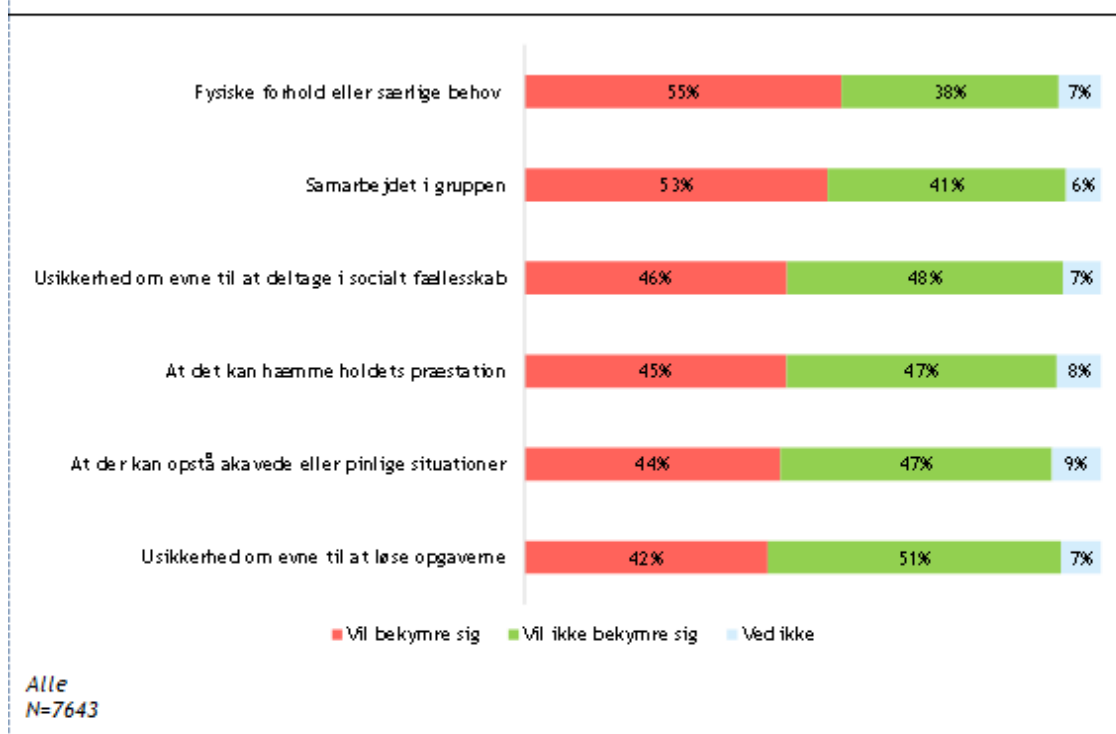
- + At skulle lave samarbejdsøvelser til spejder med Anna, der har ADHD/er døv/sidder i kørestol.
- + At skulle ud at spise og gå til et underholdningsarrangement med Peter, der har ADHD/er døv/sidder i kørestol.

Spejder med Anna

Fejl! Henvisningskilde ikke fundet. viser, hvilke forhold befolkningen bekymrer sig om, når de orestiller sig et spejdermøde, hvor de skal lave samarbejdsøvelser med Anna, som har et af de tre handicap.

Figur 25. Institutionaliseret foreningsliv, spejder med Anna

Forestil dig, at du er spejder, og hver tirsdag mødes I til spejdermøde. Anna er også spejder, og hun har ADHD/er døv/sidder i kørestol. På tirsdag skal I lave samarbejdsøvelser, og Anna er med i din gruppe. Du overvejer nu, hvordan aftenen vil forløbe. I hvor høj grad vil du bekymre dig om følgende?

Der er ikke stor variation i forhold til, hvad befolkningen bekymrer sig om i forhold til spejdermødet med Anna. Mellem 42 og 55 pct. vil bekymre sig om de forskellige forhold.

Figuren viser dog, at de forhold, som færrest danskere bekymrer sig om, er Annas evne til at løse opgaverne, og at der kan opstå akavede eller pinlige situationer.

De to forhold, som *flest* danskere bekymrer sig om, er, at det kan være besværligt i forhold til fysiske forhold eller særlige behov (55 pct.) og samarbejdet i gruppen (53 pct.)

Vi har lavet en statistisk undersøgelse af, de karakteristika der påvirker, hvorvidt befolkningen bekymrer sig om udfordringer med fysiske behov og samarbejde. Detaljerede resultater findes i bilag 1.

At det kan være besværligt i forhold til fysiske forhold eller særlige behov: Der er størst sandsynlighed for, at befolkningen bekymrer sig om fysiske forhold eller særlige behov, hvis det drejer sig om en person i kørestol. Danskere bekymrer sig desuden signifikant *mere*, jo ældre de er, eller hvis de ikke har taget en videregående uddannelse, og signifikant *mindre*, hvis de har en ven eller et familiemedlem med et handicap, eller hvis de er i arbejde.

Samarbejdet i gruppen: Der er signifikant *mindre* sandsynlighed for, at danskere bekymrer sig om samarbejdet i gruppen, hvis det drejer sig om en person i kørestol. De bekymrer sig desuden signifikant *mindre*, hvis de har en ven eller et familiemedlem med et handicap.

Tabel 6. Faktorer, som har indflydelse på bekymringer om Anna til spejder.

	Signifikant	Sådan påvirker faktoren
Bekymring om, at det kan være besværligt ift. fysiske forhold eller særlige behov		
Alder	☒	Ældre personer svarer i højere grad, at de bekymrer sig om, at det kan være besværligt ift. fysiske forhold eller særlige behov.
Køn	☐	
Typen af handicap	☒	Befolkningen svarer i højere grad, at de bekymrer sig om, at det kan være besværligt ift. fysiske forhold/særlige behov, hvis Anna sidder i kørestol.
Har handicap	☐	
Har kendskab til én med handicap	☒	Personer, der har en ven eller familiemedlem med et handicap, svarer i mindre grad, at de bekymrer sig om, at det kan være besværligt ift. fysiske forhold eller særlige behov.
I arbejde	☒	Personer i arbejde svarer i mindre grad, at de bekymrer sig om, at det kan være besværligt ift. fysiske forhold eller særlige behov.
Under uddannelse	☐	
Uddannelsesniveau	☒	Personer, der har taget en videregående uddannelse, svarer i mindre grad, at de bekymrer sig om, at det kan være besværligt ift. fysiske forhold eller særlige behov.
Bekymring om samarbejdet i gruppen		
Alder	☐	
Køn	☐	
Typen af handicap	☒	Befolkningen svarer i mindre grad, at de bekymrer sig om samarbejdet i gruppen, hvis Anna sidder i kørestol.
Har handicap	☐	
Har kendskab til én med handicap	☒	Personer, der har en ven eller familiemedlem med et handicap, svarer i mindre grad, at de bekymrer sig om samarbejdet i gruppen.
I arbejde	☐	
Under uddannelse	☐	

Uddannelsesniveau

Logistisk regression baseret på alle respondenter

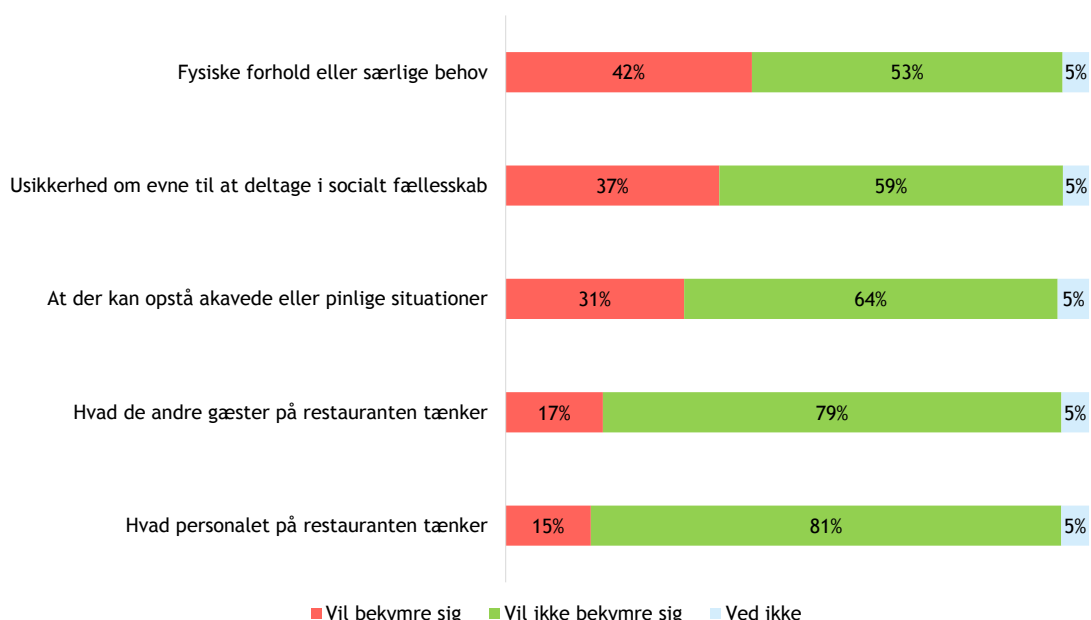
N=7643

Ud at spise med Peter

Figur 20 viser, hvad befolkningen vil bekymre sig om, hvis de skal ud at spise og derefter se deres yndlingsunderholdning med Peter, der har et af de tre handicap.

Figur 20. Socialt liv, ud at spise med Peter

I weekenden er I en gruppe på fem venner, som skal ud at spise og derefter se jeres yndlingsunderholdning (standup, biograf, foredrag, koncert eller lignende). En af vennerne vil gerne have sin bror, Peter, med, som I alle sammen kender godt. Han har ADHD/er døv/sidder i kørestol. I hvor høj grad ville du bekymre dig om følgende?

Alle
N=7643

Den danske befolkning bekymrer sig mindst om, hvad personalet på restauranten og andre gæster tænker i forhold til en aften ude med Peter. Derimod bekymrer danskere sig mere omkring fysiske forhold, særlige behov og usikkerhed om Peters evne til at deltage i det sociale fællesskab.

For de to forhold, som flest danskere vil bekymre sig om vedrørende Peter, har vi lavet en statistisk undersøgelse af, hvilke karakteristika, der er signifikante for, om man bekymrer sig. Detaljerede resultater findes i bilag 1.

Det kan være besværligt i forhold til fysiske forhold eller særlige behov: Der er størst sandsynlighed for, at man bekymrer sig om fysiske forhold for en person i kørestol. Der er signifikant *mindre* sandsynlighed for, at man bekymrer sig, hvis man har en ven eller familiemedlem, der har et handicap.

Usikkerhed om Peters evne til at deltage i det sociale fællesskab: Der er signifikant *mindre* sandsynlighed for, at befolkningen bekymrer sig om deltagelse i det sociale fællesskab, hvis det handler om en person i kørestol. Befolkningen bekymrer sig også signifikant *mindre*, hvis de er kvinder, eller hvis de har en ven eller et familiemedlem med et handicap.

Tabel 7. Faktorer, som har indflydelse på bekymringer om Peter i det sociale liv.

	Signifikant	Sådan påvirker faktoren
Bekymring om, at det kan være besværligt ift. fysiske forhold eller særlige behov		
Alder	☐	
Køn	☐	
Typen af handicap	☒	Befolkningen svarer i højere grad, at de bekymrer sig om, at det kan være besværligt ift. fysiske forhold eller særlige behov, hvis Peter sidder i kørestol.
Har handicap	☐	
Har kendskab til én med handicap	☒	Personer, der har en ven eller familiemedlem med et handicap, svarer i mindre grad, at de bekymrer sig om, at det kan være besværligt ift. fysiske forhold eller særlige behov.
I arbejde	☒	Personer i arbejde svarer i mindre grad, at de bekymrer sig om, at det kan være besværligt ift. fysiske forhold eller særlige behov.
Under uddannelse	☐	
Uddannelsesniveau	☐	
Bekymring om evne til at deltage i det sociale fællesskab		
Alder	☐	
Køn	☒	Kvinder svarer i mindre grad, at de bekymrer sig om evnen til at deltage i det sociale fællesskab.
Typen af handicap	☒	Befolkningen svarer i mindre grad, at de bekymrer sig om evnen til at deltage i det sociale fællesskab, hvis Peter sidder i kørestol.
Har handicap	☐	
Har kendskab til én med handicap	☒	Personer, der har en ven eller familiemedlem med et handicap, svarer i mindre grad, at de bekymrer sig om evnen til at deltage i det sociale fællesskab.
I arbejde	☐	
Under uddannelse	☐	
Uddannelsesniveau	☐	

Logistisk regression baseret på alle respondenter

N=7643

Flest bekymringer om fysiske forhold

Samlet set er der flere danskere, som bekymrer sig om at skulle lave samarbejdsøvelser til et spejdermøde med en person med et af de tre handicap, end om at skulle ud at spise og til et underholdningsarrangement. For begge situationer er der flest, der bekymrer sig om, hvorvidt det er besværligt med fysiske forhold og særlige behov. Dette gælder især, hvis man spørger til en person, der sidder i kørestol. Omvendt er der tendens til, at danskere er mindst bekymrede for personer i kørestol,

Befolkningens holdninger og handlinger i relation til personer med handicap

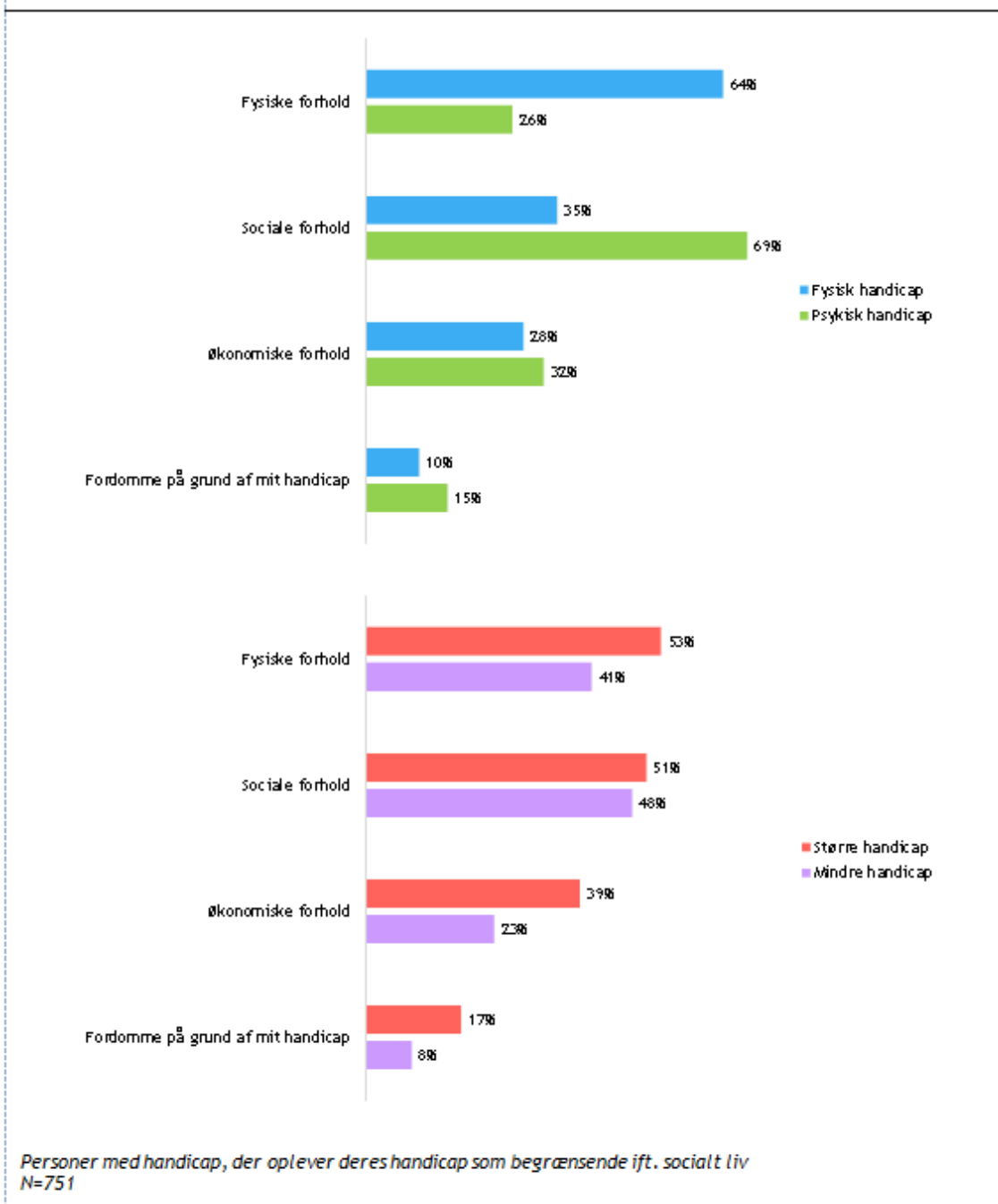
når det kommer til samarbejde eller deltagelse i det sociale fællesskab. For begge situationer påvirker det holdningen, hvis man har en ven/bekendt eller et familiemedlem med et handicap. Det påvirker til gengæld ikke holdninger, hvorvidt man selv har et handicap, og hvilket uddannelsesniveau man har.

7.3 Fysiske og sociale forhold begrænser mest

Cirka 25 pct. af personer med handicap føler, at deres handicap i *meget høj, høj* eller *nogen grad* begrænser deres sociale liv. 45 pct. mener, at deres handicap i *lav grad* eller *slet ikke* begrænser dem. **Fejl! Henvisningskilde ikke fundet.** viser typen af begrænsninger, der opleves af dem, hvis deres handicap begrænser dem i *meget høj, høj* eller *nogen grad*. Figuren er opdelt efter, om man har et fysisk eller psykisk handicap, og om man har et større eller mindre handicap. Bemærk, at nogle både har et fysisk og et psykisk handicap.

Figur 24. Begrænsninger for socialt liv

Hvordan begrænser dit/dine handicap dig i forhold til dit sociale liv?

Blandt de personer, der føler sig begrænset i deres sociale liv af deres handicap, angiver flest, at det er sociale eller fysiske forhold, deres handicap begrænser dem i forhold til. Næsten 7 ud af 10 personer med et psykisk handicap oplever, at sociale forhold begrænser dem i deres sociale liv. Det er cirka dobbelt så mange som blandt personer med et fysisk handicap. Omvendt oplever over dobbelt så mange med et fysisk handicap, at de er begrænset på grund af fysiske forhold i forhold til personer med et psykisk handicap.

Befolkningens holdninger og handlinger i relation til personer med handicap

Blandt alle personer med handicap, der føler, at de begrænses, mener kun 11 pct., at fordomme på grund af deres handicap begrænser deres sociale liv. Der er relativt flere med psykiske handicap (15 pct.) og relativt flere med større handicap (17 pct.), der oplever fordomme på grund af deres handicap i deres sociale liv.

8 Holdninger til andres og egen situation

I dette kapitel sammenligner vi holdninger blandt personer med handicap med holdninger blandt personer uden handicap til de forskellige områder i undersøgelsen: arbejdsliv, uddannelse, foreningsliv og socialt liv. Vi undersøger desuden holdninger blandt personer med forskellige typer handicap (bevægelseshandicap, kommunikationshandicap og kognitive handicap) til ét af de tre typer handicap.

8.1 Forskellige tendenser i holdningen til sandsynlighed for jobsamtale

I dette afsnit går vi i dybden med, hvordan personer med handicap vurderer egne chancer for at blive *kaldt til jobsamtale* og sammenligner med, hvordan personer med ansættelseskompetence vurderer chancerne for en person med et af de tre handicap. Det skal bemærkes, at vores tre cases ikke er udtømmende for de overordnede kategorier, de skal eksemplificere. Derfor skal sammenligninger laves med varsomhed.

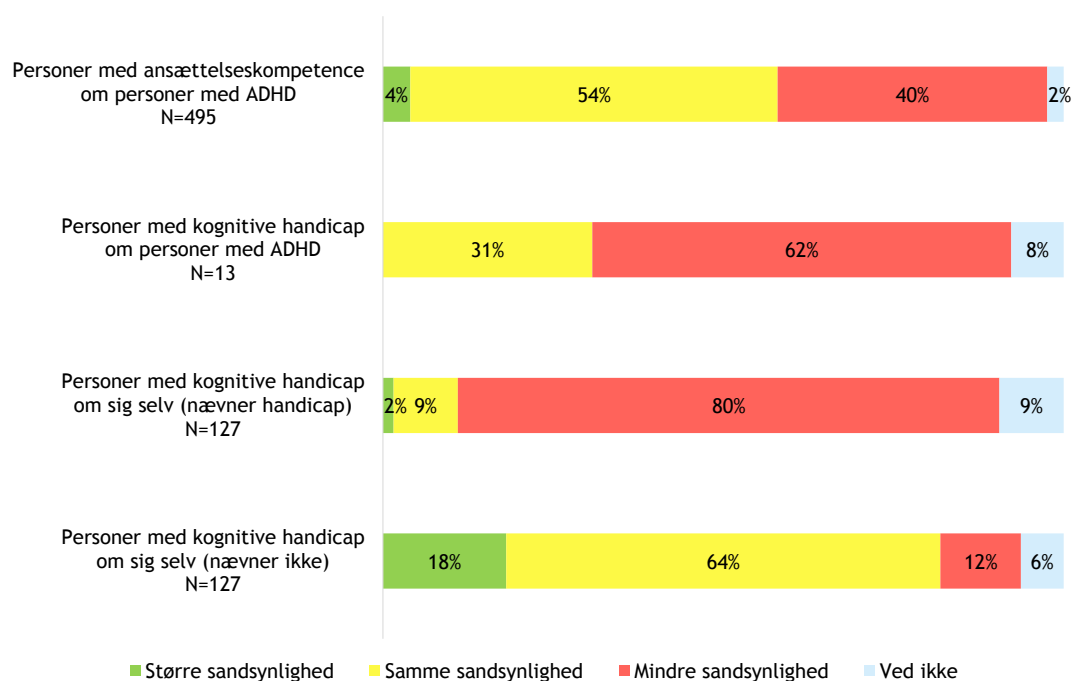
For kognitive handicap, kommunikationshandicap og bevægelseshandicap viser de følgende figurer om sandsynlighed for at blive kaldt til jobsamtale:

- + Hvordan personer med ansættelseskompetence svarer om personer med et af de tre handicap.
- + Hvordan personer med handicap svarer om personer med et af de tre handicap.
- + Hvordan personer med handicap svarer om sig selv.

Figur 21 viser svar vedrørende personer med ADHD som et eksempel på et kognitivt handicap og personer med kognitivt handicap om sig selv. Bemærk, at ADHD er et eksempel på et kognitivt handicap, men at personer, der angiver at have et kognitivt handicap, ikke nødvendigvis har ADHD, men kan have andre former for kognitive handicap (fx autisme, hjerneskade eller udviklingshæmning).

Figur 21. Sandsynlighed for jobsamtale, kognitivt handicap

Vurderinger blandt forskellige grupper om sandsynligheden for, at en person med et **kognitivt handicap** bliver kaldt til samtale i forhold til en person uden handicap med de samme kvalifikationer

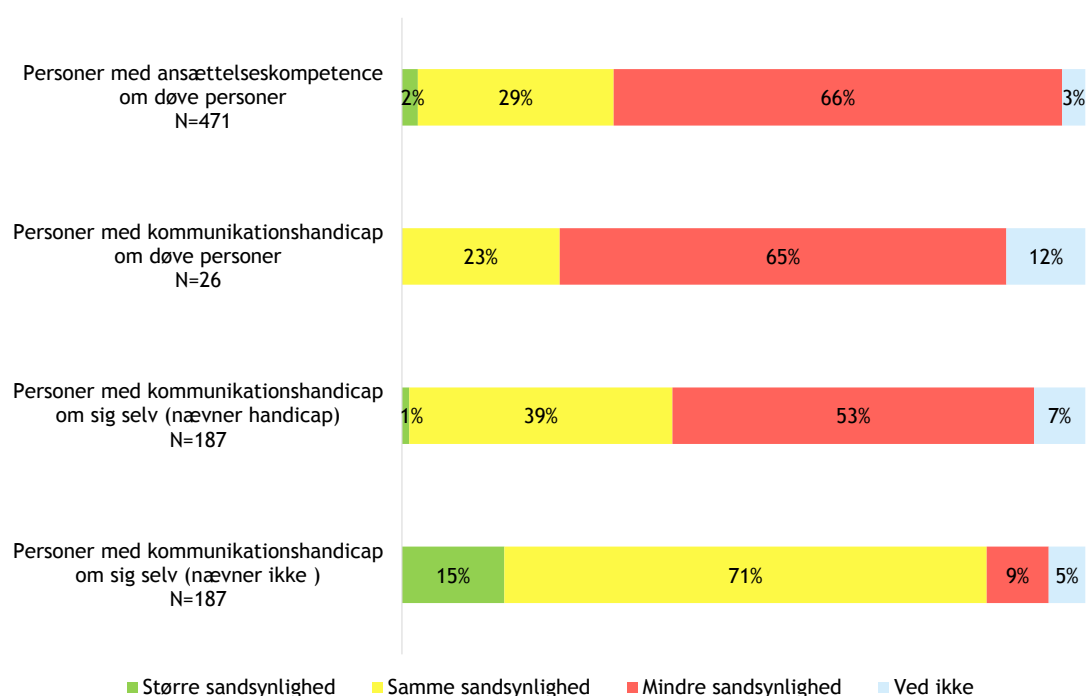
Figuren viser, at 40 pct. af personer med ansættelseskompetence mener, at en person med ADHD har mindre sandsynlighed for at blive kaldt til samtale sammenlignet med personer uden handicap. Det ser ud til, at personer med kognitive handicap vurderer sandsynligheden for, at en person med ADHD som dårligere end personer med ansættelseskompetence. Det skal bemærkes at gruppen, der har svaret på dette er meget lille (N=13), og at resultatet er behæftet med usikkerhed.

Der er 80 pct. af personerne, der har et kognitivt handicap, der mener, at de selv har mindre sandsynlighed for at komme til samtale, hvis de nævner deres handicap sammenlignet med en person uden et handicap. Det kan tyde på, at personer med kognitive handicap vurderer egen sandsynlighed for at blive kaldt til jobsamtale som dårligere, hvis de nævner deres handicap i ansøgningen, end personer med ansættelseskompetence vurderer den. Mere end halvdelen af personer med ansættelseskompetence mener, at en person med ADHD har samme eller større sandsynlighed for at komme til samtale som en anden kandidat med samme kvalifikationer, der ikke har ADHD.

Figur 22 viser svarene vedrørende døve personer som et eksempel på et kommunikationshandicap, samt personer med kommunikationshandicap om sig selv. Bemærk, at døvhed er et eksempel på et kommunikationshandicap, men at personer, der angiver at have et kommunikationshandicap, ikke nødvendigvis er døve, men kan have andre former for kommunikationshandicap (fx synshæmning eller taleproblemer).

Figur 22. Sandsynlighed for jobsamtale, kommunikationshandicap

Vurderinger blandt forskellige grupper om sandsynligheden for, at en person med et **kommunikationshandicap** bliver kaldt til samtale i forhold til en person uden handicap med de samme kvalifikationer

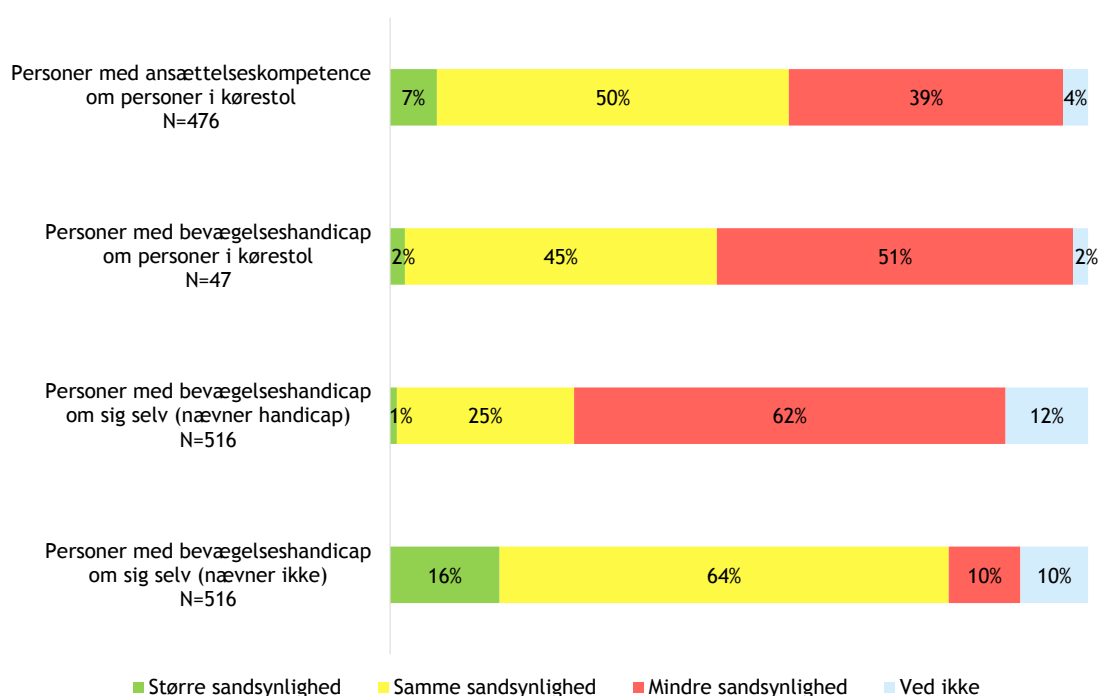
På figuren ses det, at 66 pct. af personer med ansættelseskompetence mener, at døve personer har mindre sandsynlighed for at komme til samtale sammenlignet med en person uden handicap. Når personer, der selv har et kommunikationshandicap, vurderer sandsynligheden for en jobsamtale for en person, som er døv, ligner deres besvarelser besvarelserne fra personer med ansættelseskompetence. Det skal dog bemærkes, at denne gruppe er lille (N=26), og svarene er behæftet med usikkerhed.

Blandt personer, der har et kommunikationshandicap, vurderer 53 pct., at hvis de nævner deres handicap i ansøgningen, vil de have mindre sandsynlighed for at blive kaldt til jobsamtale. Det kan tyde på, at personer med kommunikationshandicap vurderer deres egen sandsynlighed for at komme til jobsamtale som lidt bedre, end personer med ansættelseskompetencer gør.

Figur 23 viser svarene vedrørende personer, som sidder i kørestol, som et eksempel på et bevægelseshandicap, samt personer med et bevægelseshandicap om sig selv. Bemærk, at det at sidde i kørestol er et eksempel på et bevægelseshandicap, men at personer, der angiver at have et bevægelseshandicap, ikke nødvendigvis sidder i kørestol, men kan have andre former for bevægelseshandicap.

Figur 23. Sandsynlighed for jobsamtale, bevægelseshandicap

Vurderinger blandt forskellige grupper om sandsynligheden for, at en person med et **bevægelseshandicap** bliver kaldt til samtale i forhold til en person uden handicap med de samme kvalifikationer

Figuren viser, at 39 pct. med ansættelseskompetence mener, at personer i kørestol har mindre sandsynlighed for at komme til samtale. Blandt personerne med bevægelseshandicap mener 62 pct., at de har mindre sandsynlighed for at komme til samtale, hvis de nævner deres handicap. Det kan tyde på, at personer med bevægelseshandicap undervurderer egen sandsynlighed for at komme til samtale. Størstedelen af personer med ansættelseskompetence vurderer, at en person i kørestol har samme eller større sandsynlighed for at komme til samtale sammenlignet med en person uden et handicap med de samme kvalifikationer.

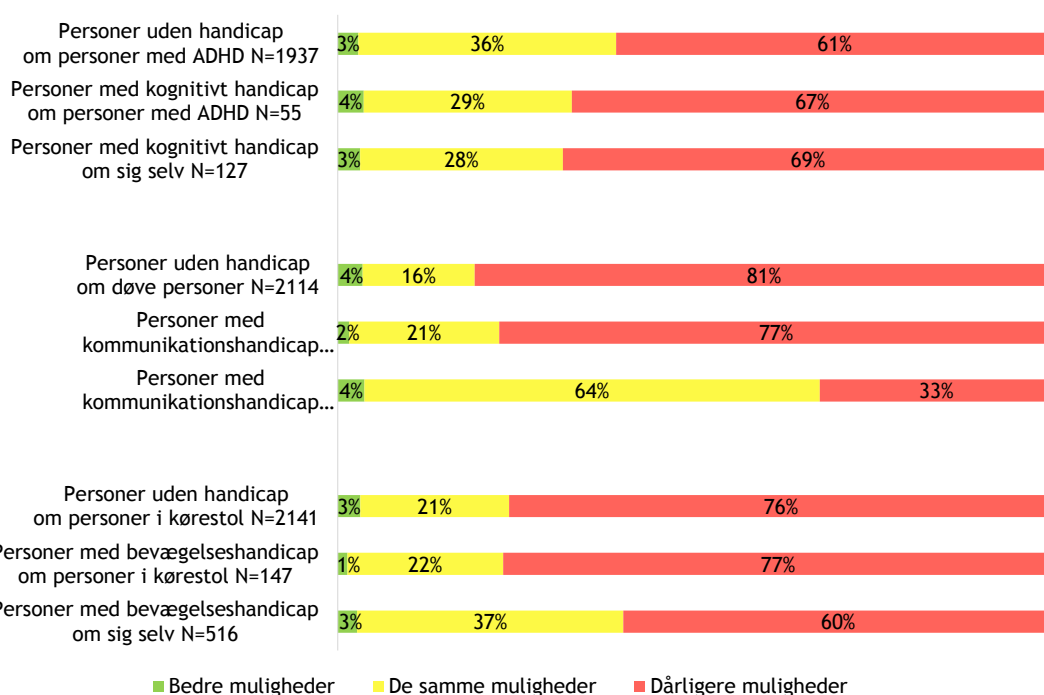
Generelt kan det på de tre ovenstående figurer ses, at der er stor forskel på, hvordan personer med handicap vurderer deres egne chancer for at komme til jobsamtale, hvis de ikke nævner deres handicap i ansøgningen, ligesom vi viste i afsnit 5.4. Af figurerne fremgår det desuden, at personer med ansættelseskompetence vurderer, at døve personer har mindre sandsynlighed for at komme til samtale sammenlignet med personer med ADHD eller som sidder i kørestol.

8.2 Personer med handicap har ringere muligheder for at få job

Figur 24 viser, hvordan personer uden handicap vurderer mulighederne for at få et arbejde for en person med et af de tre handicap. Derudover viser figuren, hvordan personer med henholdsvis et kognitivt handicap, et kommunikationshandicap og et bevægelseshandicap vurderer mulighederne for en person med et af de tre handicap for at få et arbejde, samt hvordan de vurderer deres egne muligheder.

Figur 24. Muligheder for at få et arbejde

Sammenlignet med personer uden handicap, hvor gode muligheder har en person med ADHD/som er døv/som sidder i kørestol for at få et arbejde?

Figuren viser, at personer med kognitive handicap vurderer, at de har dårligere muligheder for at få et arbejde, end personer med henholdsvis bevægelses- og kommunikationshandicap vurderer sig selv. Blandt personer med kognitive handicap vurderer 69 pct. nemlig, at de har dårligere muligheder for at få et job end en person uden handicap. Dette gælder for 60 pct. af personerne med bevægelseshandicap og 33 pct. af personerne med kommunikationshandicap.

Blandt personer uden handicap vurderer flest (81 pct.), at en døv person har dårligere muligheder for at få job sammenlignet med en person uden handicap, mens færrest vurderer, at en person med ADHD har dårligere muligheder for at få et job (61 pct.).

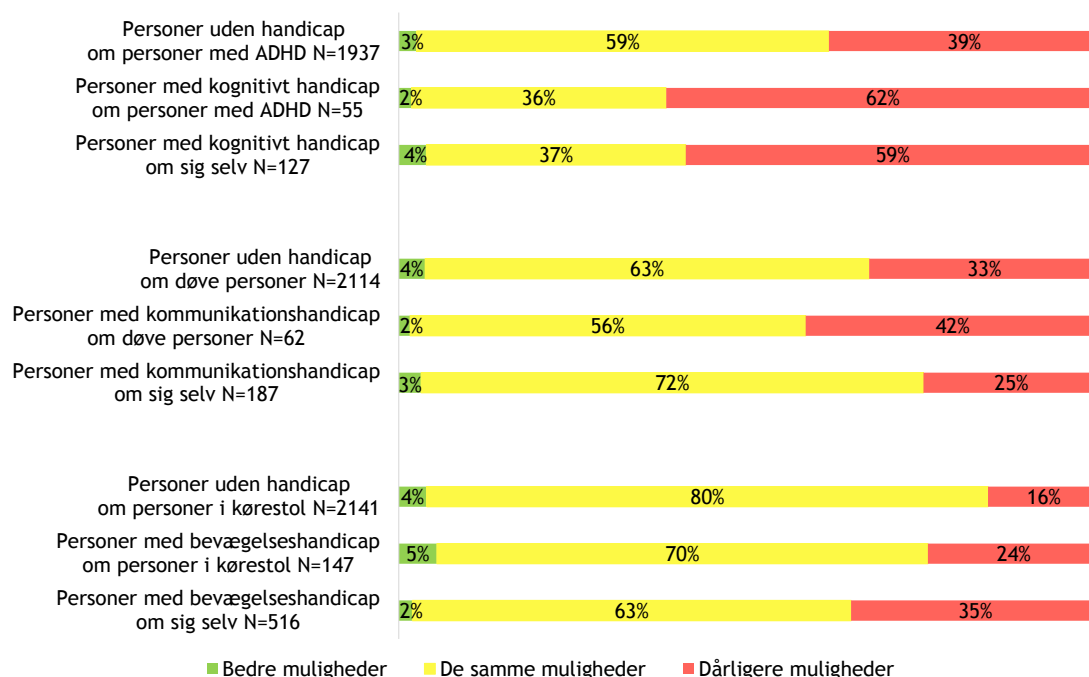
Generelt viser figuren, at størstedelen af befolkningen vurderer, at personer med handicap har dårligere muligheder for at få et arbejde sammenlignet med personer uden handicap.

8.3 Flere udfordringer mht. uddannelse for personer med kognitivt handicap

Figur 25 viser, hvordan personer uden handicap vurderer mulighederne for at få en uddannelse for en person med et af de tre handicap. Derudover viser figuren, hvordan personer med henholdsvis et kognitivt handicap, et kommunikationshandicap og et bevægelseshandicap vurderer mulighederne for en person med et af de tre handicap for at få en uddannelse, samt hvordan de vurderer deres egne muligheder.

Figur 25. Muligheder for at få en uddannelse

Sammenlignet med personer uden handicap, hvor gode muligheder har du/en person med ADHD/som er døv/som sidder i kørestol for at få en uddannelse?

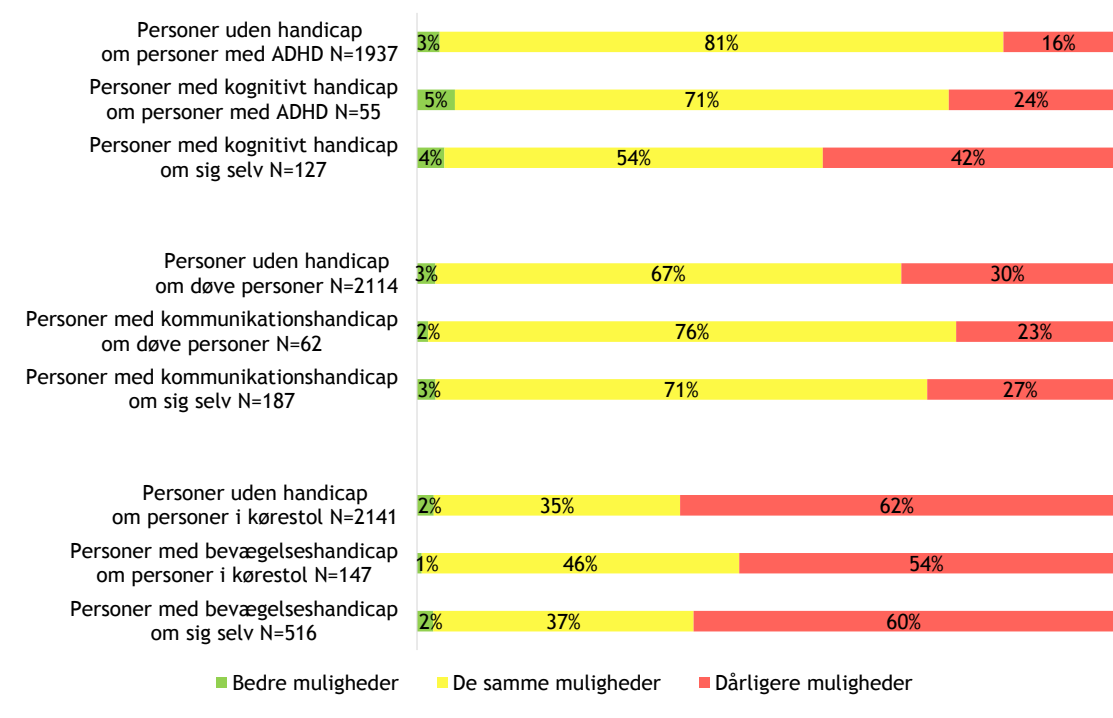
Figuren viser, at personer med kognitive handicap vurderer deres egne muligheder for at få en uddannelse som dårligst ud af de tre grupper af personer med handicap. I denne gruppe mener 59 pct., at de har dårligere muligheder end personer uden handicap for at få en uddannelse. Dette gælder for 25 pct. af personer med kommunikationshandicap og 35 pct. af personer med bevægelseshandicap. Samme tendens ser man, når personer uden handicap skal forholde sig til mulighederne for en person med et af de tre handicap. Her vurderer en større andel, at der er dårligere muligheder sammenlignet med personer uden handicap for personer med ADHD for at få en uddannelse end for personer som henholdsvis er døve eller sidder i kørestol. Det ser desuden ud til, at personer med handicap vurderer, at personer med et af de tre handicap har ringere muligheder, end personer uden handicap vurderer. Det skal dog bemærkes, at der er relativt få personer med handicap, der har svaret på hver case. Det betyder, at resultaterne er behæftet med nogen usikkerhed.

8.4 Dårligere muligheder for fritidsaktiviteter for folk med bevægelseshandicap

Figur 26 viser, hvordan personer uden handicap vurderer mulighederne for at deltage i fritidsaktiviteter (fx sport, frivilligt arbejde, hobbyer) for en person med et af de tre handicap. Derudover viser figuren, hvordan personer med henholdsvis et kognitivt handicap, et kommunikationshandicap og et bevægelseshandicap vurderer mulighederne for en person med et af de tre handicap for at deltage i fritidsaktiviteter, samt hvordan de vurderer deres egne muligheder.

Figur 26. Muligheder for at deltage i fritidsaktiviteter

Sammenlignet med personer uden handicap, hvor gode muligheder har du/en person med ADHD/som er døv/som sidder i kørestol for **at deltage i fritidsaktiviteter?**

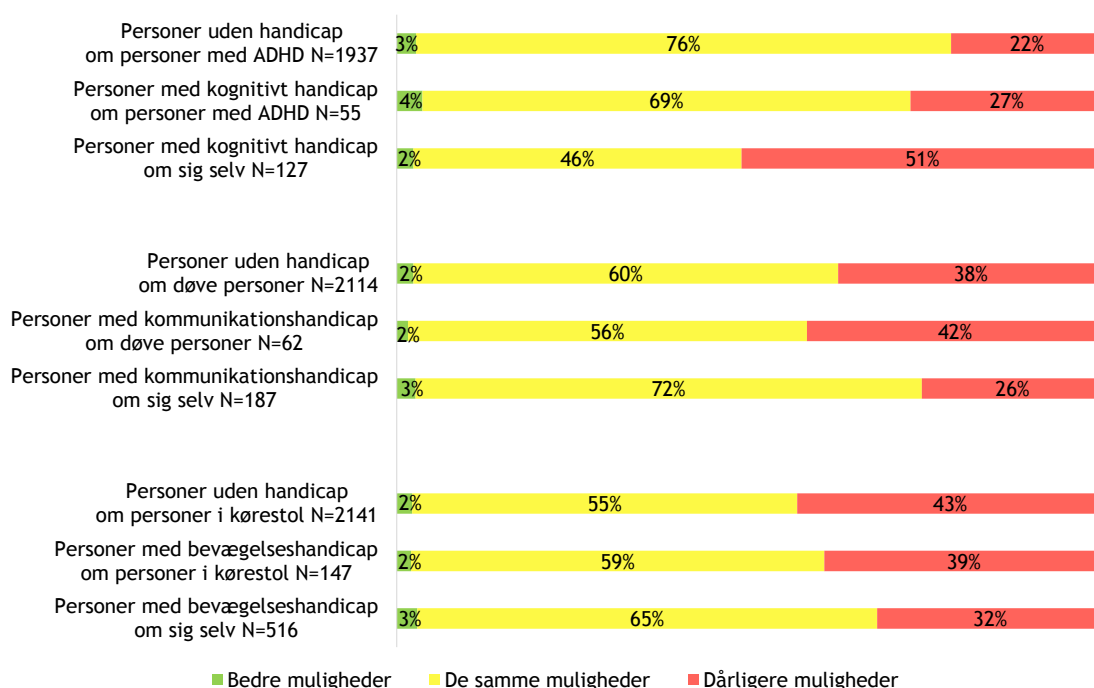
Figuren viser, at personer med bevægelseshandicap vurderer deres egne muligheder for at deltage i fritidsliv dårligere end personer med kognitive handicap og kommunikationshandicap vurderer egne muligheder. Blandt personer med bevægelseshandicap mener 60 pct., at de har dårligere muligheder for at deltage i fritidsaktiviteter sammenlignet med en person uden handicap. Samme tendens ser man, når personer uden handicap skal vurdere mulighederne for en person med et af de tre handicap. De vurderer, at personer i kørestol har dårligere muligheder for at deltage i fritidsaktiviteter end personer med ADHD og døve personer.

8.5 Forskellige tendenser i holdninger til muligheder for sociale aktiviteter

Figur 27 viser, hvordan personer uden handicap vurderer mulighederne for at deltage i sociale aktiviteter (fx gå på café, bar, restaurant, fester, biograf, koncert, teater) for en person med et af de tre handicap. Derudover viser figuren, hvordan personer med henholdsvis et kognitivt handicap, et kommunikationshandicap og et bevægelseshandicap vurderer mulighederne for en person med et af de tre handicap for at deltage i sociale aktiviteter, samt hvordan de vurderer deres egne muligheder.

Figur 27. Muligheder for at deltage i sociale aktiviteter

Sammenlignet med personer uden handicap, hvor gode muligheder har du/en person med ADHD/som er døv/som sidder i kørestol for **at deltage i sociale aktiviteter?**

Figuren viser, at personer med kognitive handicap vurderer deres egne muligheder for at deltage i sociale aktiviteter som dårligere, end personer med kommunikationshandicap og bevægelseshandicap vurderer deres egne muligheder. 51 pct. af personer med et kognitivt handicap vurderer, at de har dårligere muligheder for at deltage i sociale aktiviteter sammenlignet med en person uden handicap.

Når vi spørger personer uden handicap er tendensen derimod en anden. Her vurderer færre, at en person med ADHD har dårligere muligheder for at deltage i sociale aktiviteter end personer som er døve eller sidder i kørestol.

Det ser desuden ud til, at personer med handicap og personer uden handicap vurderer mulighederne for en person med et af de tre handicap som ens. Det skal dog bemærkes, at der er relativt få personer med handicap, der har svaret på hver case. Det betyder, at resultaterne er behæftet med nogen usikkerhed.

9 Lovgivning og retfærdig behandling

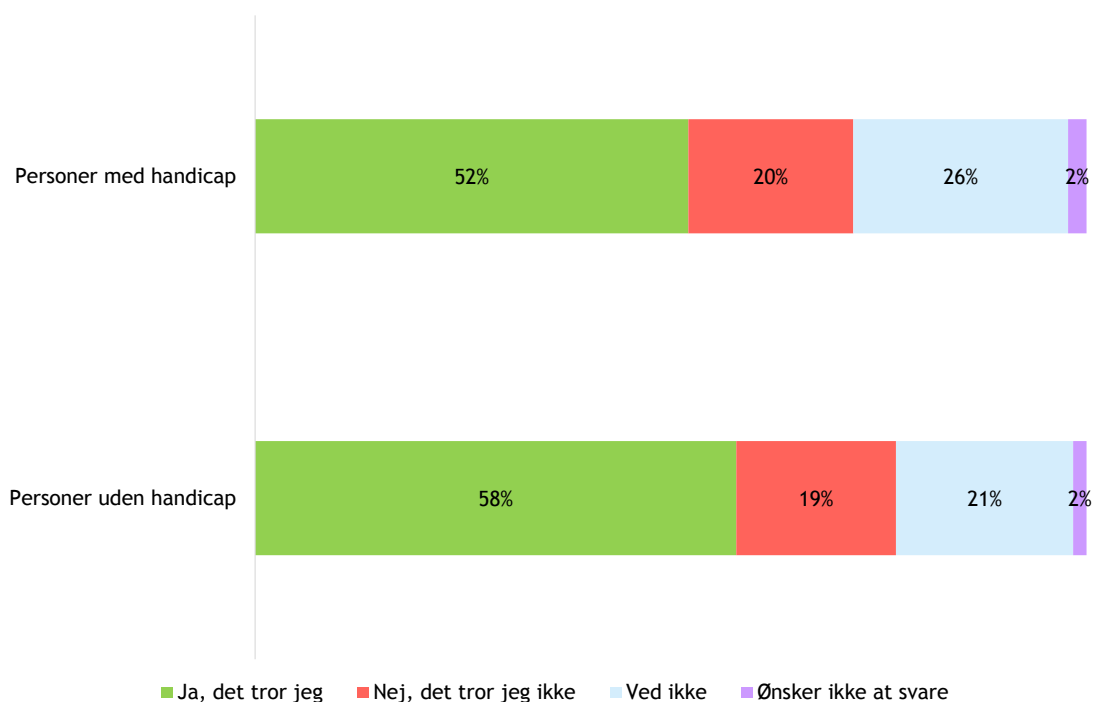
I dette kapitel gennemgår vi danskerenes viden om lovgivning om diskrimination af personer med handicap, samt deres oplevelser af diskrimination.

9.1 Mange har ikke viden om lovgivning

Figur 28 viser befolkningens viden om lovgivning i relation til diskrimination på arbejdsmarkedet. "Bekendtgørelse af lov om forbud mod forskelsbehandling på arbejdsmarked m.v." giver forbud om diskrimination af personer med et handicap eller funktionsnedsættelse på arbejdsmarkedet.

Figur 28. Lovgivning om diskrimination på arbejdsmarkedet

Tror du, at der er en lov i Danmark, der forbyder diskrimination på baggrund af handicap, funktionsnedsættelse eller helbredsmæssig tilstand, når man søger et job?

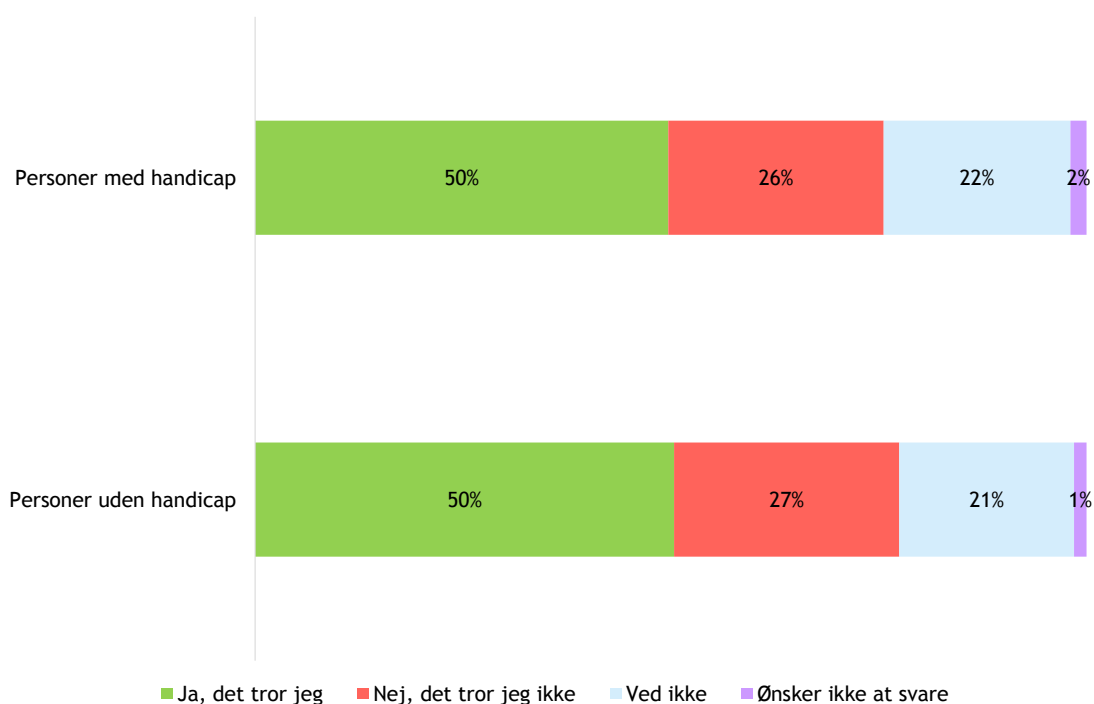
Alle
N=7643

52 pct. af personerne med handicap og 58 pct. af personerne uden handicap tror, at der findes en lov, der forbyder diskrimination, når man søger job. Der er altså lidt færre personer med handicap, der kender til den lovgivning om forskelsbehandling på arbejdsmarkedet.

Figur 29 viser befolkningens viden om dansk lovgivning om diskrimination i det offentlige rum. I Danmark findes der ingen lov, der forbyder diskrimination på baggrund af handicap eller funktionsnedsættelse, når man besøger butikker, restauranter eller diskoteker.

Figur 29. Lovgivning om diskrimination i det offentlige rum

Tror du, at der er en lov i Danmark, der forbyder diskrimination på baggrund af handicap, funktionsnedsættelse eller helbredsmæssig tilstand, når man handler i en butik, besøger en restaurant eller besøger et diskotek?

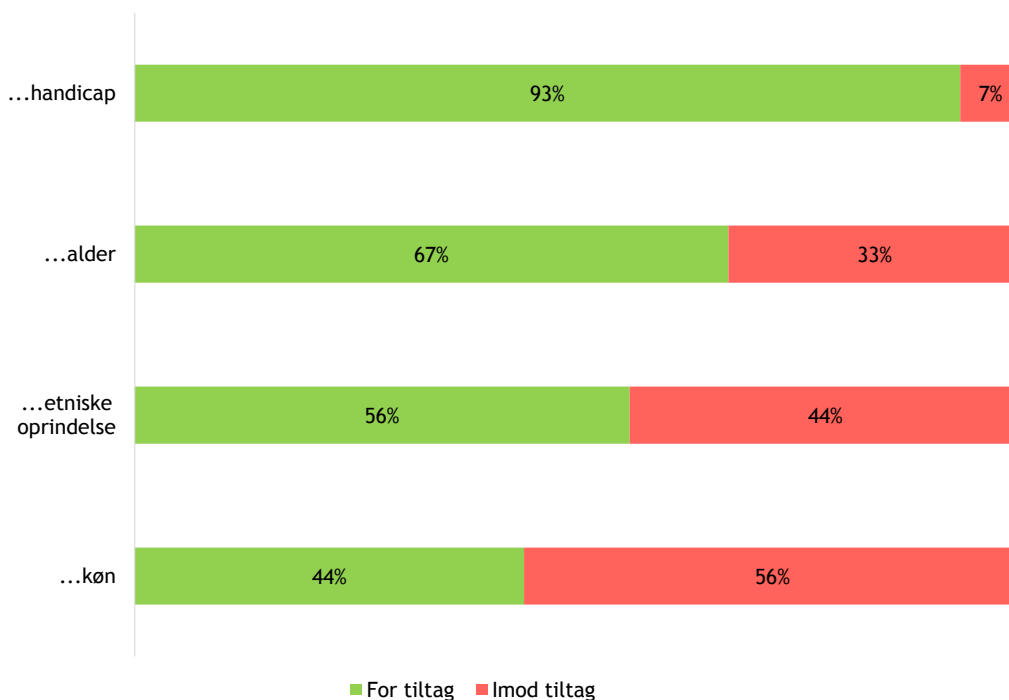
Alle
N=7643

Der er ikke forskel på befolkningens viden om lovgivning i forhold til diskrimination i det offentlige rum afhængigt af, om man har et handicap eller ej. 50 pct. af befolkningen tror, at der findes en lov, der forbyder diskrimination, når man handler i en butik, besøger en restaurant eller besøger et diskotek, mens omkring 25 pct. helt korrekt tror, at der ikke findes lovgivning på området.

Figur 30 viser befolkningens holdninger til at lave specifikke tiltag rettet mod forskellige grupper i samfundet, der kan skabe lige muligheder for grupperne på arbejdsmarkedet.

Figur 30. Tiltag for lige muligheder på arbejdsmarkedet

For at skabe lige muligheder for alle på arbejdsmarkedet kan man overveje specifikke tiltag rettet mod visse grupper. Er du for eller imod, at man laver sådanne tiltag baseret på personens...

Alle
N=7643

Der er flest danskere, der er for tiltag, der kan skabe lige muligheder for personer med handicap, og færrest danskere der er for tiltag, der kan skabe lige muligheder mellem kønnene.

9.2 Flere personer med handicap føler sig uretfærdigt behandlet

Figur 31 viser befolkningens oplevelser inden for det seneste år af at blive uretfærdigt behandlet for at være, hvem de er.

Figur 31. Uretfærdig behandling

Er du inden for det seneste år blevet behandlet uretfærdigt for at være den, du er?

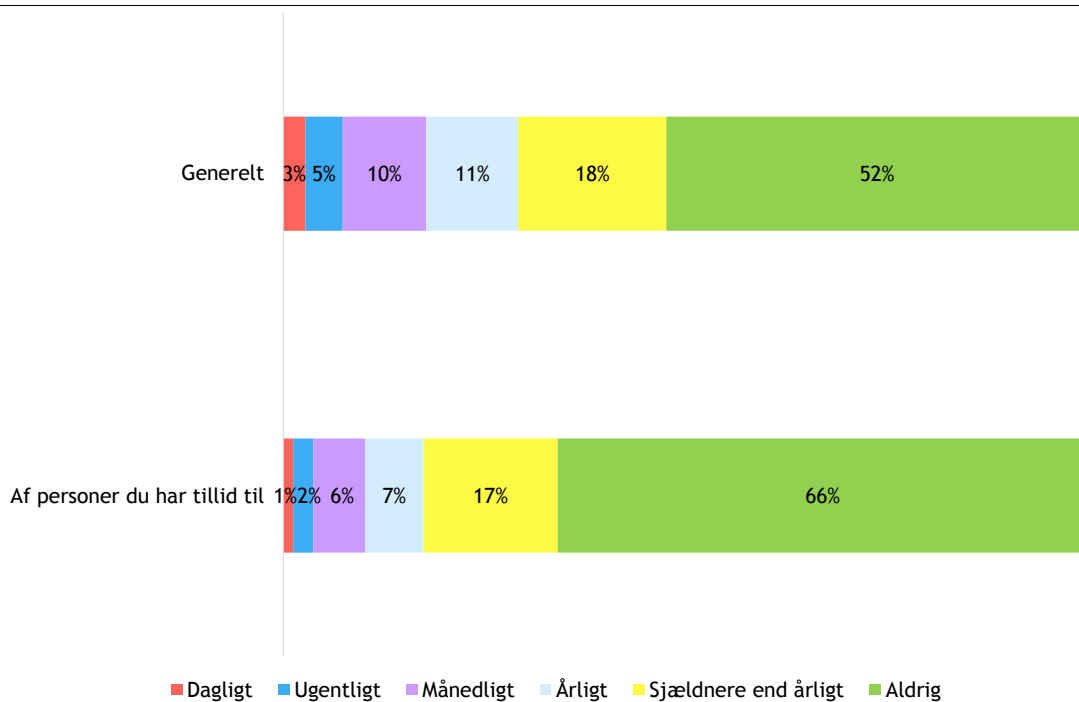
Alle
N=7643

Der er flere personer med handicap end personer uden handicap, der har oplevet at blive uretfærdigt behandlet i det seneste år for at være den, de er. 39 pct. af personerne med handicap og 24 pct. af personerne uden handicap har oplevet at blive behandlet uretfærdigt inden for det seneste år.

Figur 32 viser, hvor ofte personer med handicap, der føler, at de er blevet uretfærdigt behandlet på grund af deres handicap, er blevet uretfærdigt behandlet generelt og af personer, de har tillid til.

Figur 32. Uretfærdig behandling på baggrund af handicap

Hvor ofte bliver du uretfærdigt behandlet på baggrund af dit handicap?

Personer med handicap
N=1451

Figuren viser, at personer med handicap føler sig mindre uretfærdigt behandlet af personer, de har tillid til. 52 pct. af personer med handicap føler sig aldrig uretfærdigt behandlet generelt på grund af deres handicap, og 66 pct. føler sig aldrig uretfærdigt behandlet på grund af deres handicap af personer, de har tillid til.

10 Overordnede resultater om befolkningens holdninger

I dette kapitel skaber vi et overblik over de primære fund og resultater om befolkningens holdning i relation til handicap. I de foregående kapitler beskrev vi forskellige holdninger og handlinger centreret omkring handicap. Hverken metoden eller typen af spørgsmål i spørgeskemaundersøgelsen er tidligere blevet anvendt i dansk sammenhænge, og resultaterne fra denne undersøgelse bidrager således med ny viden på området omkring handicap og er nyttig for interessenter på området, som arbejder med bedre muligheder for personer med handicap.

10.1 Befolkningen ser flest udfordringer for døve personer

Samlet set viser undersøgelsen, at befolkningens holdninger til personer med handicap varierer afhængigt af, hvilket handicap der spørges ind til. Dette resultat stemmer overens med resultater fra tidligere undersøgelser.

I denne undersøgelse finder vi, at i relation til arbejdsliv mener befolkningen, at der er flere udfordringer for en døv person, end der er for en person, der har ADHD, eller en person, der sidder i kørestol. Eksempelvis mener 60 pct. af befolkningen i arbejde, at deres job ikke kan varetages af en døv person, mens 45 pct. ikke mener, at deres job kan varetages af en person med ADHD eller en, som sidder i kørestol. Samme tendens ses, når vi spørger ind til, om de vil arbejde sammen med en døv person. 36 pct. svarer nej eller er meget i tvivl, hvorimod hvis der spørges ind til samarbejdet med en person, der sidder i kørestol eller har ADHD, svarer omkring 25 pct. nej eller er i tvivl.

Også i relation til uddannelse ser befolkningen flest udfordringer for døve personer. 13 pct. er i tvivl eller siger nej til at arbejde i gruppe med en døv person, mens det gælder mindre end 5 pct., når man spørger til en person med ADHD eller en person som sidder i kørestol.

Der er ikke et præcist mønster, når det kommer til befolkningens opfattelse af mulighederne for personer med et af de tre handicap i det sociale liv og foreningslivet. Der er *flest*, der bekymrer sig for at skulle være sammen med en person i kørestol, når det drejer sig om samarbejdsøvelser til et spejdermøde. Derimod er der *færrest*, der bekymrer sig om en person i kørestol, når det drejer sig om at gå ud at spise og til et underholdningsarrangement.

10.2 Arbejdslivet har de største barrierer

Samlet set mener 14 pct. af befolkningen, at deres uddannelse *ikke* kan gennemføres af en person med et af de tre handicap. Spørger vi til, om deres job kan varetages af en person med et af de tre handicap, mener 50 pct. af befolkningen, at det *ikke* er muligt.

Resultaterne peger på, at befolkningen mener, at der flere barrierer i arbejdslivet for en person med et af de tre handicap, end der er i forhold til uddannelse. Tendensen ses eksempelvis, når man spørger ind til *mulighederne* for, at en person med et af de tre handicap kan få et arbejde eller en uddannelse. 73 pct. mener, at en person med et af de tre handicap har ringere muligheder for at få et arbejde sammenlignet med en person uden et handicap. Det gælder kun 30 pct., når der spørges til mulighederne for, at personer med et handicap kan få en uddannelse.

Personer med handicap mener, at de største begrænsninger i forhold til arbejde er fysiske forhold, mangel på fleksibilitet på arbejdsmarkedet og vanskeligheder ved deltagelse i det sociale miljø. Flere personer med et psykisk handicap end med et fysisk handicap oplever, at fordomme på grund af eget handicap er en begrænsning i forhold til arbejde.

Andelen, der mener, at en person med et af de tre handicap har ringere muligheder, er mindre, når det drejer sig om at deltage i fritidsaktiviteter eller at deltage i sociale aktiviteter. Her mener omkring 35 pct. at personer med et af de tre handicap har ringere muligheder end en person uden et handicap.

10.3 Samarbejde, økonomi og fysiske behov er udfordringer

Det er de samme typer udfordringer, befolkningen vurderer som de største for personer med handicap i relation til arbejdsliv, uddannelse og socialt liv. For personer i kørestol vurderer befolkningen, at de største udfordringer er potentielle økonomiske udgifter, besværlighed i forhold til fysiske og særlige behov.

For døve personer og personer med ADHD vurderer befolkningen, at de største udfordringer vedrører samarbejde. Spørger man personer med handicap, mener de færreste til gengæld, at samarbejde på arbejde eller i uddannelse er en begrænsning for dem.

De *mindste* udfordringer for uddannelse og arbejdsliv vurderes af befolkningen til at være højere fravær, fordomme mod personer med handicap og usikkerhed i forhold til at omgås personer med handicap. Personer med handicap vurderer omvendt vanskeligheder med at indgå i det sociale miljø til at være en af de største begrænsninger for arbejde og uddannelse.

10.4 Alder og kendskab til en person med handicap påvirker holdninger

Tabel 8 viser en oversigt over, hvilke faktorer der påvirker holdninger til de forskellige områder, vi har undersøgt. Samlet set kan vi konkludere, at:

- + Ældre personer i højere grad end yngre mener, at der er udfordringer for personer med et af de tre typer handicap, især i relation til arbejdslivet.
- + Personer, der har en bekendt eller et familiemedlem med et handicap i mindre grad, at personer med et af de tre handicap har udfordringer. De vil eksempelvis i højere grad gerne arbejde sammen med en person med et af de tre handicap, sammenlignet med personer som ikke har en bekendt eller et familiemedlem med et handicap.
- + Der er forskelle i hvordan befolkningens handlinger og holdninger i forhold til hvilket af de tre handicap de præsenteres for. Dette gælder for alle områder, der er undersøgt.
- + Det gør *ikke* en forskel på ens holdninger til personer med et af de tre handicap, hvorvidt man selv har et handicap.

Tabel 8. Faktorer, der påvirker befolkningens holdninger til personer med handicap

	Påvirker	Områder, hvor faktoren påvirker holdningen	Tabel
Alder	☒	Arbejdsliv Gennemførelse af en uddannelse Bekymringer ift. socialt liv	Tabel 1-6
Køn	☒	Information om hjælpemidler og støttemuligheder Gennemførelse af en uddannelse Bekymringer ift. socialt liv	Tabel 2 Tabel 5 Tabel 7
Typen af handicap	☒	Alle områder	Tabel 1-7
Har handicap	☐		
Har kendskab til én med handicap	☒	Samarbejde på arbejdspladsen Differentieret sandsynlighed for ansættelse Bekymringer ift. socialt liv	Tabel 3 Tabel 4 Tabel 6-7
Uddannelsesniveau	☒	Gennemførelse af en uddannelse Bekymringer ift. socialt liv	Tabel 5 Tabel 6
I arbejde	☒	Bekymringer ift. socialt liv	Tabel 6-7
Under uddannelse	☐		
Ansættelseskompetence	☐		
Offentligt/privat ansat	☐		
Underviser	☒	Samarbejde på arbejdspladsen	Tabel 3
Har arbejdet i gruppe med én med handicap	☒	Gennemførelse af en uddannelse	Tabel 5
Type arbejde:			
Hårdt fysisk arbejde	☒	Arbejdsliv	Tabel 1-4
Arbejder med mennesker	☒	Jobvaretagelse	Tabel 1-2
Kontakt med andre end kollegaer	☒	Arbejdsliv	Tabel 1-4

11 Empiri og metode

Spørgeskemaundersøgelsen af befolkningens holdninger og handlinger i relation til handicap er opdelt i to relaterede dele. Først har vi gennemført en pilotundersøgelse for at teste spørgeskemaet og få et overblik over tendenser i datamaterialet. Resultaterne af denne undersøgelse blev præsenteret på Det Centrale Handicapråds årsmøde i februar 2015.

Dernæst har vi lavet nogle få ændringer i spørgeskemaet og gennemført den fulde undersøgelse med 7.643 respondenter.

11.1 Design af spørgeskemaet

De konkrete spørgsmål i undersøgelsen er udviklet på baggrund af den relevante litteratur og i tæt samarbejde med Ankestyrelsen og Det Centrale Handicapråd.

Temaer

Temaerne for undersøgelsen er oplevede og forventede holdninger og diskrimination i arbejdslivet i relation til uddannelse og i foreningslivet. Gennemgående var formålet at afdække barrierer for personer med handicap på en række områder inden for ovenstående temaer.

I de enkelte spørgsmål definerede vi en række barrierer for personer med handicap i forhold til deltagelse på forskellige områder. I pilotundersøgelsen havde respondenterne yderligere mulighed for at komme med bud på andre typer barrierer. På den måde sikrede vi, at vi ikke overså potentielt vigtige barrierer på de forskellige områder. I den endelige undersøgelse inkorporerede vi andre barrierer, som vi vurderede relevante.

Måling af handicap

Vi anvender selvrapporteret handicap i denne undersøgelse. Denne målemetode imødekommer definitionen af handicap i FN's Handicapkonvention som værende relativt i forhold til mødet med samfundet (se fx Danske Handicaporganisationer, 2014).

En funktionsnedsættelse i sig selv bliver dermed ikke karakteriseret som et handicap, medmindre individet selv oplever en barriere i mødet med omgivelserne. Flere danske undersøgelser anvender et selvrapporteret mål. Det vil sige, at respondenterne selv svarer på, om de har et handicap eller ej. Vi har i vores afklaring desuden opdelt handicap i fysiske og psykiske, samt om handicappet karakteriseres som større eller mindre, ligesom det er gjort i flere SFI-undersøgelser (bl.a. Damgaard et al. 2013).

For at undersøge forskelle i holdninger og handlinger til forskellige typer handicap beskrev vi tre forskellige cases, som hver især blev vist til en tredjedel af respondenterne. De udvalgte cases beskriver en konkret funktionsnedsættelse indenfor en af de store grupper af handicap – kognitive handicap, kommunikationshandicap og fysiske handicap.

Vi udviklede derfor beskrivelser for en person med ADHD, en døv person og en person, der sad i kørestol. Beskrivelserne indeholdt dels informationer om helbredstilstanden for de tre personer, dels information om støtteredskaber eller behandlingsmuligheder for personerne, der kan reducere barrierer i mødet med samfundet.

Fordelen ved at inddrage tre forskellige typer af handicap er dels at konkretisere handicap, så de respondenter, der bliver præsenteret for fx en person, der er døv, skaber et ensartet billede, når de svarer på spørgsmålene, dels at kunne sammenligne befolkningens holdning i forhold til de forskellige handicaptyper.

11.2 Distribution af invitationer

Udgangspunktet for dataindsamlingen har været et ønske om at få så mange respondenter som muligt inden for den opstillede økonomiske ramme. Undersøgelsen er derfor blevet gennemført som en online-undersøgelse, og det har kun været muligt at udfylde spørgeskemaet over internettet. Det er vigtigt for en undersøgelse som denne, at der er så mange respondenter som muligt, da vi både ønsker at spørge en tredjedel af respondenterne om hver af de tre typer handicap, samt opdele de efterfølgende analyser i mindre subgrupper, fx om respondenterne er under uddannelse, og om de har kompetencer til at ansættelse. Ulempen er, at der er grupper i samfundet, som ikke kan deltage på grund af manglende IT-færdigheder.

Pilotundersøgelsen og den fulde undersøgelse blev distribueret forskelligt. Alle respondenter så det samme online-spørgeskema, men respondenterne blev inviteret ad forskellige kanaler til de to dele af undersøgelsen.

I pilotundersøgelsen udsendte vi invitationer til at deltage i undersøgelsen gennem Userneeds' e-mail-panel. Denne metode sikrer hurtig indsamling fra mange respondenter, som på forhånd har accepteret at deltage i forskellige spørgeskemaundersøgelser.

Invitationer til den fulde undersøgelse blev udsendt til 40.339 voksne danskere mellem 18 og 70 år på baggrund af et udtræk fra CPR-registret foretaget af Danmarks Statistik. De udvalgte personer fik tilsendt et brev i deres e-boks med et unikt link til spørgeskemaet. Hermed sikres det, at hver person kun kan svare en gang, ligesom det vil være muligt for respondenterne at gå ind i sin besvarelse igen, hvis vedkommende blev afbrudt. Respondenter, der er fritaget fra at bruge e-boks, fik et brev tilsendt med information om, hvordan de kunne besvare undersøgelsen elektronisk. Udsendelsen af brevene til både e-boks og almindelige breve blev foretaget af KMD.

11.3 Respondenter

Nedenfor vises en tabel med karakteristika for respondenterne i undersøgelsen. I tabellen er tal for alle respondenterne og for de forskellige undergrupper af respondenterne, vi bruger til forskellige dele af spørgeskemaundersøgelsen, fx personer i arbejde.

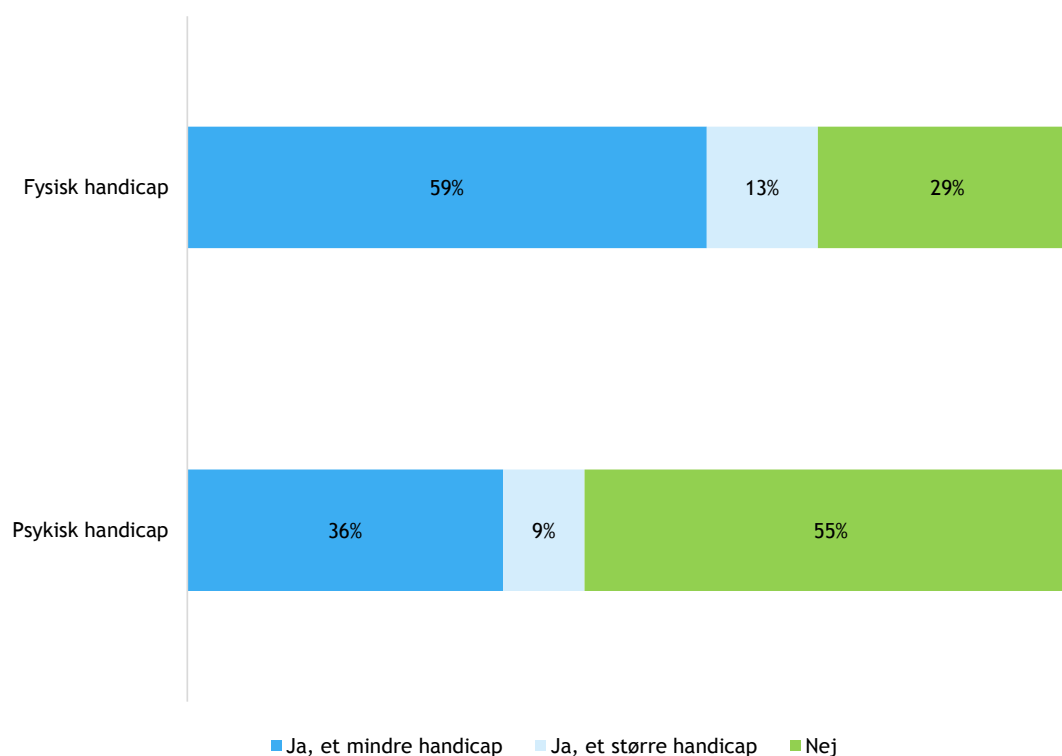
Tabel 9. Respondenter

	Alle	Personer med handicap	I arbejde	Videregående uddannelse / faglærte	Under uddannelse	Undervisere	Med ansættelseskompetence
N	7643	1451	4853	6258	670	689	1442
Gennemsnitlig alder	48	49	47	47	25	47	50
Kvinder (pct.)	55%	56%	53%	55%	57%	56%	52%
I arbejde (pct.)	63%	42%	100%	65%	0%	100%	100%
Ikke i arbejde (pct.)	28%	49%	0%	23%	0%	0%	0%
Under uddannelse (pct.)	9%	9%	0%	11%	100%	0%	0%
Videregående uddannelse / faglært (pct.)	76%	68%	84%	93%	32%	93%	89%
Har et fysisk handicap (pct.)	14%	71%	9%	12%	9%	10%	7%
Har et psykisk handicap (pct.)	8%	45%	5%	8%	14%	4%	3%
Kender personligt én med handicap (pct.)	79%	91%	78%	80%	79%	85%	81%

Type handicap

Ca. 20 pct. af respondenterne angiver at have et handicap. Figuren nedenfor viser, hvor mange af personerne med handicap, der har henholdsvis et fysisk og et psykisk handicap, og om handicappet er stort eller lille.

Figur 33. Type handicap
Har du et fysisk eller psykisk handicap?

Personer med handicap
N=1451

Af de 1.026 personer med et fysisk handicap har 50 pct. et *bevægelseshandicap* (fx bruger af kørestol pga. lammelser, muskelsvaghed, skader mv.), 18 pct. et *kommunikationshandicap* (fx høre- eller synshæmmet), og 40 pct. angiver at have et *andet fysisk handicap*. I spørgeskemaet var det muligt at vælge flere svar.

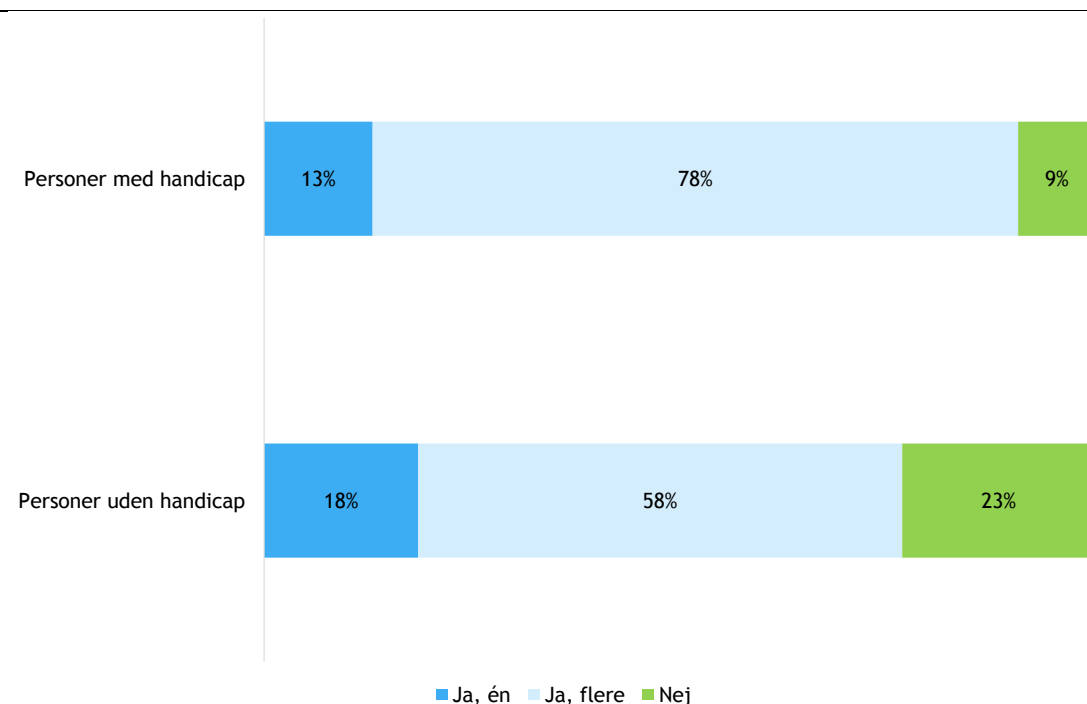
Af de 646 personer med et psykisk handicap har 63 pct. en *psykisk lidelse* (fx angst, fobier, skizofreni), 20 pct. et *kognitivt handicap* (fx ADHD, autisme, hjerneskade, udviklingshæmmet), og 26 pct. angiver at have et *andet psykisk handicap*. I spørgeskemaet var det muligt at vælge flere svar.

Kendskab til personer med handicap

I tidligere undersøgelser er det vist, at personer, der kender til en person med handicap gennem fx familierelationer eller venskaber, i højere grad har positive holdninger til personer med handicap. Over 90 pct. af personerne med handicap og over 75 pct. af personerne uden handicap kender personligt en eller flere personer med et handicap.

Figur 34. Kendskab

Kender du personligt nogen med et fysisk eller psykisk handicap?

Alle
N=7643

Det er primært personer med bevægelseshandicap (63 pct.), psykiske lidelser (56 pct.) og kognitive handicap (55 pct.), som befolkningen kender. I tabel 10 vises, hvilken relation de har til de(n) person(er), de kender, der har et handicap. Her ses det, at det typisk er familiemedlemmer eller bekendte.

Tabel 10. Relation til person med handicap

Relation	
Familiemedlem	54%
Bekendt	51%
Ven	42%
Kollega	25%
Andre på mit arbejde	12%
Bekendt fra skole eller uddannelse	17%
Andet	12%

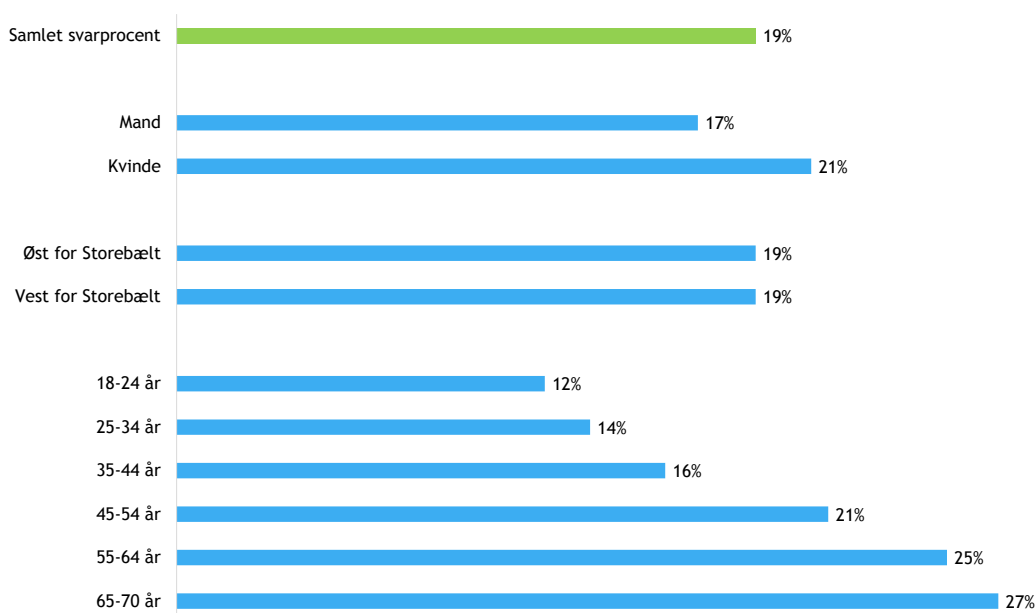
Repræsentativitet i stikprøven

Denne undersøgelse bygger som beskrevet på en stikprøve af den danske befolkning. Invitationen til at deltage i undersøgelsen blev sendt til et repræsentativt udsnit af befolkningen, og der er en samlet svarprocent på 19 pct.

Figur 35 viser en oversigt over svarprocenten blandt forskellige subgrupper. Her ser man, at stikprøven er repræsentativ for køn og geografi. Der er relativt flere fra de ældre aldersgrupper, der har svaret, sammenlignet med de yngre aldersgrupper, og relativt flere kvinder end mænd. Den gruppe, der er mindst repræsenteret i undersøgelsen er unge mænd. Taget i betragtning, at spørgeskemaet skulle udfyldes elektronisk, er det positivt, at så mange fra de ældre subgrupper har svaret. Sammenholdt med, at spørgsmålene ikke har berørt digitale emner, vurderer vi, at der ikke er kommet skævvridninger i resultaterne på grund af, at spørgeskemaet er elektronisk.

At der er en underrepræsentativitet af unge, har vi taget højde for i vores regressionsanalyser, hvor vi har inkluderet alder som forklarende variabel.

Figur 35. Svarprocenter for subgrupper

11.4 Analysemetode

Regressionsanalyse

Da vores resultater er baseret på svar fra en stikprøve af den danske befolkning, er der en vis statistisk usikkerhed forbundet med resultaterne.

Vi har derfor brug for at kunne afklare, om de forskelle, vi finder, er "sande" forskelle, altså om vi med stor sandsynlighed ville finde samme størrelse forskelle, hvis vi faktisk spurgte hele befolkningen.

Vi har undersøgt, om forskellige grupper svarer forskelligt på spørgsmålene, ved at opstille logistiske regressionsmodeller. Her ser man på, om svarene på et spørgsmål afhænger af forskellige karakteristika ved respondenterne.

Der er udført logistiske regressionsanalyser for at undersøge, hvilke baggrundsvariable der påvirker befolkningens svar på de forskellige spørgsmål. Følgende variable er medtaget i alle analyserne (arbejdsliv, uddannelse og socialt liv):

- + Baggrundsvariable: Køn, alder, uddannelsesniveau
- + Kendskabsvariable: Om respondenter har et handicap eller kender én med et handicap
- + Hvilket af de tre typer handicap, der spørges ind til

I analyserne vedrørende *arbejdsliv* har vi derudover kontrolleret for om respondenterne:

- + Udfører hårdt fysisk arbejde
- + Arbejder med mennesker
- + Ofte i kontakt med andre end kollegaer
- + Er offentligt eller privat ansat
- + Har ansættelseskompetence
- + Underviser

I analyserne vedrørende *uddannelse* er der også kontrolleret for om respondenterne:

- + Har arbejdet i gruppe med en person med handicap

I analyserne vedrørende *socialt liv* har vi også kontrolleret for om respondenterne:

- + Er i arbejde
- + Er studerende

12 Referencer

- Aiden, H., McCarthy, A., 2014. Current attitudes towards disabled people. Scope, UK.
- Damgaard, M., Steffensen, T., Bengtsson, S., 2013. Hverdagsliv og levevilkår for mennesker med funktionsnedsættelse - En analyse af sammenhænge mellem hverdagsliv, samliv, udsathed, og type og grad af funktionsnedsættelse. SFI, København.
- Danske Handicaporganisationer, 2014. Handicap - hvem er omfattet?
- Hannon, F., 2007. Literature Review on Attitudes towards Disability, Disability Research Series. NDA.
- Krumpal, I., 2011. Determinants of social desirability bias in sensitive surveys: a literature review. Qual. Quant. 47, 2025-2047. doi:10.1007/s11135-011-9640-9
- MacMillan, M., Tarrant, M., Abraham, C., Morris, C., 2014. The association between children's contact with people with disabilities and their attitudes towards disability: a systematic review. Dev. Med. Child Neurol. 56, 529-546. doi:10.1111/dmcn.12326
- Møller Kjeldsen, M., Houlberg, H.S., Høgelund, J., 2013. Handicap og beskæftigelse - Udviklingen mellem 2002-2012. SFI, København.
- Olsen, H., 2000. Holdninger til handicappede - En surveyundersøgelse af generelle og specifikke holdninger. Socialforskningsinstituttet, København.
- Rode Larsen, M., Høgelund, J., 2014. Handicap, uddannelse og beskæftigelse. SFI, København.
- Sandø, M., Steensig, N., Dalmer, S., 2011. Børns holdninger til handicap. Socialstyrelsen, Odense.
- Staniland, L., 2010. Public Perceptions of Disabled People - Evidence from the British Social Attitudes Survey 2009. Office for Disability Issues.
- Thompson, D., Fisher, K., Purcal, C., Deeming, C., Sawrikar, P., 2011. Community attitudes to people with disability: scoping project. Commonwealth of Australia.

Befolkningens holdninger og handlinger i relation til personer med handicap

Bilag 1 Logistiske regressioner

Tabellerne i dette afsnit viser resultaterne af de statistiske tests, vi har udført i forbindelse med analysen. Vi har inkluderet de områder, hvor variablen er signifikant på et 5 pct.-niveau. Analyserne viser, hvordan svarerne på de forskellige spørgsmål ser ud, når man tager højde for de faktorer, som indgår i analysen. For hver faktor (fx køn), skal man forestille sig, at alle de andre faktorer holdes ens, og det kun er køn, der varierer. Eksempelvis i Tabel 11, når man ser på, hvordan alder påvirker, om man siger nej til, at ens job kan varetages af en person med handicap. Det, tabellen viser, er, at hvis alle andre faktorer (alder, uddannelsesniveau mm.) er ens, men man er kvinde frem for mand, så vil man i mindre grad svare, at ens job ikke kan varetages af en person med et af de tre handicap.

Tabel 11 Faktorer, som har indflydelse på, om man svarer nej til, at ens job kan varetages af en person med et af de tre handicap.

	Signifikant	Sådan påvirker faktoren	Odds-ratio (p-værdi)
Alder	☒	Ældre personer mener i højere grad, at deres job ikke kan varetages af en person med et af de tre handicap.	1,018 (< 0,0001)
Køn	☐		
Typen af handicap	☒	Befolkningen svarer i højere grad, at deres job ikke kan varetages af en døv person.	Forskel ADHD-døv: 0,522 (< 0,0001) Forskel kørestol-døv: 0,541 (< 0,0001)
Har handicap	☐		
Har kendskab til én med handicap	☐		
Har kollega med handicap	☐		
Uddannelsesniveau	☐		
Ansættelseskompetence	☐		
Offentligt/privat ansat	☐		
Underviser	☐		
Type job:			
Hårdt fysisk arbejde	☒	Personer, der har et job, hvor de udfører hårdt fysisk arbejde, mener i højere grad, at deres job ikke kan varetages af en person med et af de tre handicap.	1,986 (< 0,0001)
Arbejder med mennesker	☒	Personer, der har et job, hvor de arbejder med mennesker, mener i højere grad, at deres job ikke kan varetages af en person med et af de tre handicap.	1,335 (< 0,0001)
Kontakt med andre end kollegaer	☒	Personer, der har et arbejde, hvor de ofte er i kontakt med andre end kollegaer, mener i højere grad, at deres job ikke kan varetages af en person med et af de tre handicap.	1,615 (< 0,0001)

Logistisk regression baseret på personer i arbejde

N=4853

Tabel 12. Faktorer, som har indflydelse på, om man svarer nej til, at ens job kan varetages af en person med et af de tre handicap efter information om hjælpemidler og støtteordninger.

	Signifikant	Sådan påvirker faktoren	Odds-ratio (p-værdi)
Alder	☒	Ældre personer mener i højere grad, at deres job ikke kan varetages af en person med et af de tre handicap.	1,014 (< 0,0001)
Køn	☒	Kvinder mener i mindre grad, at deres job ikke kan varetages af en person med et af de tre handicap.	0,808 (0.0008)
Typen af handicap	☒	Befolkningen svarer i højere grad, at deres job ikke kan varetages af en døv person.	Forskel ADHD-døv: 0,462 (< 0,0001) Forskel kørestol-døv: 0,711 (< 0,0001)
Har handicap	☐		
Har kendskab til én med handicap	☐		
Har kollega med handicap	☐		
Uddannelsesniveau	☐		
Ansættelseskompetence	☐		
Offentligt/privat ansat	☐		
Underviser	☐		
Type job:			
Hårdt fysisk arbejde	☒	Personer, der har et job, hvor de udfører hårdt fysisk arbejde, mener i højere grad, at deres job ikke kan varetages af en person med et af de tre handicap.	1,978 (< 0,0001)
Arbejder med mennesker	☒	Personer, der har et job, hvor de arbejder med mennesker, mener i højere grad, at deres job ikke kan varetages af en person med et af de tre handicap.	1,335 (< 0,0001)
Kontakt med andre end kollegaer	☒	Personer, der har et arbejde, hvor de ofte er i kontakt med andre end kollegaer, mener i højere grad, at deres job ikke kan varetages af en person med et af de tre handicap.	1,624 (< 0,0001)

Logistisk regression baseret på personer i arbejde

N=4853

Tabel 13. Faktorer, som har indflydelse på, om man svarer nej/ved ikke til, om man vil samarbejde på arbejdspladsen med en person med et af de tre handicap.

	Påvirker	Sådan påvirker faktoren	Odds-ratio (p-værdi)
Alder	☒	Ældre personer vil i højere grad svare nej til tilbuddet om at arbejde sammen med en person med et af de tre handicap.	1,019 (< 0,0001)
Køn	☐		
Typen af handicap	☒	Befolkningen svarer i højere grad, at de vil svare nej til tilbuddet om at arbejde sammen med en person, der sidder i kørestol.	Forskel ADHD-døv: 0,545 (< 0,0001) Forskel kørestol-døv: 0,586 (< 0,0001)
Har handicap	☐		
Har kendskab til én med handicap	☒	Personer, der har en ven eller et familiemedlem med et handicap, vil i mindre grad svare nej til tilbuddet om at arbejde sammen med en person, der s har et af de tre handicap.	0,797 (0,005)
Har kollega med handicap	☒	Personer, der har en kollega med handicap, vil i mindre grad svare nej til tilbuddet om at arbejde sammen med en person, der har et af de tre handicap.	0,854 (0,0306)
Uddannelsesniveau	☐		
Ansættelseskompetence	☐		
Offentligt/privat ansat	☒	Offentligt ansatte vil i højere grad svare nej til tilbuddet om at arbejde sammen med en person med et af de tre handicap.	
Underviser	☒	Personer, der underviser, vil i højere grad svare nej til tilbuddet om at arbejde sammen med en person med et af de tre handicap.	
Type job:			
Hårdt fysisk arbejde	☒	Personer, der har et arbejde, hvor de udfører hårdt fysisk arbejde, vil i højere grad svare nej til tilbuddet om at arbejde sammen med en person med et af de tre handicap.	2,072 (< 0,0001)
Arbejder med mennesker	☐		
Kontakt med andre end kollegaer	☒	Personer, der har et arbejde, hvor de ofte er i kontakt med andre end kollegaer, vil i højere grad svare nej til tilbuddet om at arbejde sammen med en person med et af de tre handicap.	1,435 (< 0,0001)

Logistisk regression baseret på personer i arbejde

N=4853

Tabel 14. Faktorer, som har indflydelse på, om man svarer ja/måske/ved ikke til, at det er acceptabelt, at en person med et af de tre handicap har lavere sandsynlighed for at blive ansat.

	Signifikant	Sådan påvirker faktoren	Odds-ratio (p-værdi)
Alder	☒	Ældre personer svarer i højere grad, at det er acceptabelt, at en person med et af de tre handicap har lavere sandsynlighed for at blive ansat	1,012 (0,0001)
Køn	☒	Kvinder svarer i mindre grad, at det er acceptabelt, at en person med et af de tre handicap har lavere sandsynlighed for at blive ansat	0,724 (< 0,0001)
Typen af handicap	☒	Befolkningen svarer i mindre grad, at det er acceptabelt, at personer, der sidder i kørestol, har lavere sandsynlighed for at blive ansat	Forskel kørestol-døv: 0,403 (< 0,0001) Forskel ADHD-kørestol: 2,556 (< 0,0001)
Har handicap	☐		
Har kendskab til én med handicap	☒	Personer, der har en ven eller familiemedlem med et handicap, svarer i mindre grad, at det er acceptabelt, at en person med et af de tre handicap har lavere sandsynlighed for at blive ansat	0,81 (0,0149)
Har kollega med handicap	☐		
Uddannelsesniveau	☐		
Ansættelseskompetence	☐		
Offentligt/privat ansat	☐		
Underviser	☐		
Type job:			
Hårdt fysisk arbejde	☒	Personer, der har et arbejde, hvor de udfører hårdt fysisk arbejde, svarer i højere grad, at det er acceptabelt, at en person med et af de tre handicap har lavere sandsynlighed for at blive ansat	1,345 (0,0003)
Arbejder med mennesker	☐		
Kontakt med andre end kollegaer	☒	Personer, der har et arbejde, hvor de ofte er i kontakt med andre end kollegaer, svarer i højere grad, at det er acceptabelt, at en person med et af de tre handicap har lavere sandsynlighed for at blive ansat	1,119 (0,0272)

Logistisk regression baseret på alle respondenter

N=7643

Tabel 15. Faktorer som har indflydelse på holdningen, om en person med et af de tre handicap kan gennemføre ens uddannelse

	Signifikant	Sådan påvirker faktoren	Odd ratio (p-værdi)
Alder	☒	Ældre personer mener i højere grad, at deres uddannelse ikke kan gennemføres af en person med et af de tre handicap.	1,019 (< 0,0001)
Køn	☒	Kvinder mener i mindre grad, at deres uddannelse ikke kan gennemføres af en person med et af de tre handicap.	0,804 (0,0037)
Typen af handicap	☒	Befolkningen svarer i højere grad, at deres uddannelse ikke kan gennemføres af en person i kørestol.	Forskel ADHD-døv: 0,51 (< 0,0001) Forskel kørestol-døv: 1,638 (< 0,0001) Forskel ADHD-kørestol: 0,312 (< 0,0001)
Har handicap	☐		
Har kendskab til én med handicap	☐		
Har arbejdet i gruppe med én med handicap	☒	Personer, der har arbejdet i gruppe med en person med handicap, mener i mindre grad, at deres uddannelse ikke kan gennemføres af en person med et af de tre handicap.	0,755 (0,0035)
Uddannelsesniveau	☒	Faglærte eller personer med en videregående uddannelse mener i højere grad, at deres uddannelse ikke kan gennemføres af en person med et af de tre handicap.	3,351 (0,194)

Logistisk regression baseret på personer, som er i uddannelse eller har gennemført uddannelse
N=6258

Tabel 16. Faktorer, som har indflydelse på bekymringer om Anna til spejder.

	Signifikant	Sådan påvirker faktoren	Odds-ratio (p-værdi)
Bekymring om, at det kan være besværligt ift. fysiske forhold eller særlige behov			
Alder	☒	Ældre personer svarer i højere grad, at de bekymrer sig om, at det kan være besværligt ift. fysiske forhold eller særlige behov.	1,01 (0,05)
Køn	☐		
Typen af handicap	☒	Befolkningen svarer i højere grad, at de bekymrer sig om, at det kan være besværligt ift. fysiske forhold/særlige behov, hvis Anna sidder i kørestol.	Forskel ADHD-døv: 0,46 (< 0,0001) Forskel kørestol-døv: 3,39 (< 0,0001) Forskel ADHD-kørestol: 0,14 (< 0,0001)
Har handicap	☐		
Har kendskab til én med handicap	☒	Personer, der har en ven eller familiemedlem med et handicap, svarer i mindre grad, at de bekymrer sig om, at det kan være besværligt ift. fysiske forhold eller særlige behov.	0,74 (< 0,0001)
I arbejde	☒	Personer i arbejde svarer i mindre grad, at de bekymrer sig om, at det kan være besværligt ift. fysiske forhold eller særlige behov.	0,77 (< 0,0001)
Under uddannelse	☐		
Uddannelsesniveau	☒	Personer, der har taget en videregående uddannelse, svarer i mindre grad, at de bekymrer sig om, at det kan være besværligt ift. fysiske forhold eller særlige behov.	0,86 (0,02)
Bekymring om samarbejdet i gruppen			
Alder	☐		
Køn	☐		
Typen af handicap	☒	Befolkningen svarer i mindre grad, at de bekymrer sig om samarbejdet i gruppen, hvis Anna sidder i kørestol.	Forskel kørestol-døv: 0,25 (< 0,0001) Forskel ADHD-kørestol: 4,23 (< 0,0001)
Har handicap	☐		
Har kendskab til én med handicap	☒	Personer, der har en ven eller familiemedlem med et handicap, svarer i mindre grad, at de bekymrer sig om samarbejdet i gruppen.	0,80 (0,0005)
I arbejde	☐		
Under uddannelse	☐		
Uddannelsesniveau	☐		

Logistisk regression baseret på alle respondenter

N=7643

Tabel 17. Faktorer, som har indflydelse på bekymringer om Peter i det sociale liv.

	Signifikant	Sådan påvirker faktoren	Odds-ratio (p-værdi)
Bekymring om, at det kan være besværligt ift. fysiske forhold eller særlige behov			
Alder	☐		
Køn	☐		
Typen af handicap	☒	Befolkningen svarer i højere grad, at de bekymrer sig om, at det kan være besværligt ift. fysiske forhold eller særlige behov, hvis Peter sidder i kørestol.	Forskel ADHD-døv: 0,65 (< 0,0001) Forskel kørestol-døv: 3,63 (< 0,0001) Forskel ADHD-kørestol: 0,18 (< 0,0001)
Har handicap	☐		
Har kendskab til én med handicap	☒	Personer, der har en ven eller familiemedlem med et handicap, svarer i mindre grad, at de bekymrer sig om, at det kan være besværligt ift. fysiske forhold eller særlige behov.	0,79 (0,0002)
I arbejde	☒	Personer i arbejde svarer i mindre grad, at de bekymrer sig om, at det kan være besværligt ift. fysiske forhold eller særlige behov.	0,87 (0,03)
Under uddannelse	☐		
Uddannelsesniveau	☐		
Bekymring om evne til at deltage i det sociale fællesskab			
Alder	☐		
Køn	☒	Kvinder svarer i mindre grad, at de bekymrer sig om evnen til at deltage i det sociale fællesskab.	0,83 (0,0003)
Typen af handicap	☒	Befolkningen svarer i mindre grad, at de bekymrer sig om evnen til at deltage i det sociale fællesskab, hvis Peter sidder i kørestol.	Forskel kørestol-døv: 0,21 (< 0,0001) Forskel ADHD-kørestol: 4,91 (< 0,0001)
Har handicap	☐		
Har kendskab til én med handicap	☒	Personer, der har en ven eller familiemedlem med et handicap, svarer i mindre grad, at de bekymrer sig om evnen til at deltage i det sociale fællesskab.	0,80 (0,0005)
I arbejde	☐		
Under uddannelse	☐		
Uddannelsesniveau	☐		

Logistisk regression baseret på alle respondenter

N=7643